

DI: 40584

375

Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders

Concept

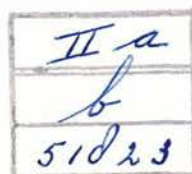
ONTWERP-STRUKTUURPLAN BUITENRUIMTE ALMERE

VERSIE 1979

5220

Ontwerp-Structuurplan Buitenruimte Almere, versie 1979.

Inhoud	blz.
1. <u>Inleiding</u>	7
2. <u>De betekenis van de Buitenruimte</u>	9
2.1. Inleiding	9
2.2. Overwegingen	9
2.3. Leidraad voor de ontwikkeling van de Buitenruimte	10
3. <u>Kenmerken van het plangebied</u>	13
3.1. Inleiding	13
3.2. Het water	13
3.3. Het land	15
Literatuur	19
4. <u>Functies in de Buitenruimte</u>	21
4.1. Inleiding	21
4.2. Huidige situaties	23
4.3. Enkele opmerkingen over de stadsrand	24
4.4. Openluchtrecreatie	27
4.5. Landbouw	34
4.6. Natuur	37
4.7. Bijzondere bestemmingen	39
4.8. Resumé	39
Literatuur	42
5. <u>De ontwikkeling van de Buitenruimte</u>	43
5.1. Inleiding	43
5.2. Overwegingen	43
5.3. Het zoneringsplan	50
5.4. De ontwikkelingsstrategie	53
5.5. Het ontwikkelingsproces	55
Literatuur	58
6. <u>Het Ontwerp-Structuurplan voor de Buitenruimte</u>	59
6.1. Inleiding	59
6.2. Planbeschrijving	59
6.3. Ontwikkelingsprogramma	62
6.4. De ontwikkeling in de deelgebieden	63

5220

Bijlagen

1. Ruimtegebruik Almere/Buitenruimte 1979
2. Centraliteit van plaatsen in 1990
3. Voorkeurslocatie recreatieve voorzieningen
4. Eisen en eigenschappen van landbouwbedrijven
5. Eisen en eigenschappen van landbouwbedrijven (vervolg)
6. Niet-recreatieve bestemmingen in de directe stadsrand en de Buitenruimte
7. De bijzondere rol van bos en beplantingen in de landschapsontwikkeling
8. Verwerking van het commentaar op het Ontwerp-Structuurplan Buitenruimte, versie 1978
9. Kaart: Ontwerp-Structuurplan Buitenruimte Almere, tek.nr. C6 - 164.876, d.d. 10 mei 1979.

1. INLEIDING

In het zuid-westelijk deel van Flevoland wordt de nieuwe polderstad Almere gebouwd, een stad voor 125.000 tot 250.000 mensen.

De opzet van deze nieuwe stad draagt een bijzonder karakter: Almere wordt niet zozeer één stad, geconcentreerd en min of meer compact, maar eerder een stadsgewest, een samenstel van woon- en werkgebieden, bossen, parken en landbouwgebieden.

Gesproken wordt van een zogenaamde poly-nucleaire, ofwel meerker-nige, opzet. De start hiertoe werd gegeven in de woonkern Almere-Haven, gelegen aan het Gooimeer. Deze kern zal uiteindelijk 20.000 tot 25.000 inwoners tellen. Op dit moment hebben zo'n 5.000 pioniers dit woongebied al tot het hunne gemaakt.

In 1976 werd vervolgens een begin gemaakt met het bouwrijpmaken van een meer centraal gelegen gebied. Hier zal binnenkort Almere-Stad tot ontwikkeling komen: met 90.000 inwoners de toekomstige hoofdkern van Almere.

Ook voor het ten noord-oosten van Almere-Stad gelegen bedrijven-park "De Vaart" werd in 1976 zand opgespoten. De eerste bedrijfs-vestigingen hebben hier inmiddels plaatsgehad.

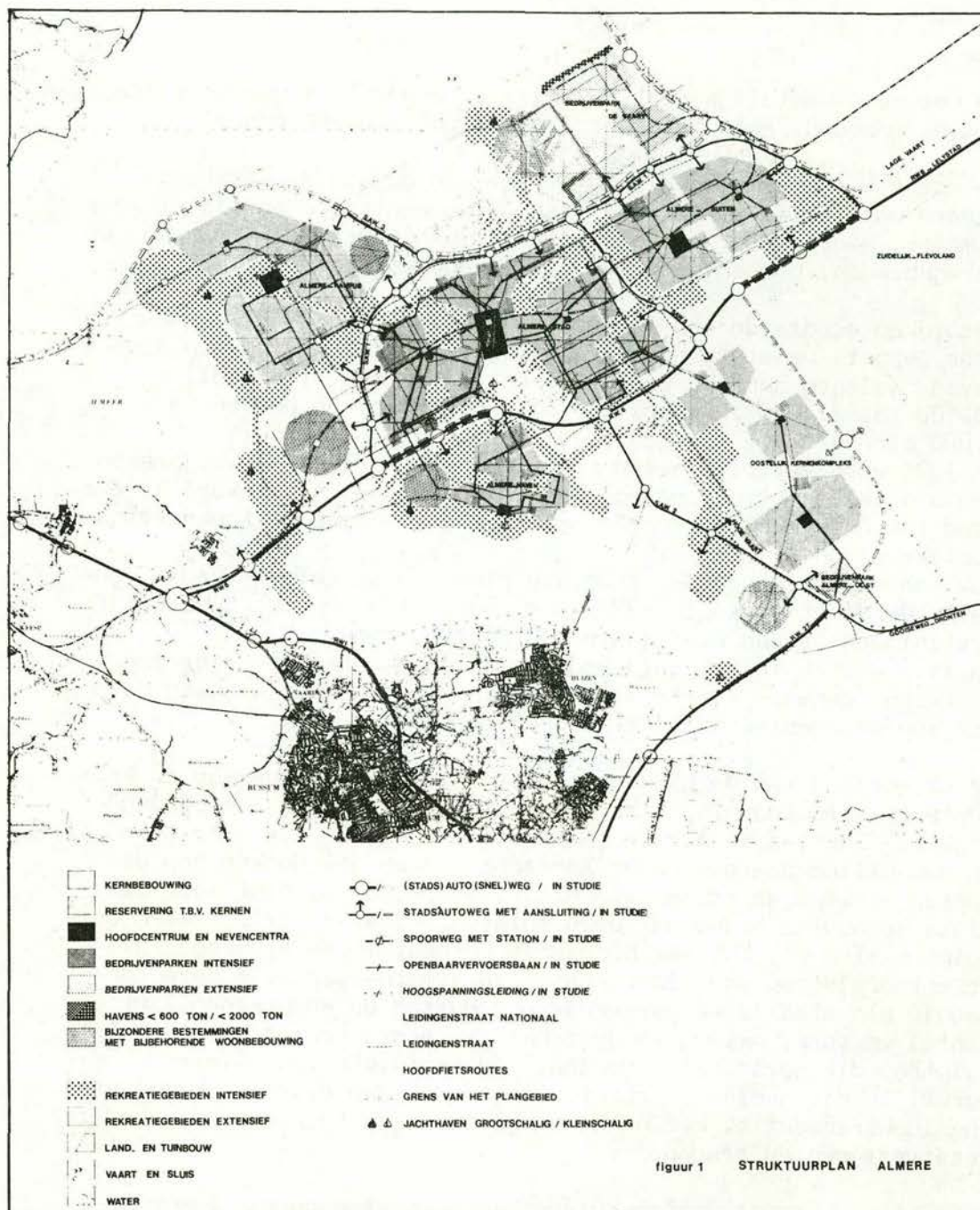
In 1978 werden in het veld voorbereidingen getroffen voor een 3e woonkern, genaamd Almere-Buiten. Deze kern zal kunnen uitgroeien tot een woongebied voor ca. 40.000 mensen.

De uitwerking van de planopzet voor Almere is neergelegd in het "Ontwerp-Structuurplan Almere". De ontwikkeling van de belang-rijkste functies in Almere is hierin aangegeven. In deze nota zal, in aanvulling daarop, nader aandacht worden geschonken aan de tussen en rond de kernen van Almere voorkomende, niet voor stede-lijke bebouwing bedoelde, open ruimten. Plaatselijk strekken deze ruimten zich uit tot ver binnen de kernen. In de afzonderlijke structuurplannen van Almere-Haven en Almere-Stad zijn deze aan-geduid als stedelijke parkgebieden. Buiten de woonkernen ligt een aantal in vorm, omvang en begrenzingen sterk variërende open ruimten, die gezamenlijk de zgn. "Buitenruimte van Almere" vormt. In dit gebied is ruimte toegedacht aan diverse vormen van openluchtrecreatie, natuurbeleving, land- en tuinbouw, bijzondere reserveringen en transport.

Dit Ontwerp-Structuurplan Buitenruimte, bestaande uit een plan-kaart en een nota, is bedoeld om op basis van de in het Ontwerp-Structuurplan Almere aangegeven hoofdlijnen, vorm en inhoud te geven aan de ontwikkeling van de Buitenruimte.

In de nota wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan:

- de betekenis van de Buitenruimte (hoofdstuk 2);
- de kenmerken van het plangebied en onderdelen daarvan (hoofd-stuk 3);
- de aan de Buitenruimte toegedachte functies (hoofdstuk 4);
- de ontwikkeling van de Buitenruimte (hoofdstuk 5);
- het Ontwerp-Structuurplan (hoofdstuk 6).

figuur 1 STRUKTUURPLAN ALMERE

2. DE BETEKENIS VAN DE BUITENRUIMTE

2.1. Inleiding

Het bouwen van een stad als samenstel van verschillende woonkernen biedt uiterst boeiende kansen om de groene, onbebouwde ruimte in het stedelijk milieu te introduceren. Tussen en rond de kernen zou immers een, naar omvang en karakter gevarieerde, reeks open ruimten gestalte kunnen krijgen. Ruimten die, in samenhang met het omliggende poldergebied én het ruime water van de randmeren, een bijzonder aantrekkelijk gegeven zouden kunnen worden voor vervlechting van de functie van de stad en van het land (figuur 1).

Ruimten met tal van gebruiksmogelijkheden, direct en gemakkelijk te bereiken voor voetgangers en fietsers vanuit de woongebieden. Bovendien zou een relatief grote randzone tussen bebouwing en open ruimte met een gevarieerd samengestelde reeks bestemmingen, een bijdrage kunnen leveren aan de opbouw van een gedifferentieerd stedelijk landschap. Het zijn deze karakteristieken welke de achtergrond vormen voor de beeldvorming over het buitengebied van Almere: de Buitenruimte.

2.2. Overwegingen

Almere moet een bijdrage leveren aan het oplossen van de problemen van de regio. Voor de Buitenruimte betekent dit, dat ruimte moet worden geboden voor bestemmingen die een verlichting kunnen opleveren van de recreatieve druk op de omliggende regio (met name de Gooi- en Vechtstreek). Het specifieke potentieel van dit poldergebied en de omliggende randmeren zal, evenals elders in Flevoland, hiervoor moeten worden benut.

Daarnaast moet de Buitenruimte functioneren voor de bewoners van Almere. Tal van bestemmingen die zich minder lenen voor situering in één van de woonkernen kunnen hier worden gerealiseerd. Om deze bestemmingen duidelijk van betekenis te doen zijn voor de Almere-bewoners is het zaak dat de Buitenruimte goed kan functioneren als onderdeel van het stedelijk gebied. Dat wil zeggen, dat ernaar moet worden gestreefd de Buitenruimte functioneel, en daarmee ook visueel-ruimtelijk, met de verschillende kernen van Almere een samenhangend geheel te laten vormen. Wil dit uiteindelijk lukken, dan zal de Buitenruimte eigenlijk van het begin af aan voor de bewoners iets te zeggen moeten hebben. Men zal er gemakkelijk moeten kunnen komen per fiets of te voet; er zullen bestemmingen moeten liggen waaraan belang wordt gehecht en er zal vooral ruimte, gelegenheid en daarmee een duidelijke stimulans moeten kunnen worden gevonden voor het ontplooiën van initiatieven.

Hierbij komt het begrip "bereikbaarheid" aan de orde. Het begrip bereikbaarheid kan worden onderscheiden in twee soorten:

1. Bereikbaarheid in de zin van voorzieningen en ruimten die dichtbij de plaats liggen waar de gebruikers wonen; hierbij dient vooral rekening te worden gehouden met de mobiliteit van bejaarden, mindervaliden en de jeugdigen en jongeren in de maatschappij;
2. Bereikbaarheid in de zin van vertrouwdheid en bekendheid met voorzieningen en ruimten geschikt voor de recreatie; hierbij gaat het vooral om het wegnemen van belemmeringen die bestaan door gebrek aan kennis van of betrokkenheid bij voorzieningen;

(Rapport "Groene Schil", Zwolle 1978).

Hierbij moet worden bedacht dat we juist in de polder met een schone lei kunnen beginnen. Almere wordt ten slotte gebouwd in een nog zeer prille polder, het landschap wordt geacht zich in relatief korte tijd te ontwikkelen van kale moddervlakten en plassen, via rietmoerassen

en landbouwontginningsgebieden naar een aantrekkelijke omgeving voor duizenden mensen. Dit betekent o.a. dat sterk moet worden ingespeeld op de kwaliteiten van elk van deze ontwikkelingsfasen. Daarnaast moeten nieuwe condities gestalte krijgen: de bossen worden aangeplant, stranden aangelegd, waterplassen gegraven. Een actief landschapsontwikkelingsbeleid is hiervoor noodzakelijk.

Betekenen al deze ontwikkelingen dat wat betreft de functie van de Buitenruimte primair aan recreatie moet worden gedacht? De Buitenruimte speelruimte voor de stad?

Misschien; maar dan toch liefst wel in de vorm van een soort tuin, een bijzondere tuin, met stille plekken, geheimzinnig en onbekend, met plekken waar wat gebeurt, waar je van alles en nog wat actief kunt doen, maar ook plekken die iets voortbrengen: dingen die je nodig hebt. En daarmee komen we dan toch op een serie bouwstenen welke terug te voeren is tot de begrippen natuur, recreatie en landbouw. Met landbouw komt duidelijk ook de utilitaire (produktie) functie naar voren.

Deze utilitaire functie zal voorts terug te vinden zijn daar waar plaats moet worden ingeruimd voor hoofdinfrastructuur, een reinwaterkelder, zuiveringsinstallaties e.d. In hoofdstuk 4 zal op de genoemde reeks functies worden ingegaan.

2.3. Leidraad voor de ontwikkeling van de Buitenruimte

Uit het voorgaande is wellicht iets duidelijk geworden omtrent het beeld zoals dat voor de Buitenruimte voor ogen staat. Toch zal dit beeld nader moeten worden geconcretiseerd om daadwerkelijk richting te kunnen geven aan een ontwikkelingsproces. Als leidraad voor de planvorming van de Buitenruimte kunnen de volgende doelstellingen worden genoemd:

1. t.a.v. de samenhang:

- het scheppen van een duidelijk functioneel verband tussen woongebieden en Buitenruimte;
- het scheppen van een herkenbare ordening;
- het zoeken naar een thema dat kleur en karakter kan geven aan de bedoelde samenhang en bovendien een bijdrage kan leveren aan het ontstaan daarvan.

2. t.a.v. de verscheidenheid:

- het scheppen van een zo groot mogelijke verscheidenheid van de samenstellende delen (qua omvang en karakter);
- het scheppen van specifieke reeksen die een overgang vormen van woongebieden naar buitengebied, inspelend op de mogelijkheden van het poldergebied (in de richting van b.v. het Lepelaarsplassengebied, de Oostvaardersplassen, het landbouwgebied, het Gooimeer enz.) (figuur 2);
- het scheppen van bestaans- en ontwikkelingsgaranties voor een breed scala van bestemmingen (van natuur- en rustgebieden en landbouwproductiegebied en tot intensief te gebruiken recreatiegebieden).

Samenhang en verscheidenheid zijn de trefwoorden. Om deze begrippen inhoud te kunnen geven zal voorlopig het accent vooral moeten komen te liggen op het scheppen van voorwaarden. Op dit moment betekent dat ruimte bieden voor initiatieven en tegelijkertijd werken aan de opbouw van gevarieerde ruimtelijke omstandigheden als "onderlegger" of als "frame" voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. Om de tijd een differentiërende rol te kunnen laten spelen, zullen zowel in de directe woonomgeving als daarbuiten "de stad" en de mensen voorwaar-

den moeten aantreffen voor ontplooiing en ontwikkeling.

Mede op grond van deze gedachtengang komt wat betreft de planvorming voor de Buitenruimte het accent duidelijk te liggen op het ontwikkelingsproces. Hiervoor kan een aantal redenen worden aangegeven:

- de behoefte aan flexibiliteit (min of meer voortkomend uit de ongewisheid t.a.v. de aard en de omvang van de zich, zeker op de iets langere termijn, aandienende bestemmingen);
- de behoefte aan rentabiliteit van de bestemmingskeuzen in de loop van het ontwikkelingsproces (b.v. de opbrengst als het gaat om landbouwbestemmingen tegenover de kosten van de vóórinvesteringen voor latere ontwikkelingen);
- de behoefte aan ruimte voor onvoorziene ontwikkelingen;
- de behoefte aan ruimte voor initiatief.

In hoofdstuk 5 wordt aan het ontwikkelingsproces van de Buitenruimte nader aandacht besteed.

Als peiljaren zijn gekozen de jaren 1978 (uitgangssituatie), 1981, 1985, 1990 en 2000+. Aangezien op de kaarten alleen de topografische ontwikkeling kon worden weergegeven, is voor grotere, te onderscheiden deelgebieden de gedachte-ontwikkeling van functies en gebruiksvormen nader omschreven met het oog op de situatie in 1990. Voor ditzelfde peiljaar is het kaartbeeld uitgewerkt tot een ontwerp-structuurplan voor de Buitenruimte (hoofdstuk 6).

3. KENMERKEN VAN HET PLANGEBIED

3.1. Inleiding

Het plangebied van het stadsgewest Almere omvat het zuidwestelijk deel van Zuidelijk Flevoland en een groot deel van de aangrenzende randmeren. De totale oppervlakte bedraagt ca. 22.000 ha. Hiervan wordt ca. 7.000 ha in beslag genomen door de randmeren, resp. het Gooimeer, het IJmeer en een deel van het Markermeer.

Wanneer Almere zal zijn uitgegroeid tot 250.000 inwoners, beslaat de "groene" Buitenruimte, de stedelijke parkgebieden inbegrepen, nog ca. 8.000 ha. Binnen de begrenzingen van het hier beschouwde gebied van de Buitenruimte komt globaal 6.500 ha binnendijs land voor met enig water en 7.000 ha buitendijs water met enig voorland.

In dit hoofdstuk zal kort worden ingegaan op de belangrijkste kenmerken van het plangebied, waarbij de hoofdonderdelen, het water en het land, achtereenvolgens worden behandeld.

3.2. Het water

Ongeveer de helft van het plangebied van de Buitenruimte bestaat uit water. Buitendijs het Gooimeer, het IJmeer en een deel van het Markermeer en binnendijs de vaarten, tochten en met zandwinning ontstane plassen.

Het Gooimeer strekt zich uit van de Stichtse brug tot de Hollandse brug. De totale lengte bedraagt ca. 10 km; de breedte varieert van 1,5 tot 3 km. De oppervlakte is ca. 2.500 ha.

De waterdiepte bedraagt ca. 3 m aan de polderzijde en neemt in de richting van het oude land af tot minder dan 1 m. De oppervlakte ondiep water, dat wil zeggen met een waterdiepte van minder dan 1 m, bedraagt ca. 700 ha. In de lengterichting van het meer loopt een ca. 50 m brede vaargeul met een waterdiepte groter dan 3 m. Aansluitend daarop komen zandwingebieden voor.

De grens van het plangebied loopt enkele tientallen meters uit de oude-landkust.

Het IJmeer strekt zich uit van de Hollandse brug tot globaal de lijn Pampushaven-Durgerdam. De lengte is ca. 7 km; de breedte varieert van ruim 1 km bij de Hollandse brug tot ca. 10 km tussen Pampushaven en Durgerdam.

De oppervlakte kan globaal worden gesteld op 3.000 ha.

Ondiepten met een water diepte minder dan 1 m komen voor ten westen van de Hollandse brug (het Muiderzand). Een markant punt in het IJmeer wordt gevormd door het eiland Pampus. De grens van het plangebied loopt plaatselijk dicht onder de kust, echter ter hoogte van Muiden over een breedte van ca. 4 km ongeveer 3,5 km uit de kust. Een deel van het Markermeer behoort tevens tot het plangebied. Deze thans nog uitgestrekte wateroppervlakte tussen Almere en de Hollandse kust kan in de toekomst aanzienlijke veranderingen ondergaan door daarin aan te leggen waterscheidingen en verbindingen met Amsterdam.

De randmeren zijn van grote betekenis voor Almere en de omliggende regio. De aanwezigheid alleen al betekent een barrière tussen het oude en het nieuwe land.

De overbruggingen vormen vervolgens aanleidingen voor bepaalde planologische ontwikkelingen en werken als zodanig mede structurerend op het aangrenzende gebied.

De randmeren moeten voorts worden genoemd in verband met de recreatieve betekenis, met name voor de watersport en oevergebonden recreatievormen.

De vaarcapaciteit van Gooi- en IJmeer wordt geraamd op resp. 4.500 en 5.000 boten. De daarvoor benodigde ligplaatsen zouden resp. 10.000 en 11.000 moeten bedragen ¹⁾. De uitgestrektheid, de langgerekte vorm en de ligging op de heersende windrichting maken de meren minder geschikt voor kleinere (open) boten. Dit is evenwel te verbeteren door inrichtingsmaatregelen zoals de aanleg van schiereilanden.

Voor oevergebonden vormen van recreatie biedt een oeverlengte aan de polderzijde van ca. 30 km goede mogelijkheden. Deze oever bestaat echter vrijwel overal uit een dijktafval met een stortsteenbeschoeiing. Alhoewel in deze vorm wel geschikt voor wandelen en fietsen langs het water, verpozen aan het water en hengelsport, zijn de mogelijkheden voor het tewatergaan zeer beperkt. Hiervoor zijn buitendijkse voorzieningen, zoals aangebracht ter weerszijden van de Hollandse brug en bij Almere-Haven noodzakelijk. Nader onderzoek zal plaatsvinden naar de mogelijkheden voor uitbreiding van deze voorzieningen. Van belang is voorts de waterdiepte, het onderwaterbeloop, de gesteldheid van de bodem en de waterkwaliteit.

Zoals genoemd is de waterdiepte aan de polderzijde, afgezien van het Muiderzand, ca. 3 m. De bovenste bodemlagen bestaan uit kleihoudend materiaal en zijn dus slap en slijmig. Strandrecreatie stelt de eis dat de bodem tot een waterdiepte van 1 à 1,5 m uit zand bestaat en de waterdiepte vanaf de waterlijn geleidelijk toeneemt.

De waterkwaliteit is met name voor strandrecreatie een belangrijk criterium. Het water in de randmeren is eutroof, dat wil zeggen voedselrijk. Dit heeft tot gevolg dat in voorjaar en zomer opbloei van algen optreedt, waardoor het doorzicht van het water erg klein kan worden en visueel ook minder aantrekkelijk. In dit opzicht is de kwaliteit van het IJmeer iets beter dan van het Gooimeer. Het water in de randmeren voldoet in het algemeen wel aan de bacteriologische eisen die thans aan zwembadwater worden gesteld. Ook in dit opzicht lijkt het IJmeer iets beter. Het verschil in waterkwaliteit iets ten gunste van het IJmeer is terug te voeren op factoren als nutriëntenbelasting, waterdiepte en strijklengte met daarmee samenhangende menging.

Het deel van het Markermeer, dat behoort tot het plangebied is wel vergelijkbaar met het IJmeer. Als bijzonderheid is hier wel te noemen de grote werkhaven ter hoogte van Almere-Pampus (Pampushaven) en het gemaal de Blocq van Kuffeler met een voorhaven en een schutsluis voor boten tot 300 ton.

Ten slotte dient de biologische betekenis nog te worden genoemd. Deze komt in hoofdzaak voort uit de aantallen van bepaalde vogelsoorten die hier in de broedtijd en tijdens het winterhalfjaar verblijven. Daarnaast ontleent met name het Gooimeer biologische waarde aan het voorkomen van Fonteinkruidenvelden ter plaatse van de ondiepten aan de oude-landzijde ²⁾.

Het water in de polder bestaat uit het afwateringssysteem van vaarten en tochten. Voor de afwatering van het stedelijk gebied wordt hieraan nog een grachtenstelsel toegevoegd. Als gevolg van zand- en kleiwinning komen in de omgeving van het gemaal de Blocq van Kuffeler enkele kleine plassen voor. Door nog uit te voeren zandwinning in het gebied ontstaan in de nabije toekomst nog twee grotere plassen met elk een oppervlakte van 150 à 200 ha.

Ook het water binnen de polder biedt planologische, landschappelijke, recreatieve en ecologische mogelijkheden, waarom op enkele kenmerken nader wordt ingegaan.

De breedte op de waterlijn van de tochten varieert van 6,5 tot 14 m; de waterdiepte van 1 m tot 1,80 m en het onderwatertalud van 1:2,5 tot 1:4.

De plasberm op de waterlijn varieert in breedte van 0,5 tot 1,5 m. De tochten worden in het algemeen voorzien van een verticale houten beschoeiing.

De waterbreedte van de Vaarten varieert van 42 tot 46 m; de bodembreedte van 24 tot 28 m. De waterdiepte bedraagt ca. 3 m en het onderwatertalud een beloop van 1:3. De plasberm is 3 m breed en het droge talud wordt in het algemeen afgewerkt met een helling van 1:2. De Vaarten worden in principe overal voorzien van een beschoeiing. De laatste ideeën in deze gaan uit naar een mat van betonblokken (Gobimatten); onder water het talud volgend en boven water tot op de plasberm doorgetrokken.

De bodem bestaat uit kleihoudend materiaal. Het water vertoont een lichte graad van eutrophiëring. Het chloridegehalte is tamelijk hoog en varieert van 500 tot 1.000 mg chloor per liter. De bacteriologische kwaliteit is in het algemeen goed te noemen.

De zandwinplassen zullen na de zandwinning weer met slib worden gevuld tot een waterdiepte van ten hoogste 6 m.

In het algemeen zal ook een oeverbescherming noodzakelijk zijn.

De waterkwaliteit is ongeveer vergelijkbaar met die van het water in de Vaarten.

Het gebruik van het binnenwater voor de pleziervaart vereist doorvaarthoogten bij overbruggingen van 2,5 à 3 m, een bij voorkeur gevarieerde en natuurlijke oever en mogelijkheden om aan te leggen. Doorgaande vaarroutes zijn daarbij gebaat bij eenzelfde peil. Door de verschillen in hoogteligging van het gebied is dit niet overal mogelijk.

Schutsluizen zijn gerealiseerd bij de Blocq van Kuffeler tussen het buitenwater en de Hoge Vaart en tussen Hoge Vaart en Lage Vaart.

Plannen zijn ontwikkeld voor een sluis bij Almere-Haven tussen het Gooimeer en het binnenwater, waar de verbinding tussen Almere-Haven en de Hoge Vaart als afwateringskanaal is uitgevoerd.

3.3. Het land

Het Almere-gebied is reeds in een vroeg stadium ontgonnen. Niet ontgonnen is het gebied van de vroegere zand- en kleiwinputten nabij het gemaal de Blocq van Kuffeler. Hier is spontaan een wilgenpioniersbos tot ontwikkeling gekomen.

Voor zover de grond nog niet voor andere doeleinden in gebruik is genomen, wordt landbouwexploitatie met in hoofdzaak de gewassen koolzaad en granen uitgeoefend.

De verkaveling en ontsluiting zijn hierop afgestemd.

Inplant van bos heeft plaatsgevonden tussen Almere-Haven en Almere-Stad (1973 e.v.), ten noordoosten van Almere-Haven (1974 e.v.), achter het Muiderstrand (1977), tussen Almere-Stad en Almere-Pampus (1978 en 1979) en ten zuiden van Almere-Buiten (1979).

Ter weerszijden van de Hollandse brug is een buitendijkse zandopspuiting als strand ingericht. Binnendijks is daar, gebruik makend van de kwel, een waterrijk en nat gebied gecreëerd: "Het Kromslootpark". Ten behoeve van de ontsluiting van Almere en het doorgaande verkeer zijn rijkswegen en stadsautowegen door de Buitenruimte en rond de kernen in aanleg. Langs deze wegen worden stroken gereserveerd voor nutsleidingen. Een 380 kV bovengrondse hoogspanningsleiding loopt door het gebied.

Op de hoofdinfrastructuur en het gekozen ontsluitingssysteem van de kernen voor de auto en het openbaar vervoer en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden en beperkingen wordt in hoofdstuk 5 nader ingegaan.

De verdere planvorming en inrichting van de Buitenruimte zal mede gebaseerd moeten worden op de fysische kenmerken van het gebied. Achtereenvolgens zal kort worden ingegaan op de bodemgesteldheid, de hoogteligging, de bodemrijping en de ontwateringstoestand.

In het Almere-gebied bestaan de bovenste bodemlagen in hoofdzaak uit tamelijk homogene zware zavel- en lichte kleigronden.

Slechts plaatselijk komen afwijkende grondsoorten voor ³⁾. In het noordwesten bij Pampus-Haven zijn dit uitlopers van het zogenaamde Muiderzand; in het gebied van de Hollandse brug komt verplaatst Pleistoceen (kust)zand voor en tussen deze beide zand, dat is afgezet bij de dijksluiting.

De dikte van de zandige afzettingen bedraagt maximaal 70 cm bij Pampus-Haven en maximaal 20 cm ten zuiden daarvan.

Plaatselijk komen nog afwijkende grondsoorten voor, die zijn ontstaan bij het baggeren van de kanalen, bij de uitvoering van grondverbetering voor de dijk en bij zandophogingen.

Afhankelijk van de wijze van aanbrengen worden het stortgronden, vloeigronden of slibdepots genoemd. De stortgronden zijn in het algemeen bont van samenstelling. Ze komen voor ten noorden en oosten van Almere-Haven en in het Lepelaarsplassen-gebied. De dikte bedraagt soms meer dan 1 m. De vloeigronden en de afzettingen in een slibvang zijn homogener van samenstelling en gelijkmatiger in dikte. Het meest zandige materiaal wordt hier aangetroffen bij de spuitkoppen en de ingang van de slibvang.

Omdat het gebruikelijk is de bouwterreinen op te hogen met 1 m zand, ontstaan aan de rand daarvan uitgebreide slibdepots. Ook bij de aanleg van grote infrastructurele werken zoals de spoorlijn en bij de zandwinning in het gebied komt veel specie (zwarte grond) vrij. Ten einde hiervan bij de bouw geen hinder te ondervinden, wordt dit slib soms tijdelijk en soms blijvend in de Buitenruimte of ter plaatse van toekomstige kernen geborgen. Het opnieuw moeten ontginnen van deze depots betekent dat deze gronden althans tijdelijk geen definitieve bestemming kunnen krijgen.

De opbouw en samenstelling van de diepere bodemlagen (dieper dan 1 m) zijn voor de bestemming en inrichting van de Buitenruimte van minder belang. De samenstelling van het slib wordt er wel mede door bepaald. Dit is in het algemeen iets humeuzer dan de oorspronkelijke meerbodem. De diepere bodemlagen zijn wel van belang wanneer wordt gedacht aan bouwen (funderingsdiepte) en ophogen (inzakking en afschuiving)⁴⁾.

De hoogteligging van het gebied varieerde ten tijde van het droogvallen van de polder van ca. 2 m -N.A.P. bij de Gooimeerdijk tot ca. 4 m -N.A.P. bij de Blocq van Kuffeler. Verwacht wordt dat door inklinking de uiteindelijke maaiveldsligging ongeveer 1 m lager zal zijn. Op dit moment bedraagt de inklinking reeds ongeveer 0,5 m ³⁾. Als gevolg daarvan is de drooglegging van een deel van de Buitenruimte bij het peil van 5,20 m -N.A.P. niet meer voldoende voor gebruiksbestemmingen die hieraan hoge eisen stellen (veldsporten, fruitteelt, akkerbouw).

Met name betreft dit het gebied ten noorden van Almere-Stad en ten oosten van Almere-Pampus. Bij intensievere gebruiksbestemmingen is hier ten minste een peil van 5,50 à 6 m -N.A.P. noodzakelijk ⁵⁾.

De actuele gebruiksmogelijkheden van de grond worden voorts in belangrijke mate bepaald door de bodemrijping. De draagkracht, waterberging en doorlatendheid van kleihoudende gronden hangt hier nauw mee samen. De snelheid waarmee de rijping voortschrijdt en de uiteindelijke diepte worden bepaald door factoren als ontwateringsdiepte, bodemprofiel, kwel en berging. Het grootste deel van de Buitenruimte verkeert thans in het stadium van matig tot voldoende gerijpt;

dat wil zeggen dat een drainage kan worden aangebracht en de grond zijn definitieve bestemming kan krijgen.

De rijping is nog zeer matig tot onvoldoende in een smalle strook langs de Oostvaardersdijk en de IJmeerdijk en pleksgewijs langs de Gooimeerdijk. De dijkskwel en het nog niet plaatsvinden van ontginningsmaatregelen zijn hiervan de oorzaak langs de Oostvaardersdijk. Langs de IJmeerdijk hebben de eerdergenoemde zandafzettingen vertragend op de rijping gewerkt. In het algemeen is de invloed van de dijkskwel nagenoeg op te heffen door het graven van een kwelsloot aan de voet van de dijk. Van een blijvende invloed zal alleen daar sprake zijn waar er een combinatie van factoren is van hoge kweldruk en ondiep voorkomen van (Pleistocene) zand. Dit is plaatselijk het geval langs de Gooimeerdijk en ter hoogte van het Muiderzand. Naast de (ondiepe) dijkskwel is in het hele gebied sprake van (diepe) kweldruk. De stijghoogte van het diepe grondwater bedraagt ca. 2,50 m -N.A.P. in het zuidelijk deel en neemt noordwaarts af tot ca. 5,50 m -N.A.P. De holocene kleiige bovenlaag heeft in het algemeen een zodanige weerstand, d.w.z. kleine doorlatendheid, dat de kwel in het gebied beperkt blijft tot minder dan 1 mm/etm. Waar deze laag evenwel wordt verstoord of weggehaald, kan de kwel aanzienlijk toenemen. De kweldruk is voorts van belang in die zin dat bij ontgravingen opbressen van de bodem kan optreden ⁵⁾.

Op grond van de fysische kenmerken zal kort worden ingegaan op de mogelijkheden en beperkingen die hieruit voortvloeien.

De in de Buitenruimte voorkomende gronden zijn in het algemeen uitstekend geschikt voor akkerbouw en weidebouw.

Waar de genoemde afwijkende grondsoorten voorkomen, zal een vorm van grondverbetering moeten plaatsvinden.

Fruittelteelt stelt iets hogere eisen aan bodem en waterhuishouding, waarom de gebieden met een afwijkende grondsoort en/of blijvende kwel ongeschikt zijn.

Voor intensievere teelten zoals groenten, bloembollen en kwekerijproducten, is de grond in het algemeen te zwaar, d.w.z. het lutum- of kleigehalte te hoog. De meer humeuze vloei-gronden en afzettingen in slibdepots zijn soms beter geschikt.

Bij teelten waarvoor beregening een noodzaak is moet worden bedacht dat de kwaliteit van het oppervlaktewater niet voldoet aan de eisen. Met name het chloridegehalte is veel te hoog. De beperkingen van het gebied ten noorden van Almere-Stad zijn reeds genoemd. Een onderbemaling is hier noodzakelijk.

De actuele bodemgesteldheid is minder geschikt, zo niet ongeschikt voor vormen van sport en spel, waarbij de grond intensief wordt betreden. Eigenlijk voldoet alleen klei-arm grof zand op een goed doorlatende ondergrond aan de eisen. In het Almere-gebied kan aan de eisen worden voldaan door na een goede ontwatering en rijping van de grond 10 à 20 cm zand op het maaiveld aan te brengen.

Dit geldt ook voor ruiterspaden en intensief gebruikte wandelpaden.

De mogelijkheden die vanuit de fysische kenmerken naar voren komen voor het meer natuurlijke milieu zijn in principe beperkt tot bossen, natuurlijke graslanden en water- en moerasgebieden. Het eindstadium in de bosontwikkeling zal het eiken-haagbeukenbos zijn. Op onze jonge rijke gronden is dit type bos aan te planten, nadat enige bodemvorming heeft plaatsgevonden. Het wilgenpionierbos hoort hier nu thuis en zal bij verdere rijping van de bodem langzamerhand overgaan in een bos van het fluitekruid-essenbostype.

Om op korte termijn te komen tot bossen met een min of meer natuurlijk karakter kunnen het beste bossen van dit type worden aangeplant 6). De ontwikkeling van natuurlijke graslanden vraagt slechts een bepaald (extensief) beheer en afhankelijk van de doelstelling een aangepaste waterhuishouding.

Water- en moerasgebieden zullen hier van voedselrijke type zijn en hoogproductief. Voor een zo groot mogelijke verscheidenheid zullen zowel kleine ondiepe als grote, ondiepe en diepe plassen voor moeten komen en zal dichtgroeien en verlanden moeten worden voorkomen. Mogelijkheden voor water- en moerasgebieden zijn aanwezig in het gebied bij de Blocq van Kuffeler en in het Kromslootpark.

LITERATUUR

1. Concept-ontwikkelingsvisie recreatie-gebruik randmeren, Lelystad, 1977 ; Commissie Recreatief Gebruik Randmeren IJssel-meerpolders
2. Inventarisatie van oecologische aspecten van het Gooimeer en het IJmeer; M. Zijlstra
R.IJ.P.-rapport 1979-9 Abw
3. De bodem van het Almere-gebied en de geschiktheid voor land-, tuin-, bosbouwkundig- en natuurlijk gebruik; P.J. Ente en H. Witteveen
R.IJ.P.-rapport 1977-32 Abw
4. De geologische opbouw van het gebied van Almere; P.J. Ente en R. Koopstra
Intern rapport R.IJ.P., 295, 1972
5. De Waterbeheersing van Almere; Werkgroep Wetenschappelijke Afdeling R.IJ.P.
Werkdocument 1978-37 Abw
6. Natuur in de Stad; M. Loenen
Werkdocument 1975-378 Bf

4. FUNCTIES IN DE BUITENRUIMTE

4.1. Inleiding

Almere zal waarschijnlijk uitgroeien tot een tamelijk compact stadsgewest*. Dit lijkt met name het geval te zijn indien het thans vigerende plangebied Almere, zonder het buitendijkse watergebied, in ogenschouw wordt genomen.

In hoeverre de invloed van Almere zich over de rest van Zuidelijk Flevoland en mogelijk een deel van de Markerwaard zal uitstrekken, is nog niet goed te overzien, maar het ligt in de rede te veronderstellen dat een stad met 175 à 250.000 inwoners sterke relaties met haar ommeland onderhoudt. Dat Zeewolde en het platteland van Zuidelijk Flevoland zich grotendeels op Almere zullen oriënteren, kan worden verwacht.

Anderzijds moet niet worden uitgesloten, dat de grote stad een beroep zal doen op ruimte in het aangrenzende en wat verder weg gelegen platteland ten behoeve van bestemmingen, die binnen het stedelijk gebied niet inpasbaar of ongewenst zijn. Bij dit laatste moet direct worden opgemerkt, dat de Buitenruimte en ook de bedrijventerreinen in Almere voorlopig nog gevarieerde opvangcapaciteit bieden, maar in de praktijk blijkt de vraag naar ruimte van doorgaans extensieve grondgebruikers groot. Men vindt ze veelal in de stadsrand waar bestemmingen als zuiveringsinstallaties, centrales, vuilstortplaatsen, autowrakterreinen e.d. de waarde van het milieu - in ruime zin - in het algemeen negatief beïnvloeden. Hiermee is al een deel van de vraagstelling inzake de functies, die in de Buitenruimte zullen voorkomen, geformuleerd.

Het onderscheid tussen het landelijke gebied in het stadsgewest en de Buitenruimte in het kerngebied van het stadsgewest Almere geeft een eerste ruwe bepaling van de daar dominerende functies. In het landelijk gebied overheersen land-, natuur- en bosbouw met uitzondering van de kust waar de openluchtrecreatie plaatselijk de belangrijkste functie vormt. In de Buitenruimte domineren de openluchtrecreatie, sport, tijdelijke en intensieve landbouw alsmede bijzondere, veelal "verzorgende", functies en de transportfunctie in velerlei vormen.

Binnen de plangrens van Almere kan worden gesteld, dat de kernen, in vergelijking met andere - merendeels buiten het Westen van Nederland gelegen - stadsgewesten, op korte afstand van de centrale stad - Almere-Stad - liggen en dat bovendien een relatief groot deel van de oppervlakte van het - aldus begrensde - stadsgewest bebouwd gebied zal zijn. Daarmee dringt zich de vergelijking op met stadsgewesten in het Westen van het land zoals Leiden, Haarlem, Dordrecht en het Gooi. Een factor die bij Almere, evenals bij het Gooi en Haarlem, meespeelt is de ligging binnen de directe invloedssfeer van Amsterdam, hetgeen tot relaties blijkt te leiden, die voor de functies van de Buitenruimte alsmede de inrichting van betekenis zijn. Aan deze regionale vraag zal aandacht worden geschonken o.a. bij de recreatie.

Het voorgaande brengt met zich mee, dat de functies die aan de Buitenruimte zijn toegedacht bij het ontwerpen van de stedenbouwkundige con-

* Op te vatten als een functioneel en ruimtelijk verband van kernen en tussenliggend buitengebied waarbinnen de relaties (wonen-werken, verzorging van hoger niveau: inkopen, onderwijs, medische voorzieningen, uitgaan in het centrum) veel sterker zijn dan naar buiten.

ceptie - openluchtrecreatie, natuurbeleving, landbouw, bosbouw, verzorgende functies en transport - daar ook hun meest geëigende plaats moeten krijgen, willen ze (kunnen) worden gehandhaafd.

Zeker in de centrale en de goed ontsloten delen van de Buitenruimte zal de concurrentie tussen de verschillende functies groot zijn. De stad zal altijd behoefte hebben aan goed gesitueerde gronden. Het is daarom van groot belang de functies aan te geven - naar hun aard en ruimtebehoefte - die in de verschillende zones van de Buitenruimte een plaats moeten kunnen vinden.

De achtergronden van de stedenbouwkundige conceptie van Almere zijn in een voorgaand hoofdstuk al gememoreerd; essentieel voor de open ruimte in Almere is, dat er primair wordt gemotiveerd vanuit het stedelijk ruimtegebruik. Daarbij nemen openluchtrecreatie - in diverse vormen van intensieve - tot extensieve (natuurbeleving) - sport en andere direct bij de stad behorende stadsrandvoorzieningen, een belangrijke plaats in.

De urbane functie van Almere kan worden geïllustreerd met het woningbouwprogramma, dat tot 1990 moet worden gerealiseerd: 24.000. Daarmee kan hier volgens de Verstedelijkingsnota nog worden gerekend op een capaciteit van 30.000 woningen ¹⁾.

Mede in het verlengde van het urbanisatieprogramma is het zinvol een aantal uitgangspunten te noemen inzake de ordening in en om stadsgewesten, die op nationaal niveau worden voorgestaan. Juist omdat de Buitenruimte van Almere minder beperkingen voor een optimale ordening en inrichting oplevert dan op het oude land in vergelijkbare situaties in het algemeen het geval is, kan met deze uitgangspunten beter rekening worden gehouden. De volgende punten zijn van belang:

- verbetering van de recreatiemogelijkheden binnen de stedelijke invloedssfeer ²⁾. Voor nieuwe stadsgewesten moet dit betekenen dat o.a. met hogere ruimtenormen wordt gewerkt dan gebruikelijk was in bestaande stadsgewesten;
- ruimtelijke nabijheid bevorderen van nieuwe woongebieden tot recreatiegebieden ³⁾. In Almere zijn de kernen zodanig gesitueerd, dat zowel oriëntatie op water - als landrecreatievoorzieningen mogelijk is;
- recreatievoorzieningen worden bij voorkeur dichtbij of in de woongebieden aangelegd, vooral de intensief gebruikte, dus daar waar de vraag het grootst is ⁴⁾. De structuurplannen voor de kernen van Almere bieden de mogelijkheid op meerdere plaatsen met recreatievoorzieningen in de openlucht ver de bebouwing binnen te dringen;
- recreatieterreinen met hoge bezoekfrequentie worden ook bereikbaar gemaakt voor fiets en openbaar vervoer; fietspaden en -routes krijgen een belangrijke plaats in het recreatiegebeuren ²⁾. In aansluiting op de woon-werk-fietspaden en de paden tussen stadsdelen en kernen, worden in de Buitenruimte deze voorzieningen in de plannen meegenomen;
- zodanige differentiatie in de open ruimte, dat binnen het stadsgewest voor alle gebruikerscategorieën recreatievoorzieningen aanwezig zijn, zoals dat ook in het bebouwd stedelijk milieu het geval is ²⁾;
- in het verder weg gelegen landelijk gebied binnen de stedelijke invloedssfeer zal vooral het accent worden gelegd op recreatief medegebruik en extensieve recreatievormen, alsmede recreatie-objecten, die door hun bijzondere aanbodsituatie nergens anders kunnen worden gesitueerd;

- meer aandacht is nodig voor slechtweer- en avondrecreatie, sportvisserij en volkstuinen nabij de steden. De watersport wordt qua ligplaatsaccommodatie afgestemd op de vaarcapaciteit 2)4).

4.2. Huidige situatie

Een deel van de functies, die blijvend ruimte in de Buitenruimte van Almere zullen opeisen, is thans in de eerste ontwikkelingsfase. Dat geldt voor sommige transportfuncties (auto-, trein- en busvervoer, waterafvoer, nutsvoorzieningen), voor recreatieve functies (tuinieren, oeverrecreatie, mobiele recreatie), maar ook voor land- en bosbouwkundige functies en de watersport. Andere functies maken nu nog een stabiele periode door, maar zullen binnen enige jaren geleidelijk meer aan betekenis inboeten: terreinen met ontginningslandbouw en natuurlijke gebieden. Intussen neemt de landbouw een overheersende plaats in in de Buitenruimte, zijn grote arealen nodig, die als slibdepot bij de ophoging van bouwterreinen en de aanleg van wegen en banen dienen en beginnen bos en beplanting rond Almere-Haven een bescheiden recreatieve functie te vervullen.

Exactere informatie over de toestand met betrekking tot de functies in de Buitenruimte op dit moment (1979) geeft bijlage 1

Een samenvatting van de daarbij in het geding zijnde oppervlakte is in de onderstaande tabel weergegeven:

Tabel 1. Functies en ruimtebeslag in de Buitenruimte anno 1979

- landbouw	7.453 ha
- bosbouw	725 ha
- park en div. beplantingen	382 ha
- stranden	35 ha
- natuurlijke terreinen	514 ha
- water	197 ha
- wegen	302 ha
- zandbanen	215 ha
- leidingen	70 ha
- zand- en slibdepôt	362 ha
- stortplaatsen	3 ha
- overig	242 ha

Totale oppervlakte Buitenruimte per 1-5-1979: 10.500 ha
(excl. randmeren)

Een gedetailleerde beschrijving van de verschillende functies, die nu in de Buitenruimte worden uitgeoefend, blijft hier achterwege in verband met behandeling elders in dit rapport. Dat de recreanten uit (de omgeving van) Almere de recreatiemogelijkheden hebben ontdekt moge blijken uit de bezoeken aan het Muiderzand; de topdag in 1978 trok naar schatting 16.000 bezoekers ⁵⁾. Ook de viswateren trekken mensen met name uit een wijdere omgeving aan. Daarnaast bleek uit een onderzoek onder de allereerste bewoners van Almere-Haven in 1977 een hoog niveau van de trek naar buiten de woonplaats voor te komen ⁶⁾. Behalve het vrij normale weekend-trek-percentages van 10 werd een dag-trek van 46% van de bevolking gemeten. Iets meer dan de helft van de totale trek naar buiten was gericht op het oude land; daarvan was

30% op het Gooi georiënteerd.

Vanuit de bevolking van Almere-Haven zijn sedert de eerste bewoning vele initiatieven genomen of geluiden vernomen, die erop wijzen dat de feitelijke belangstelling voor activiteiten in de Buitenruimte en op het water gevarieerd en blijvend is. Vanzelfsprekend weet men daarbij - evenals de recreanten van het oude land - de specifieke kwaliteiten van het poldergebied te waarderen en vroegtijdige ontwikkeling van plekken te stimuleren.

4.3. Enkele opmerkingen over de stadsrand

In Almere is aan een aantal voorwaarden voldaan om een gezonde en aantrekkelijke stadsrand te verkrijgen. In het algemeen kan worden gesteld, dat een optimale inrichting mogelijk is, zodat de functies die idealiter in een stadsrand hun "tehuis" vinden, daar ook onder gunstige omstandigheden tot ontwikkeling kunnen komen en het perspectief hebben daar voor lange tijd te kunnen blijven. Deze continuïteit is noodzakelijk willen geen marginale situaties ontstaan in de bedrijfsvoering van zowel agrarische als recreatieve vestigingen. Vergeleken met stadsranden op het oude land zijn de concrete voordelen van Almere:

- de benodigde gronden zijn beschikbaar;
- deze gronden kunnen, gegeven de bebouwingsmogelijkheden elders in Almere, voor een lange termijn dezelfde functie blijven vervullen;
- de ruimtelijke beperkingen zijn veelal gering, zodat een logisch plan kan worden ontwikkeld waarbij overigens mogelijkheden voor toekomstige ontwikkelingen kunnen worden opengehouden b.v. ten aanzien van ontsluitingen;
- de aanwezigheid van één beheersorganisatie en
- nog geen onoverkomelijke belangentegenstellingen.

Welke functies dienen bij voorkeur een plaats in de stadsrand te krijgen? Of welke functies zouden in de stadsrand een plaats moeten kunnen krijgen om van een succesvolle inrichting voor (groepen uit) de samenleving te kunnen spreken?

In de eerste plaats moet hierbij worden gedacht aan die functies, die bij de stad behoren, maar niet in alle gevallen een plaats in de bebouwing kan worden toegewezen i.v.m. de ruimtebehoefte, milieu-invloed of ongewenstheid op andere gronden. Voorbeelden hiervan zijn: rioolwaterzuiveringsinstallatie, golfterrein, crossterrein, stortplaatsen van afval en bouwpuin, vliegveld etc. Voor een aantal veldsporten is een stadsrandligging te prefereren. In het algemeen lenen veel recreatieve functies zich voor opname in de stadsrand, hetzij voor een korter, hetzij voor een langer verblijf aldaar.

Een vrij dominerende functie in de stadsrand wordt gevormd door het transport. Zowel de nationale en regionale verbindingen als het tangentiële auto-ontsluitingssysteem van Almere eisen ruimte op. Hierbij speelt naast het vervoer van mensen en goederen ook het transport van energie en water een rol; naarmate een terrein dicht bij de bebouwing ligt, zal over het algemeen de kans op het moeten onderbrengen van één of andere transportfunctie toenemen.

Voorts is het wenselijk dat ook de agrarische functies in de stadsrand zijn vertegenwoordigd. Dikwijls gaat hier de produktiefunctie in enge zin gepaard met de functie van open ruimte en/of is ook van een zodanig aantrekkelijk landschap sprake, dat de recreatieve functie automatisch tot ontwikkeling komt.

Rond de stad moet ook rekening worden gehouden met een aantal vestigingen waarvan kan worden gesteld, dat ze een verzorgend karakter

hebben; te denken is hierbij aan: instellingen voor gezondheidszorg of specifieke vormen van beroepsonderwijs, retraite-oorden, kwekerijen, horeca-etablisementen, woonvormen van bepaalde leefgemeenschappen van levensbeschouwelijke-, religieuze of andere aard.

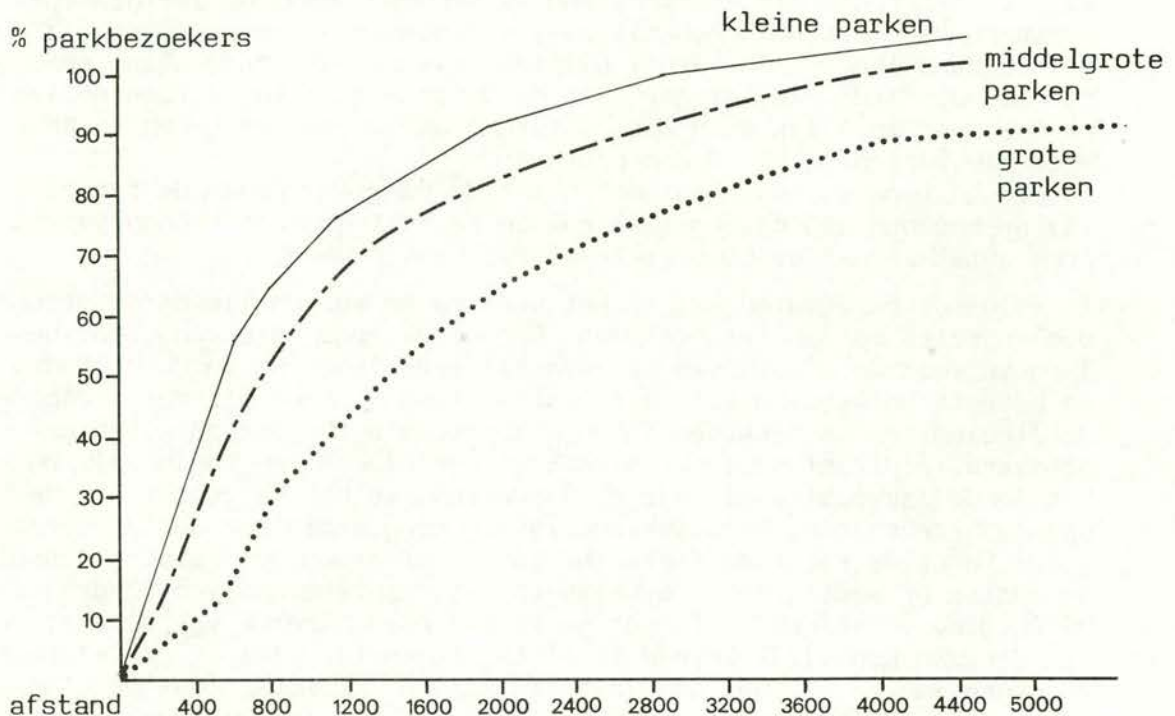
De stadrand leent zich verder uitstekend voor natuureducatie, een functie die mede als "drager" van de Buitenruimte kan worden gezien en die haar mogelijkheden mede ontleent aan de aanwezige en te bevorderen verscheidenheid aan biotopen.

In aansluiting op en in samenhang met de hiervoor genoemde functies zal de bosbouw een belangrijke rol in de Buitenruimte kunnen vervullen; juist in het dichtbevolkte stadsgewest Almere.

In volgende paragrafen zal in het kort op de verschillende onderscheiden functies worden teruggekomen. Een derde vraag die van groot belang is voor de plaats van de verschillende functies in de Buitenruimte betreft de werking van de factor afstand en nauw hiermee verbonden de ligging van de plaatsen in de Buitenruimte ten opzichte van gebruikers, centrumfuncties, infrastructuur (locaal en regionaal) en het landelijk gebied alsmede de Randmeren. In het bijzonder bij de openluchtrecreatie, maar ook tot zekere hoogte bij een aantal verzorgende functies vormt de factor afstand - of benodigde reistijd vanuit de woning of vestiging - de belangrijkste achtergrond voor gedrag in de ruimte. De volgende figuur geeft een goede indruk van de afstanden die men kennelijk bereid is af te leggen tot kleine, middelgrote en grote parken ⁷⁾. Wel moet daarbij worden opgemerkt, dat de afstanden die men aflegt mede worden bepaald door het in de stedelijke structuur aanwezige aanbod en de aantrekkingskracht van grotere parken. Het is bekend, dat vergelijkbare curves zijn gevonden voor de trek naar buiten de woonplaats over afstanden tot ca. 50 km. De consequentie die men aan dergelijk afstandsgedrag kan verbinden voor de Buitenruimte van Almere lijkt te zijn:

- naarmate een als recreatieterrein te gebruiken gebied dichterbij de bevolking ligt, zal het meer mensen aantrekken voorzover de inrichting daartoe ook aanleiding geeft;
- grotere eenheden ontvangen in belangrijke mate meer mensen van grotere afstand dan kleinere eenheden, gegeven het aandeel van de bezoekers dat een afstand van b.v. meer dan 80 km aflegt.

Afstanden over de weg door parkbezoekers overbrugd

Bron: Recreatie, 1975, 8. H.A. Katteler: "Het parkbezoek".

Op basis van een onderzoek naar landschapspreferenties 8) kan voorschijnlijk een indeling worden gemaakt - primair van belang voor de openluchtrecreatie - die tot een zonering leidt, die ordening brengt in de activiteiten naar afstandszone. Daarbij is gerekend met een gemiddeld wandeltempo van 3 km/uur en een maximale afstand tot het vertrekpunt, zijnde de rand van de bebouwing, van een halfuur. Als omwegfactor is 1,2 gehanteerd. Daarmee werd als maximale afstand (hemelsbreed) uit de bebouwing 1.200 m gevonden. Verder werden bij hemelsbrede afstanden van 300 en 750 m duidelijke grenzen gevonden wat betreft de locatievoorkeuren van een aantal activiteiten in een bepaalde landschappelijke context. De indeling is als volgt:
op grond van ervaringen inzake afstandsperceptie en afstandsgedrag kan de Buitenruimte worden onderverdeeld in:

- gronden grotendeels omsloten door bebouwing maar met een ruime verbinding naar de rest van de Buitenruimte; in het algemeen stedelijk parkgebied;
- gronden tot 300 m hemelsbreed uit de bebouwing en buiten de bebouwde kom;
- gronden tussen 300 en 750 m uit de bebouwing;
- gronden tussen 750 en 1.200 m uit de bebouwing en
- verder weg gelegen gronden.

Hierbij moet worden opgemerkt, dat de werkelijke afstanden t.g.v. variabele omwegfactoren groter zijn; nabij uitgaande infrastructuur uiteraard het minst. Naarmate een functie door frequenter gebruik en afstandsgevoeliger gebruikers wordt getypeerd zal situering nabij de bebouwing meer de voorkeur verdienen. In geval het draagvlak van een voorziening dat van meerdere stadsdelen of kernen omvat, is een centrale ligging van meer belang. Anderzijds zullen gebieden die tussen twee kernen liggen onder grotere druk staan dan eenzijdig aan een

kern grenzende delen van de Buitenruimte. In het algemeen kan worden gesteld, dat de variatie en differentiatie van functies groter zal zijn naarmate een gebied centraler in het stadsgewest ligt. Groot-schaliger voorzieningen of landbouwbedrijven, die geen centrale ligging behoeven, zullen bij voorkeur meer perifeer worden gesitueerd.

In aansluiting op de zonering vanuit de kernbebouwing bezien, is voor 1990 en 2000 een kaart opgenomen waarop de mate van centraliteit van de verschillende delen van Almere (grid van 500 x 500 m) is aangegeven. Op de betreffende kaarten blijkt duidelijk de orde van grootte van het aantal inwoners dat hemelsbreed binnen 3.750 m (85% van het parkbezoek bij grotere parken vindt plaats binnen deze afstand) van het centrum van een bepaald grid woont (figuur blz 6 en bijlage 2).

4.4. Openlucht recreatie

4.4.1. Inleiding

De stedenbouwkundige opzet en de ligging van Almere bieden kansen voor de ontwikkeling van de Buitenruimte als gedifferentieerd recreatiemilieu. Gedifferentieerd waar het gaat om de verweving met enerzijds het stedelijk woonmilieu (de stadsranden) en anderzijds het landbouwproduktie-milieu in en buiten Almere. Daarmee is al aangegeven dat diverse niet-recreatieve bestemmingen in de Buitenruimte ook recreatieve functies zullen kunnen vervullen. De infrastructuur en het landschapsplan zullen hier uiteraard op inspelen.

Qua karakter zal de Buitenruimte sterk gekleurd kunnen zijn door het benutten van de specifieke mogelijkheden van het poldergebied en de randmeren. Gegeven de ligging van Almere nabij de Randstad Holland en de randmeren zal de vraag naar recreatiemogelijkheden een regionale en lokale component bevatten. Temidden van het aanbod van oude bossen in het Gooi en jonge bosgebieden in het oostelijk en zuidelijk deel van Zuidelijk Flevoland zal Almere vooral een functie kunnen vervullen bij de opvang van amfibische recreanten (30 km rand-meerlengte) en ruimte kunnen bieden voor jachthavens, waaraan een aanzienlijk tekort bestaat rond het Gooi- en IJmeer.

In het recreatiegedrag spelen factoren als tijd, leeftijd, geld, afstand en aanbod van verschillende voorzieningen (in ruime zin) een belangrijke rol. De vorm waarin tijd beschikbaar is voor de mensen bepaalt in sterke mate de aard van het recreatiegedrag. Het gaat hierbij om de verdeling over de dag, de week en het jaar, maar ook om de lengte van de beschikbare tijd in uren, dagen of weken. En wat nog belangrijker is: wie hebben deze vrije tijd en wat doen ze ermee. De indruk bestaat, dat - afgezien van wellicht wat meer fundamentele veranderingen in de verdeling van de arbeid - grote veranderingen zoals in de richting van een algemeen aanvaarde vierdaagse werkweek niet in het verschiet liggen. Zowel omdat men in 't algemeen gesproken (nog) meer prijs stelt op inkomen dan op vrije tijd, als vanwege de kosten van leegstand van kapitaalgoederen en onze (nationaal) beperkte hoeveelheden energie en grondstoffen, en daarmee beperkt nationaal inkomen. Een herverdeling van arbeid is moeilijk concreet voor te stellen. Het kan hierbij gaan om een inzet (van een deel) van de werkloze beroepsbevolking, het kan betrekking hebben op een nog grotere inzet van buitenlanders, maar het zou ook om een meer fundamentele herverdeling kunnen gaan in de zin van wijzigingen in de takenpakketten waaruit de functies nu zijn opgebouwd.

Zonder gedegen analyse laat zich geen zinvolle blik vooruit vormen. Wat men zou kunnen opmerken is, dat wat er ook gebeurt, de mogelijk-

heden aanwezig zouden moeten zijn of geschapen zouden moeten kunnen worden tot verschillend gerichte ontwikkelingen in het vrijetijds-gedrag in Almere. De in de stad gebrachte Buitenruimte lijkt een goede potentie te hebben in dit opzicht.

De leeftijdsverdeling en de verandering daarin - het grotere aandeel van de middelbare leeftijd en bejaarden in de gehele bevolking - kan een rol spelen in de verdeling van de activiteiten die worden bedreven alsook in de mate van mobiliteit, zowel naar frequentie als afstand gemeten. Ruwweg is te veronderstellen, dat bovengenoemde tendens op het demografisch vlak - waarbij overigens ook de vorming van relatief meer kleinere huishoudens in acht moet worden genomen - leidt tot verschuivingen op het gebied van de openluchtrecreatie, die er kortweg op neerkomen dat:

- meer belangstelling voor stille recreatiegebieden ontstaat;
- verschuiving van sport naar verblijfsrecreatie plaatsvindt;
- veel recreatiemogelijkheden dichterbij huis worden gezocht en
- meer belangstelling voor land- dan voor water- en oeverrecreatie zal ontstaan.

De ontwikkeling van de inkomens heeft grote aandacht getrokken in de recreatieplanologie i.v.m. de toeneming van de mobiliteit die daarvoor mogelijk werd (auto).

Het is de vraag of er zodanige veranderingen op komst zijn, dat hiermee nu duidelijk rekening kan worden gehouden. De effecten van groei, stabilisering of daling van de inkomens zijn vrij moeilijk te meten, zowel naar hun invloed op het totale gedrag als m.b.t. de openluchtrecreatie. Zoals in de voorgaande paragraaf aangegeven, speelt de afstand een vrij dominerende rol in de openluchtrecreatie. Met het creëren van mogelijkheden dichterbij huis, zowel in als buiten de kernen van Almere, worden keuzemogelijkheden - die elders vaak ontbreken - geboden. Daarmee kan ook aan de veel geuite wens recreatie niet af te scheiden van de andere functies tot op zekere hoogte worden voldaan.

Ten einde een en ander wat meer inzichtelijk te maken is in dit hoofdstuk een schema opgenomen waarin de voorkeurslocatie van de diverse openluchtrecreatieve activiteiten zijn aangegeven (bijlage 3).

4.4.2. Locale vraag

Een bevolking van 175 à 250.000 mensen heeft een vrij omvangrijke behoefte aan recreatieve voorzieningen. Voor Almere is een aantal uitgangspunten te hanteren, die van invloed (kunnen) zijn op de vraag naar voorzieningen en de daarbij behorende ruimtebehoefte:

- het migratiebeleid beoogt een doorsnee bevolking (Nederland) qua leeftijd, huishoudensgrootte en inkomen te huisvesten;
- de bevolking komt voor ca. 65% uit Amsterdam en voor het overige uit de directe omgeving (Gooi- en Vechtstreek) en de rest van het land;
- het nieuwe gebied, dat in grote lijnen nog lange tijd als jong, kaal en rommelig is te beschouwen krijgt door de voortdurende uitvoering van inrichtingswerken te maken met een beperkter beschikbaar zijn van recreatieve voorzieningen dan de te reserveren ruimte zou doen vermoeden;
- het verdient aanbeveling een (stedelijk) milieu tot stand te brengen in Almere, dat de drang tot suburbanisatie vanuit Almere doet wegvallen resp. sterk doet verminderen;
- in de nieuwe bevolking doet zich - geconfronteerd met de beschikbare ruimte in vergelijking met het Westen - een explosie van ini-

TABEL 2a. Ruimtebehoefte landgebonden recreatievoorzieningen, 1990 en 2000* (locale vraag)

	buitenruimte				stedelijk parkgebied				in bebouwing				totaal	
	1990		2000*		1990		2000*		1990		2000*		1990	2000*
	%	opp.	%	opp.	%	opp.	%	opp.	%	opp.	%	opp.	oppervlak	oppervlak
Div. veldsporten	32	40	33	105	36	45	45	140	32	40	22	70	125	315
Tennis	20	1	33	5	40	2	33	5	40	2	33	5	5	15
Schoolsport	8	1	20	7,5	62	8	53	20	30	4	27	10	13	37,5
Golf	100	50	100	50	-	-	-	-	-	-	-	-	50	50
Midgetgolf	50	0,5	50	1,5	50	0,5	33	1	-	-	16	0,5	1	3
Trimbaan	50	2	75	6	50	2	25	2	-	-	-	-	4	8
Wielersbaan	100	2	100	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Stadion	100	3	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	3	10
Recreatiesportpark	100	50	100	50	-	-	-	-	-	-	-	-	50	50
Maneges	66	50	84	125	34	25	16	25	-	-	-	-	75	150
Wedstrijd - cross	100	17	100	17	-	-	-	-	-	-	-	-	17	17
Cycle - cross	100	0,5	50	0,5	-	-	50	0,5	-	-	-	-	0,5	1
Auto-/motorcross	100	3	100	6	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6
Manifestatieterrein klein	33	1	40	3	33	1	30	2	33	1	30	2	3	7
Manifestatieterrein groot	60	3	60	6	40	2	40	4	-	-	-	-	5	10
Speelgelegenheid (diverse)	30	8,7	30	26	30	8,7	30	26	40	11,6	40	34,5	29	86,5
Ligweiden/IJsbaan	30	6	30	21	30	6	30	21	40	8	40	28	20	70
Dagcamping	100	15	100	40	-	-	-	-	-	-	-	-	15	40
Openlucht-theater	-	-	-	-	100	1	100	1	-	-	-	-	1	1
Horeca	100	0,5	66	1	-	-	33	0,5	-	-	-	-	0,5	1,5
Kampeerterreinen (diverse)	70	22	70	34	20	6	20	10	10	3	10	5	31	49
Jeugdherberg	100	2	100	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Padvindersterrein	100	3	100	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5
Verkeerstuin	-	-	-	-	-	-	100	1	-	-	-	-	-	1
Kynologisch terrein	100	0,8	100	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	0,8	2,2
Natuureducatiecentrum+terr.	20	1,5	25	5	80	6	75	15	-	-	-	-	7,5	20
Dierenweide	33	1	15	1	33	1	57	4	33	1	28	2	3	7
Kinderboerderij	20	2,5	20	6,5	80	10,5	80	26,5	-	-	-	-	13	33
Schooltuinen	10	0,8	10	2,5	60	5,1	60	15	30	2,6	30	7,5	8,5	25
Volkstuinen	25	20,5	56	161	60	50	34	100	15	12,5	10	29	83	290
Natuurpark	100	10	100	20	-	-	-	-	-	-	-	-	10	20
Verblijfsrecreatieterrein	100	5	100	15	-	-	-	-	-	-	-	-	5	15
Diversen (20%)		64,6		147,3		36,0		83,9		17,1		38,7	117,7	269,9
Totaal		387,9		884,0		215,8		503,4		102,8		232,2	706,5	1.619,6

tatieven voor waaraan in redelijke mate tegemoet gekomen moet kunnen worden: o.m. door vroegtijdige reservering binnen een structuurplan;

- de Buitenruimte ware zodanig te structureren en in te richten, dat uiteenlopende toekomstige vrijetijdspatronen daarin zijn op te vangen van een huidige situatie tot en met situaties met meer vrije tijd en minder mobiliteit resp. meer vrije tijd en minder besteedbaar inkomen voor grote delen van de bevolking.

Hoewel de genoemde uitgangspunten hier niet exact op hun kwantitatieve effecten kunnen worden beoordeeld, spelen ze steeds mee bij te hanteren argumenten en normen.

In tabel 2a en 2b is de ruimtebehoefte aangegeven. Wat de in deze tabel gehanteerde normen betreft moet worden opgemerkt, dat ze uit diverse, verschillende bronnen afkomstig zijn. De mate van nauwkeurigheid is eveneens verschillend. Een groot aantal veronderstellingen en schattingen moest worden gehanteerd.

De feitelijke vraag zal t.z.t. ongetwijfeld tot bijstelling, versneling respectievelijk vertraging van de uitvoering van verschillende voorzieningen aanleiding geven.

Binnen de totale vraag per voorziening is in eerste instantie onderscheid gemaakt tussen de Buitenruimte, het stedelijk parkgebied en locaties in de bebouwing; dit is een verdeling in hoofdlijnen zowel wat de gebieden als de voorzieningen betreft*. Er zullen vele geleidelijke overgangen voorkomen. De verdeling tussen de zones is indicatief wat betreft de genoemde percentages, maar is met name van belang voor de constatering, dat zowel van de vraagzijde als qua aanbod ligging in verschillende gesitueerde gebieden essentieel is. Hier ligt een basis voor de functies van enerzijds de landschapsontwikkelingszones (zie hoofdstuk 5) en anderzijds de meer extensief te gebruiken delen van de Buitenruimte. Rekening is gehouden met reeds aanwezige en nog te verwachten terreinsituaties op grond van in ontwikkeling zijnde plannen. Het moge duidelijk zijn, dat - hoewel een nauwkeurige bepaling van de verdeling van de recreanten over de diverse zones moeilijk is te geven** - deze voorkeuren en mogelijkheden als stuurmiddelen kunnen worden aangevoerd bij structurering en inrichting van deelplannen (bijlage 2 en 3).

Behalve voor 1990 (85.000 inwoners) zijn ook cijfers voor 2000+ (250.000 inwoners) opgenomen, ten einde een indicatie te geven van de omvang van de ruimtebehoefte voor recreatievoorzieningen in de openlucht op langere termijn binnen het kader van de totale ontwikkeling van de bebouwing en de beschikbare Buitenruimte. Hierbij is ervan uitgegaan, dat in 2000+ een relatief groter deel van de openlucht-recreatievoorzieningen in de Buitenruimte een plaats zal (moe-ten) krijgen dan in 1990 het geval zal zijn. De in tabel 2a en 2b opgenomen voorzieningen zijn weliswaar bruto, maar in de meeste gevallen is inpassing in een bepaald type beplanting/landschap noodzakelijk om het "rendement" van de openluchtrecreatie zo optimaal mogelijk te laten zijn.

Van de in tabel 2a genoemde voorzieningen - dat wat betreft de opsomming overigens voor de categorie "in de bebouwing" niet volledig

* Van een aantal voorzieningen zijn meer uitgebreide prognoses beschikbaar (9).

** Van de indicatieve verdeling in het Ontwerp-Structuurplan Almere wordt hier verder geen gebruik gemaakt (blz.112)

is - valt op, dat ca. 55% van de benodigde oppervlakte bij de gekozen verdelingen in de Buitenruimte zou moeten worden gelocaliseerd; 30% in de stedelijke parkgebieden en derhalve ca. 15% in de bebouwing. Vooral de diverse veldsporten, kampeerterreinen, maneges en volkstuinten vragen relatief veel ruimte. De gebruiksintensiteit is evenwel bij deze bestemmingen ook relatief hoog.

Tabel 2b. Ruimtebehoefte oever- en watergebonden recreatievoorzieningen, 1990 en 2000+ (locale vraag)

	buitenruimte				stedelijk parkgebied				in bebouwing				totaal (ha)	
	1990		2000+		1990		2000+		1990		2000+		1990	2000+
	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	ha	ha
buitend. strand	70	36	70	45	30	15	30	20	0	-	0	-	51*	65*
oevers	68	47,5	75	65	18	12,5	14	12,5	14	10	11	10	70	87,5
jachthaven bi.d.	50	4,4	70	15,6	25	2,3	20	4,6	25	2,3	10	2,3	9	22,5
bui.d.	82	23	87	135	18	5	10	15	-	-	3	4	28	154
roeibaan	-	-	100	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22
waterskibaan	-	-	100	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
openluchtwembad + bosbad	40	8,5	30	8,5	60	10	53	15	-	-	17	5	18,5	28,5
visplaatsen	75	15	80	40	25	5	20	10	-	-	-	-	20	50
diversen (10%)		13,4		34,1		5		7,7		1,2		2,1	19,7	43,9
totaal		147,8		375,2		54,8		84,8		13,5		23,4	216,2	463,4

Vanzelfsprekend nemen strand, oevers en jachthavens het grootste ruimte-aandeel voor hun rekening in tabel 2b; deze verhouding wordt mede veroorzaakt door de aard van de oevers (dijk, kanaal, plas). Bij deze voorzieningen neemt de Buitenruimte relatief een belangrijker plaats in dan bij de landgebonden voorzieningen (70 à 80% tegenover 55% van de totale oppervlakte). Ook hier zijn de voorzieningen in de bebouwde kom niet allemaal genoemd. Er is een reserve van 10% ingebouwd; de helft kleiner dan bij de landvoorzieningen, omdat wordt verondersteld dat verrassende ontwikkelingen die tot extra vraag kunnen leiden zich sterker op het land dan op de oevers en het water zullen voordoen.

In totaal is derhalve een oppervlakte nodig in de Buitenruimte in 1990 resp. 2000+ van 535 resp. 1.260 ha voor de lokale openluchtrecreatievoorzieningen. Indien de Buitenruimte wordt opgevat als stads- en stadsgewestelijk parkgebied van Almere en hiervoor een norm van 100 m² per inwoner wordt toegepast (vergelijk Maas, 96 m²) zou de totale oppervlakte beschikbaar voor parken en recreatieve voorzieningen genoemd in tabel 2a en 2b resp. 2.500 ha moeten zijn (10).

Dit betekent dat voor 1990 en 2000+ resp. 315 en 1.240 ha een bestemming zullen hebben, die grotendeels uit bos, beplanting en even-

* inclusief de regionale behoefte

tueel (tijdelijke) landbouw zal (kunnen) bestaan.

Tevens moet worden vastgesteld, dat het stedelijk parkgebied in de vorenstaande berekeningen plaats moet bieden aan 270 resp. 588 ha voor recreatieve voorzieningen. Het zal duidelijk zijn, dat daarmee het gebied dat direct aan de woonbebouwing grenst en er voor een groot deel door wordt ingesloten, onder sterke druk komt te staan van de opgesomde voorzieningen, zodat voor de wandelparken van iets grotere omvang - indien hieraan niet voldoende aandacht wordt geschonken en ruimte gereserveerd - het risico wordt gelopen, dat ze in onvoldoende mate worden gerealiseerd, respectievelijk voor een zeer groot deel door recreatieve voorzieningen wordt geoccupeerd.

Minstens zo belangrijk als de ruimtebehoefte van de diverse recreatieve bestemmingen is - zoals ook al eerder is opgemerkt - de locatie ervan. Een aantal van de recreatieve voorzieningen - indien op de juiste plaats tot ontwikkeling gebracht, rekening houdend met herkomst en draagvlak - meehelpen een structuur in de Buitenruimte op te bouwen waarbij enerzijds terreinen aanwezig zijn met hoge opvangcapaciteit van recreanten en anderzijds stille(re) gebieden mogelijk maken, die door een kleiner aantal rustminnende recreanten worden bezocht. In dit verband is ook van belang de concentratiepunten een harmonieuze samenstelling van voorzieningen te geven; de ligging van de verschillende elementen ten opzichte van elkaar en van andere bestemmingen in de Buitenruimte, het stedelijk parkgebied, woongebied of bedrijventerpark is evenzeer van grote betekenis.

De wijze waarop een en ander verder wordt uitgewerkt komt elders in deze nota aan de orde.

4.4.3. Regionale vraag

Zoals aan het begin van dit hoofdstuk is gesteld, zal Almere - gezien haar ligging en de specifieke kwaliteiten van het plangebied en van de omliggende recreatiegebieden - vooral kunnen voldoen aan de vraag naar capaciteit voor oeverrecreatie en havenaccommodatie t.b.v. de watersport. De stillere recreatieterreinen in Almere zullen voorlopig geringe aantallen regionale recreanten trekken.

De dagtrek naar de oevers van Flevoland zal uiteindelijk voornamelijk worden bepaald door de capaciteit en kwaliteit van de aangelegde en aan te leggen stranden. Elders blijkt de omvang van de trek naar oevers sterk te variëren van 2 tot 13,5% van de ter plaatse wonende bevolking (11).

In het Ontwerp-Structuurplan Almere is gerekend met 10% van de bevolking uit een gebied met een straal van 30 km vanaf de randmeren. Daarvan zou het merendeel (60%) naar de oevers van de randmeren gaan in verband met de beperkte overige capaciteit en vervolgens hiervan het grootste deel (60%) naar de nieuwe landzijde van Flevoland (en Markerwaard) omdat de toegankelijkheid hier vrij snel is te realiseren. Daarmee is de druk op de oevers van Flevoland uit dit recrutingsgebied globaal 72.000 dagrecreanten. Afhankelijk van de aanwezigheid van stranden langs de Markerwaarddijk en van de verdeling over Zuidelijk en Oostelijk Flevoland en de Markerwaard is de druk op Almere 14.500 (met Markerwaard/2000+) resp. 20.000 oeverrecreanten (zonder Markerwaard/1990). Aangezien voorshands geen stranden aan de Markerwaard of IJmeerdijk ten westen van Almere-Pampus aanwezig zijn en de recreatiedruk vanuit het oude land wel bestaat en zich ook feitelijk manifesteert, verdient het aanbeveling met een minimum- en maximumraming te werken. Bij een circulatiefactor van 1,25 voor de stranden bedraagt het maximum-momentbezoek 11.600 resp. 16.000 recreanten. Hiervoor is netto 11,6 resp. 16 ha strand nodig, hetgeen een

buitendijks gebied vergt van 23 resp. 32 ha en een oppervlakte binnendijks parkeerterrein van 7 resp. 10 ha (in 1990: 32 ha en 2000+: 23 ha).

Deze cijfers gevoegd bij de lokale strandbehoefte van Almere (1990: 14%, 2000+: 10% * van de bevolking op een maatgevende dag) zijnde 19 resp. 42 ha, levert een totale strandbehoefte in Almere in 1990 op van 51 ha en 65 ha in 2000+, indien althans de Markerwaardstranden beschikbaar zijn. De huidige beschikbare capaciteit is te stellen op 35 ha (Muiderzand) plus 5 ha vergelijkbaar strand nabij Almere-Haven. Per saldo ontstaat aldus in 1990 een tekort van 11 ha en 2000+ van 25 ha, resp. 34 ha.

Als conclusie van deze berekening wordt gepleit voor de aanleg van een strand dat goed bereikbaar zal zijn vanuit de regio, maar ook vanuit Almere. Te denken is hierbij aan een locatie juist ten zuiden van Almere-Pampus, die aanvankelijk vooral regionale recreanten opneemt en geleidelijk meer inwoners uit Almere-Stad en de andere kernen. Een alternatief voor dit strand is tot op zekere hoogte een bosbad. Op langere termijn zou kunnen worden overwogen aan het Gooimeer nog een strand aan te leggen om niet te ver ter zijde van de Stichtse brug oeverrecreanten van het oude land op te vangen. In hoeverre dit technisch kan worden verwezenlijkt vormt een punt van nader onderzoek.

Een tweede vorm van openluchtrecreatie, die in Almere belangstelling vanuit de regio kan verwachten op vrij grote schaal, is de watersport (12).

Uit de regio zou bij een botenbezit van 1 boot per 40 inwoners en een oriëntering op de randmeren van 25% in het eerder aangegeven recreeringsgebied binnen 30 km van de toegangspunten een ligplaatsenvraag bestaan van 12.500 boten. Aan de oude landzijde kunnen 8.000 ligplaatsen worden gevonden, zodat een vraag resteert voor de nieuwe landzijde van 4.500 overeenkomend met 6 grote jachthavens. Een deel hiervan zal in Almere een plaats vinden; welk deel het zal zijn is nog niet te voorzien.

Immers naast deze vraag in de regio is ook een vrij grote vraag vanuit de lokale bevolking van Almere te verwachten; bij de deelname aan de watersport op een maatgevende zondag is met 4 à 5% te rekenen. Voor 1990 resp. 2000+ is een buitendijkse ligplaatsenvraag voor de lokale bevolking berekend van 1.140 resp. 3.340 (1 boot per 35 inwoners met een verdeling qua aard van boot: 60% kajuitboten, 5% motorboten en 35% boten ≤ 5 m; thuishaven van de kajuitboten 75% Almere, motorboten 85% Almere en een verdeling buitendijks-binnendijks van kajuitboten: 100%, motorboten: 50% en kleine boten ≤ 5 m 0% buitendijks). Indien ervan wordt uitgegaan dat de capaciteit in Almere op 7 jachthavens met totaal 5.600 ligplaatsen buitendijks zou kunnen worden gesteld, zou een verdeling kunnen worden aangehouden waarbij - uitgaande van een honorering van 50% van de regionale vraag - het aandeel van Almere in het totale aantal ligplaatsen geleidelijk zou kunnen oplopen tot 33% in 1990 en 60% in 2000+. Volgens de "Ontwikkelingsvisie Randmeren" zou de genoemde capaciteit van 5.600 ligplaatsen bij Almere niet tot te drukke bezetting van Gooi- en IJmeer leiden (12).

Het bovenstaande geeft een indicatie van de regionale druk op Almere m.b.t. de watersport. Onzekerheden omtrent het tempo van de vertraging in de (explosieve) groei (die zich de laatste jaren voordeed)

* i.v.m. meer alternatieven in een goed ontwikkeld Almere, zowel in de kernen als de Buitenruimte

leiden ertoe vooralsnog voor de lange termijn kritisch met deze cijfers te werk te gaan; een en ander geldt overigens ook voor de meeste andere recreatieve voorzieningen.

In hoeverre de regionale druk zich ook op andere objecten in de Buitenruimte zal gaan concentreren hangt vooral af van het antwoord op de vraag in welke mate in Almere tegemoet zal worden gekomen. Het lijkt wenselijk op bescheiden schaal opvangmogelijkheden te creëren langs het Stadsautowegensysteem in een gering aantal intensief te gebruiken voorzieningen (recreatiesportpark, bosbad, recreatietuinen).

4.5. Landbouw

4.5.1. Inleiding

De Buitenruimte van Almere is als samenstel van open ruimten op den duur slechts te handhaven wanneer er sprake is van duidelijke gebruiksfuncties. Landbouw als vorm van grondgebruik en -beheer is een dergelijke functie. Het bijzondere van "landbouw" als complex van bestemmingen in het landschap van de Buitenruimte wordt ongetwijfeld gevormd door het produktie-aspect. Het exploiteren en daarmee beheeren van gronden met het oog op de teelt van gewassen en de opbrengst van produkten voegt een eigen dynamiek toe aan het landschap. De ruimtelijke beelden die erbij horen verschillen van jaargetij op jaargetij en van jaar op jaar. Ook dit maakt landbouw in de meest brede zin van het woord tot een aantrekkelijke bouwsteen voor de opbouw van het landschap. Het uitgangspunt dat de Buitenruimte een onderdeel vormt van het stedelijk gebied Almere heeft een aantal consequenties voor het grondgebruik en beheer. Het zoeken naar functionele verbanden met de stad en de stedelijke samenleving, is hiervan wellicht de meest essentiële.

De betekenis van de landbouw in dit licht bezien kan in de volgende punten worden aangegeven:

- werkgelegenheid

Bepaalde vormen van landbouw-bedrijvigheid (grote bedrijven en instituten) kunnen werkgelegenheid bieden aan Almere-bewoners, permanent of tijdelijk. Ook seizoen-arbeid kan wat dit betreft een belangrijke factor vormen (fruitteelt, hoveniersbedrijven e.d.);

- afzetmogelijkheden

Afstemmen van de landbouw-bedrijvigheid op afzetmogelijkheden van produkten in Almere. Hierbij valt te denken aan verkoop aan huis, maar ook aan voor deze situatie geëigende distributie-systemen (diverse vormen van land- en tuinbouw, in het bijzonder ook kwekerijen en hoveniersbedrijven);

- beheer

Landbouw-exploitatie kan een bijdrage leveren aan het totale pakket van beheerskosten van de Buitenruimte. In de meest extreme vorm kan dit worden benut door over te gaan op zgn. "stadsboerderijen", waarvan de revenuen, maar ook de mankracht worden ingebracht t.b.v. het beheer van de Buitenruimte als geheel;

- educatie

De nabijheid van landbouw-bedrijvigheid heeft op zich een educatieve betekenis. Dit gegeven zou kunnen worden uitgebouwd in de richting van proefbedrijven, school-boerderijen, e.d. Extra betekenis kan dit aspect krijgen door, waar mogelijk, de verwerkingstechnologie terug te laten komen in de bedrijven: zelf-kazen en brood bakken. Dit aspect zal uiteraard ook moeten worden bezien vanuit de afzetmogelijkheden;

- recreatie

Bepaalde bedrijfspvormen zullen betekenis kunnen hebben of krijgen voor de recreatie. En wel in directe zin b.v. wanneer het gaat om een paardenfokkerij, kwekerijen, part-time farming in de groot-schalige bedrijvenparken en meer in indirecte zin wanneer landbouw-bedrijvigheid bij voorbeeld een eigen karakteristiek toevoegt aan gebieden waarin het goed fietsen of wandelen is;

- stadsverwarming

Met het invoeren van stadsverwarming in Almere kan een belangrijke vestigingsfactor worden geleverd voor glastuinbouw; nader onderzoek zal de realiseringskansen aangeven;

- afvalstoffen

De afvalverwerking in Almere kan worden afgestemd op een verantwoord gebruik van afvalstoffen. Een directe noodzaak voor het aanwenden van afvalstoffen in de landbouw ontbreekt. Mogelijk kan het worden toegepast in plantsoenen;

- bijzondere bedrijfspvormen

Landbouwkundige exploitatie kan een bijdrage leveren aan de verscheidenheid in rijkdom van planten en dieren in de Buitenruimte.

In meer of mindere mate zou, wanneer vanuit bovenstaande aspecten wordt geredeneerd, een bijdrage kunnen worden geleverd aan het ontstaan van functionele verbanden tussen stad en Buitenruimte. Verbanden welke overigens vergelijkbaar zijn met typisch voor recreatief gebruik ingerichte delen van de Buitenruimte als bossen, waterpartijen e.d.

Het belang hiervan schuilt in het scheppen van een duidelijke betekenis van de Buitenruimte voor de stad en de bewoners van de stad. Landbouwkundige exploitatie wordt daarmee van een flexibele (en overigens praktische) overgangsbestemming tot een essentiële gebruiksbestemming (2).

4.5.2. Welke vormen van landbouw?

De rationalisatie en mechanisatie in de landbouw in de laatste 30 jaar hebben steeds meer geleid tot specialisatie.

De vraag naar hoogwaardige land- en tuinbouwprodukten is toegenomen ten gevolge van de afzetmogelijkheden in de E.E.G. en op de wereldmarkt. Met de stijging van de lonen daalde het aantal arbeidskrachten. De oppervlakte per bedrijf nam toe, terwijl tevens intern een schaalvergroting plaatsvond. Kleine weide- en gemengde bedrijven schakelen over naar de intensieve veehouderij. In de tuinbouw en fruitteelt vond er eveneens specialisatie plaats.

De veranderingen in de landbouw waren van invloed op het landschap. De moderne bedrijfsgebouwen, op de weidebedrijven soms met silo's, en de grote vee-eenheden zijn een duidelijk vertoon van de moderne landbouwmethoden. De akkerbouwgebieden zijn uniformer geworden door beperking van het aantal gewassen. De landschappelijke verscheidenheid is verminderd door mechanisatie, doelmatige percelering en verkaveling en verandering van oogstmethoden. De fruitteeltgebieden bieden door een beperkt soorten- en rassenassortiment een vrij uniform beeld en glastuinbouw wordt ondergebracht in aaneengesloten kassencomplexen.

Samenvattend kan worden gesteld dat door de moderne landbouwmethoden en specialisatie de verscheidenheid is verminderd. De ruimtelijke eenheden zijn vergroot. Hieraan is bij het inrichten van nieuwe landbouwgebieden, gezien de eisen die aan te stichten moderne levenskrachtige bedrijven worden gesteld, moeilijk te ontkomen.

In de bijlagen zijn per landbouwbedrijfstak de eisen en eigenschappen weergegeven (4 en 5).

De doelstelling dat de landbouw in de Buitenruimte van Almere een onderdeel van het stadsgebied en de stedelijke samenleving dient te vormen, waarin functionele verbanden zoveel mogelijk tot hun recht dienen te komen en waarbij de landbouw door middel van het productieproces aan het landschap een eigen dynamiek kan toevoegen, vraagt om een inrichtingsvorm waarin verschillende bedrijfstakken zijn opgenomen.

Akkerbouw, weidebouw, fruitteelt en glastuinbouw hebben mede door de grondsoorten goede mogelijkheden in Almere. Bovendien kunnen in deze takken bedrijfs-economisch levensvatbare bedrijven worden gesticht. Van de eerste twee takken zijn de functionele verbanden met het stedelijk gebied gering te noemen, mede doordat ze relatief groot-schalig zijn. Fruitteelt kan in vergelijking met akker- en weidebouw sterkere relaties met de stad krijgen. Glastuinbouw vraagt speciale voorzieningen voor de wateraanvoer. Bij de situering van een glastuinbouwgebied dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid van gebruik van afvalwarmte van een centrale. Open-grond-tuinbouw kan bij verbouw van bepaalde teelten (o.a. bloembollen, klein fruit) qua functionele verbanden en landschappelijk een goede bijdrage leveren. Voor het stichten van een open-grond-tuinbouwcentrum lijkt de grond te zwaar. Echter in combinatie met akkerbouwbedrijven zou zeker een percentage open-grond-tuinbouw kunnen worden ingebracht.

Schapenhouderij vermengd met andere landbouwvormen biedt weinig mogelijkheden; combinatie met weidebedrijven biedt meer perspectief omdat het naweiden door schapen niet alleen gunstig is voor de grasmat, maar ook economisch aantrekkelijk is. Van champignonteelt en intensieve veehouderij kan nauwelijks een positieve bijdrage tot de functie van het buitengebied worden verwacht.

Op enkele punten kunnen de bedrijfstakken met de woongebieden en aansluitende recreatiegebieden (bossen en parken) conflicteren o.a. vogelschade, wildschade, stankoverlast e.d. Bij de bedrijfstakken onderling zijn eveneens enkele conflicten te verwachten o.a. op veterinair en hygiënisch gebied en moeilijkheden die worden veroorzaakt door luwte en beschaduwning.

Onderling kunnen bepaalde bedrijfstakken, zoals in het voorgaande reeds is vermeld, wat betreft keuze van het bouwplan, uit het oogpunt van beweiding en wisseling van produkten elkaar aanvullen.

Verder kan van bepaalde voorzieningen gezamenlijk worden geprofiteerd; o.a. kunnen glastuinbouw en boomkwekerijen van één systeem van wateraanvoer gebruik maken. De takken glastuinbouw, open-grond-tuinbouw, boomkwekerijen en fruitteelt hebben aanrakingsvlakken in een centrum-functie (o.a. toeleverende bedrijven, voorlichting, scholing e.d.).

Het enerzijds afzwakken en voorkomen van conflicten zowel tussen stadsgebieden (inclusief recreatieve bestemmingen zoals bossen en parken) en landbouw, als tussen landbouwbedrijfstakken onderling en het anderzijds gebruik maken van onderlinge aanvullingen, kan worden vergemakkelijkt door het samenbrengen en op elkaar afstemmen van een aantal bedrijfstakken. Mogelijk kan deze integratie worden doorgevoerd tot open ruimten in bossen en parken (voederwinning en begrazing) en houtteelt. Een dergelijke bedrijfsvorm kan uit het oogpunt van arbeidsverdeling en materiaalvoorzieningen tevens voordelen opleveren. Bovendien kan het geheel intensiever en meer dynamisch worden opgezet dat de grote eenzijdige akkerbouw- en weidebedrijven.

Een nadere studie voor het bepalen van de verhouding van de bedrijfstakken onderling en de beheersvorm, zal wellicht meer inzicht geven

in de mogelijkheden.

De in het voorgaande behandelde bedrijfstakken zijn min of meer als algemeen te beschouwen, er zijn echter ook diverse bijzondere bedrijven of instellingen gericht op een aspect van de land- en tuinbouw denkbaar.

Hiervan worden enkele mogelijkheden genoemd:

- praktijkschool voor fruitteelt
- praktijkschool voor tuinhobbyisten
- tentoonstellingsterrein voor landbouwmechanisatie
- floriade
- manege (eventueel met paardenfokkerij en stoeterij)
- ziekenstal (b.v. een dierenartsenpraktijk)
- plukkers voor fruit (consumenten oogsten zelf het te kopen produkt)
- milieu-vriendelijke tuinbouw, fruitteelt, akkerbouw en weidebouw
- schoolboerderij
- visteeltbedrijf.

Deze opsomming is niet uitputtend, het idee is aangegeven. Wel is hiermee de mogelijkheid van sterke functionele verbanden met de stad aangegeven.

Per deelgebied zal een voorstel worden uitgewerkt, waarin aard en omvang van de verschillende landbouwkundige bestemmingen exact worden vastgelegd.

4.5.3. Beschikbare oppervlakte

Het landbouwareaal zal in Almere geleidelijk afnemen van 9.200 ha nu (7.453 ha in de Buitenruimte en 1.747 ha in Almere-Stad en Almere-Buiten resp. De Vaart) tot 3.300 ha in 1990 en 2.500 ha in een verdere toekomst. In 1990 is de verdeling permanente landbouw en tijdelijke landbouw 2.500 ha resp. 800 ha.

De vraag welke oppervlakte voor permanente landbouw in Almere kan worden ingericht, lijkt het beste te kunnen worden benaderd vanuit het stedelijk ruimtegebruik. Binnen het plangebied Almere is, met een weliswaar grote marge, te bepalen welke stedelijke ruimtebehoefte aanwezig is bij een bepaald inwonertal. Hierbij gevoegd het ruimtebeslag van regionale functies en het is duidelijk wat beschikbaar is indien de landbouw als restpost wordt beschouwd. Gegeven het beoogt in de voorgaande paragrafen gaat het er echter juist om een gezonde landbouw met toekomstperspectief in de Buitenruimte veilig te stellen, passend in de polynucleaire conceptie van Almere. Daarom is een minimum-richtgetal voor de oppervlakte landbouw in Almere wenselijk. In beginsel zou als minimum-oppervlakte kunnen gelden, dat op lange termijn voor elke ha met recreatieve bestemming in de Buitenruimte een ha landbouwgrond wordt ingericht. Op deze wijze wordt tegenover de jaarlijkse kosten van de recreatieterreinen een positieve post geplaatst. De bruto-omvang van het landbouwareaal zal derhalve op minimaal 2.500 ha moeten worden gesteld op lange termijn (permanente bedrijven). Overigens staat buiten twijfel, dat de landbouwbestemmingen onder andere t.b.v. de mobiele recreanten een zeer belangrijke functie vervullen.

4.6. Natuur

In de occupatie-geschiedenis van de polder neemt de natuur, vooral in de eerste fase van de ontwikkeling een belangrijke plaats in. In hoeverre de natuur ook in de latere fasen en dan met name in de Buitenruimte van Almere als apart benoembare functie een rol zal kunnen of moeten blijven spelen is afhankelijk van wat men met de Buitenruimte wil en vervolgens van de mogelijkheden, het potentieel.

Mogelijkheden zijn in de Buitenruimte vooral aanwezig als het gaat om de milieutypen bos, graslanden en water- en moerasgebieden. Wat betreft de doelstellingen spelen de volgende een rol:

- de "natuur" dichterbij de woongebieden brengen en daarmee ook de educatieve functie ontwikkelen
- het scheppen van optimale voorwaarden voor de totstandkoming van een zo breed mogelijke reeks van milieus.

De eerste doelstelling zou als consequentie kunnen hebben dat de Buitenruimte van Almere geheel toegankelijk en bovendien gemakkelijk bereikbaar moet zijn voor de bewoners. Een uitzondering zou dan kunnen worden gemaakt voor stiltegebieden van beperkte omvang, die als kern kunnen dienen van waaruit een verrijkende invloed op de wel voor de bewoners toegankelijke gebieden uit kan gaan. Vanuit deze doelstelling is vervolgens de consequentie te trekken dat bijzondere aandacht wordt geschonken aan de waarde die ook stedelijke recreatiegebieden, landbouwgebieden, tuincomplexen, oevers en grachten, bermen e.d. kunnen hebben voor de totstandkoming van biologisch interessante milieus. Voor het ontwerp en daarnaast vooral ook het beheer, ligt hier een duidelijke opgave.

De tweede doelstelling zou als consequentie hebben dat b.v. toegankelijkheid en bereikbaarheid van bepaalde delen van de Buitenruimte dusdanig wordt "gedoseerd" dat een reeks ontstaat van afnemende invloed van mensen op het "natuurlijke" milieu. Bijzondere aandacht is in dit geval vereist voor de uitersten in een dergelijke reeks: stadscentra tegenover stiltegebieden. Als uitersten zijn deze beide milieus het moeilijkst te realiseren in een stedelijk gebied als Almere. Wanneer echter voorwaarden kunnen worden geschapen voor bestaan en ontwikkeling van deze uitersten is een eerste garantie aanwezig voor het tot ontwikkeling komen van een gedifferentieerde reeks overgangsmilieus. In de praktijk betekent dit dat de afstand tussen de uitersten zo groot mogelijk zal moeten zijn. De verrijkende invloed welke het naast elkaar situeren van min of meer contrasterende milieus kan hebben, kan echter aanleiding zijn om van dit principe plaatselijk af te wijken.

In dat geval zal gebruik gemaakt moeten worden van b.v. fysieke barrières als waterwegen en autosnelwegen om een dergelijke situatie ook op langere termijn waardevol te laten zijn.

Beide doelstellingen vormen de leidraad voor de ontwikkeling van het Almere-gebied als milieu voor planten en dieren. Programmapunten komen hier direct uit voort, zij het dat deze in eerste instantie vooral ook mede bepaald worden door de mogelijkheden welke zowel de huidige als de toekomstige situatie biedt.

Waar het gaat om concrete gebieden waaraan een "natuurgebied"-functie kan worden toegedacht, zijn deze programmapunten de volgende:

- 1) water- en moerasgebieden
- 2) gebieden met natuurlijke bosontwikkeling
- 3) aangeplante bossen
- 4) weidevogelgebieden.

De omvang van deze gebieden wordt vrijwel uitsluitend bepaald door de biologische eisen die een bepaald type milieu stelt om optimaal in een stedelijk gebied als Almere te kunnen functioneren. Daarnaast zullen op basis van eerdergenoemde doelstellingen in meer gedetailleerde plannen de functie van recreatiegebieden, landbouwgebieden, oevers van kanalen, bermen, singels, struwelen e.d. als milieu voor planten en dieren aan de orde moeten komen.

Hoewel de oppervlakte terrein met verschillende kwalificaten natuur op grond van de bestaande behoefte niet exact is te geven, verdient het aanbeveling toch een oppervlaktemaat gekoppeld aan één of meer in aanmerking komende terreinen in het plan aan te houden. Een gebied ten zuidwesten van het gemaal en een deel van het Kromslootpark vormen tezamen 485 ha; deze oppervlakte vormt 3,5% van het grondgebied van Almere. Rondom Almere treft men natuurgebieden aan zoals de Oostvaardersplassen, de Ganzengouw en het Naardermeer.

4.7. Bijzondere bestemmingen

In het Ontwerp-Structuurplan Almere is een aantal reserveringen (650 ha) opgenomen voor bestemmingen die nog niet bekend zijn, maar die zich in de loop der jaren kunnen aanmelden voor een plaats in Almere. De praktijk van het zoeken naar nieuwe vestigingsplaatsen van grote instellingen van (para)medische-, onderwijskundige-, recreatieve-, sportieve- of andere aard is over het algemeen, dat in het westen van het land veelal jaren van intensief zoeken nodig is of verplaatsing naar oostelijker of zuidelijker provincies plaatsvindt. Het gaat hierbij veelal om vestigingen die nauwelijks regionaal gebonden zijn op grond van hun functie, maar meer door de binding van het personeel. Aangezien Almere dicht bij het Gooi, Utrecht en in de Amsterdamse agglomeratie ligt, mag een zekere vraag naar terrein worden verwacht in de toekomst. Daarom is het verstandig hiervoor gronden te reserveren. Wel verdient het aanbeveling de mogelijkheden van de aangegeven locaties vooralsnog nader te bepalen in relatie met de andere functies in de betreffende deelgebieden en de ligging binnen Almere.

Een aantal criteria waaraan de bijzondere bestemmingen moeten voldoen, lijkt te zijn:

- niet inpasbaar in de kernbebouwing
- een sterke relatie met de kenmerken van de betreffende locatie
- een gering bebouwingspercentage in de eenheid of het complex
- stimulerend voor andere vestigingen en het voorzieningsklimaat in Almere resp. Flevoland
- harmonie met de maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkeling van Almere.

Ten slotte is het van belang de betreffende gronden niet te snel te occuperen en derhalve redelijk zware normen aan te leggen bij vestigingsaanvragen.

4.8. Resumé

De Buitenruimte van Almere onderscheidt zich van het buitengebied van het stadsgewest Almere door het domineren van de functies openluchtrecreatie, sport, tijdelijke en intensieve landbouw, bijzondere - veelal verzorgende - functies en transportfuncties in velerlei vorm. Deze functies hebben over het algemeen een vrij sterke relatie met het stedelijk gebeuren of kunnen door medegebruik van de daarvoor aanwezige gronden een essentiële rol voor de stad vervullen. In het buitengebied overheersen land-, natuur- en bosbouw en op enkele plaatsen aan de kust de openluchtrecreatie. De Buitenruimte komt tot stand binnen een compact stadsgewest waarin een omvangrijk urbanisatieprogramma wordt gerealiseerd (24.000 woningen tot 1990) en conform de Verstedelijkingsnota 30.000 daarna.

De bijzondere kenmerken van de stadsrand van Almere geven meer mogelijkheden tot ordening en inrichting dan op het oude land (eigenomsverhouding, lange tijd zelfde functie i.v.m. bouwgrond elders in Almere, geringe ruimtelijke beperkingen, één beheersorganisatie

en nog geen grote belangentegenstellingen). Door de lange en gevarieerde bebouwingsrand is het zinvol de factor afstand m.b.t. openluchtrecreatie uit te werken en de "wetmatigheden" in het recreatiegedrag toe te passen bij het localiseren van voorzieningen.

Wat de openluchtrecreatie betreft geeft een globale bepaling van de ruimtebehoefte aan, dat voor de landgebonden recreatievoorzieningen in de Buitenruimte in 1990 resp. bij 250.000 inwoners 390 resp. 885 ha kan worden gereserveerd. Indien ook de oever- en watergebonden voorzieningen worden meegerekend, is voor de bevolking van Almere* 535 ha (1990) resp. 1.260 ha nodig aan ruimte voor de voorzieningen. Bij een norm van 100 m² per inwoner in de Buitenruimte (stads- en stadsgewestelijk parkgebied) betekent dit, dat 315 resp. 1.240 ha een bestemming zullen hebben die grotendeels uit bos, beplanting en eventueel (tijdelijke) landbouw zal (kunnen) bestaan. Overigens oefenen de recreatieve voorzieningen ook een vrij zware druk uit op de stedelijke parkgebieden (270 resp. 590 ha); het is niet uitgesloten dat een gedeelte hiervan op langere termijn toch naar de Buitenruimte wordt overgebracht hoewel op grond van de voorkeuren van de gebruikers situering dichterbij de voorkeur heeft.

De regionale vraag naar ruimte voor openluchtrecreatie zal zich waarschijnlijk toespitsen op jachthavenaccommodatie en strand en in mindere mate op een aan te leggen recreatiesportpark, bosbad, golfterrein en recreatietuinen. De vraag naar jachthavenaccommodatie kan een omvang van 4.500 ligplaatsen bereiken (6 grote jachthavens); een deel hiervan zal in Almere worden gerealiseerd. Denkbaar is dat het locale aandeel van de ligplaatsen oploopt van 33% in 1990 tot 60% in 2000+. De regionale strandbehoefte is geraamd op 32 ha buitendijks gebied in 1990 (zonder Markerwaard) en 23 ha in 2000+ met Markerwaard-oeverlanden. De landbouw zal geleidelijk minder oppervlak innemen in Almere. Niettemin is deze functie van grote betekenis voor de Buitenruimte en geheel Almere: open ruimte, werkgelegenheid, educatie, recreatief medegebruik, versterking van het beheer zowel financieel als organisatorisch. Akkerbouw, weidebouw, fruitteelt en glastuinbouw zijn qua bodemgesteldheid goede mogelijkheden. Daarnaast kan aan tal van met de land- en tuinbouw nauw gelieerde vestigingen worden gedacht voor een plaats in de Buitenruimte. De verhouding permanente - tijdelijke landbouw zal verschuiven in de richting van een steeds groter percentage permanente landbouw bij een teruglopende totale oppervlakte. In 1990 wordt al een verhouding 2.500 ha permanente landbouw en 800 ha tijdelijke landbouw bereikt. In principe zou als richtlijn kunnen gelden, dat op lange termijn tegenover elke ha recreatiegebied een ha landbouw zou moeten staan; in dat geval is 2.500 ha permanente landbouw als een minimum te beschouwen.

De oppervlakte die voorshands wordt aangehouden voor terreinen met de kwalificatie natuur (in verschillende vormen) is ingegeven door de aanwezige potentie; dit is 485 ha (3,5% van Almere). Zowel om educatie als ecologische en recreatieve redenen verdient het aanbeveling deze oppervlakte verspreid over twee plaatsen in Almere als hard gegeven te aanvaarden.

De voor een groot deel onbekende toekomst maakt het wenselijk een deel van de Buitenruimte te reserveren voor bestemmingen, die thans nog niet goed zijn te voorzien. Daarvoor is 650 ha aangehouden conform het Ontwerp-Structuurplan Almere. Tevens zijn de criteria geformuleerd waaraan dergelijke vestigingen/bestemmingen moeten voldoen.

* inclusief de regionale strandbehoefte

Ten slotte volgt een overzicht van het grondgebruik in de Buitenruimte anno 1979 en in 1990. De grens van de Buitenruimte loopt hierbij om de bebouwing, waarbij stedelijke parkgebieden, die grotendeels binnen de bebouwing liggen en doorlopen in de Buitenruimte voor het grootste deel buiten de gemeten oppervlakte vallen. **

Tabel 3. Grondgebruik in de Buitenruimte van Almere

	<u>1979</u>	<u>1990</u>	
landbouw	7.453 ha	3.487 ha	} *
bosbouw	725 ha	1.893 ha	
park en div. beplantingen	382 ha	1.992 ha	
stranden	35 ha	28 ha	
water	197 ha	530 ha	
natuurlijk terrein	514 ha	358 ha	
zand-/slibdepot	362 ha	150 ha	
stortplaatsen	3 ha	25 ha	
wegen	302 ha	655 ha	
zandbanen	215 ha	77 ha	
leidingen	70 ha	70 ha	
overig	242 ha	240 ha	
	10.500 ha	9.505 ha	

 * inclusief 650 ha bijzondere bestemmingen
 ** in bijlage 6. is een aantal bestemmingen opgenomen, die ook een plaats in de directe stadsrand en de buitenruimte zullen krijgen.

Literatuur

1. Derde nota over de ruimtelijke ordening, deel 2. Verstedelijkingsnota waarvan deel 2d.: Regeringsbeslissing met nota van toelichting, blz. 19.
2. Idem, blz. 26-27; zie ook Structuurvisie openluchtrecreatie, 1977. Min. van CRM.
3. Idem, blz. 23.
4. Derde nota over de ruimtelijke ordening, deel 3. Nota landelijke gebieden, waarvan deel 3a.: beleidsvoornemens over ontwikkeling, inrichting en beheer, 1977, blz. 167/168.
5. Schatting afkomstig van de reddingsbrigade Naarden; Tellingen van de W.A. RIJP geven lagere cijfers bij onvolledigheid van de waarnemingen.
6. Th.J.J. van Miltenburg, Openluchtrecreatie rond Almere, 1977 werkdocument RIJP.
7. H.A. Katteler, Het parkbezoek in: Recreatie 1975, 8.
8. J.A. Wezenaar, Het recreatielandschap van Almere, 1978 werkdocument RIJP.
9. o.a. Th.C.M. Lagarde, Sportnota Almere, deel 1. veldsport, RIJP-rapport 1976.
A. Paridaen, Galoppé in Almere, 1978, werkdocument RIJP.
10. F.M. Maas, Toekomstmodel voor natuur en landschap, 1971.
11. Ontwikkelingsvisie recreatief gebruik Randmeren, 1977, p. 24-25.
12. Idem, zie ook: KIVI-symposium. Pleziervaart en verkeerskunde 1978.
13. Landbouw in Almere, 1977, werkdocument RIJP.

5. DE ONTWIKKELING VAN DE BUITENRUIMTE

5.1. Inleiding

In het voorafgaande hoofdstuk werd ingegaan op de reeks van aan de Buitenruimte toegedachte functies. Deze functies en daarbij behorende bestemmingen, zijn zeer verschillend van aard. Sommige verdragen elkaar of vertonen een zodanige verwantschap dat sprake kan zijn van een positieve onderlinge beïnvloeding, andere komen met elkaar in conflict. Sommige komen in de eerste fasen van ontwikkeling al duidelijk aan de orde, andere daarentegen dienen zich pas op veel latere termijn aan, en zijn voor een deel op dit moment zelfs nog niet benoembaar.

Bovendien zijn grote verschillen aan te geven wat betreft de tijdsduur die nodig is om bepaalde functies tot ontwikkeling te brengen. Een stadsautoweg, maar ook b.v. een jachthaven, kan direct na aanleg adequaat functioneren.

Daarmee vergeleken vergt een bos of b.v. een ten behoeve van natuur-educatie te ontwikkelen moeras-milieu, een veel langere aanloopperiode vóórdat van goed functioneren sprake kan zijn. Dit kan aanleiding geven tot conflicten.

Speciaal met het oog op de relatief "zwakke" (om planologische, economische dan wel mentale redenen moeilijk tot ontwikkeling te brengen en te handhaven) functies is het noodzakelijk tot een ruimtelijk concept voor de ontwikkeling van de Buitenruimte te komen: vestigings-, bestaans- en ontwikkelingsmogelijkheden zullen vanaf het prille begin moeten worden gewaarborgd.

In dit hoofdstuk wordt daartoe een raamwerk gepresenteerd in de vorm van een zoneringsplan.

Dit plan moet worden beschouwd als een instrument voor het te voeren vestigings- en ontwikkelingsbeleid voor de Buitenruimte. Als zodanig vormt het een meer op daadwerkelijke planvorming toegespitste uitwerking van het ontwerp-structuurplan Almere.

Op basis van een aantal overwegingen (5.2) wordt gekozen voor een zonerings-opzet waarbij de nadruk ligt op verschillen in gebruiksintensiteit. Dat wil zeggen: een zonering gericht op de ontwikkeling van "drukke" naast relatief "stille" gebieden.

De middelen om aan een dergelijke zonering gestalte te geven, komen aan de orde bij de behandeling van de "ontwikkelingsstrategie" (5.4). In de laatste paragraaf wordt aandacht besteed aan de uitwerking van de hoofdlijnen van het ontwikkelings-proces aan de hand van een aantal peiljaren (5.5).

5.2. Overwegingen

De ruimtelijke opzet voor de Buitenruimte kan uiteraard niet los gezien worden van die van Almere als geheel. De ordenings-principes welke voor de Buitenruimte kunnen worden gehanteerd, zullen dan ook direct in verband moeten staan met de "plan-keuzen" welke de grondslag vormen van het (concept-)structuurplan voor Almere.

Van deze "plankeuzen" is de meerkernige opzet reeds uitgebreid aan de orde geweest. Daarnaast moeten worden genoemd:

- het tangentiële hoofdontsluitings-systeem voor particulier vervoer. Toelichting: de hoofdverbindingen (RW 6 en een stelsel van stadsautowegen) gaan om de kernen heen. Deze verbindingen maken deel uit van een hiërarchisch geordend wegenstelsel (zgn. slagen-principe). Parallel aan de hoofdverbindingen zijn leidingenstraten en/of -stroken geprojecteerd;

- het radiale systeem voor openbaar vervoer.

Toelichting: het openbaar vervoer is uiteraard getraceerd langs de plaatsen met het grootste vervoers-aanbod; Almere-Stad en Almere-Buiten worden aangesloten op de Flevo-spoorlijn; op de N.S.-stations sluit een bus-net aan dat gebruik maakt van een stelsel van vrije banen. Busverbindingen op een vrije baan zijn tevens getraceerd tussen de verschillende woonkernen.

Genoemde "plankeuzen" zijn van invloed op het ontstaan van specifieke condities in bepaalde delen van de Buitenruimte. In 4.3.1 is hieraan reeds aandacht besteed bij de behandeling van het verband tussen enerzijds ligging en grootte van de verschillende woonkernen en anderzijds de centraliteitswaarde van delen van de Buitenruimte. Deze waarde geeft aan hoeveel inwoners binnen een bepaalde afstand van een gebiedje in de Buitenruimte zijn gehuisvest in een bepaald jaar. De bijbehorende kaartjes geven inzicht in de betekenis van de ligging van een bepaald deel van de Buitenruimte, beredeneerd vanuit de woonkernen van Almere.

Vervolgens is duidelijk dat de bereikbaarheid van plekken, in de zin van er te voet, per fiets, per bus of per auto te kunnen komen, een aantal belangrijke condities toevoegt.

Het hoofdwegen-systeem voor particulier vervoer heeft een direct sturende invloed op de mate van bereikbaarheid van delen van de Buitenruimte voor bewoners van zowel het oude land als van Almere.

Het kiezen van een tangentieel systeem levert daarnaast ook barrières op als het gaat om de directe (vooral fiets- en voet-)relaties tussen de woongebieden en de Buitenruimte. Een weloverwogen plaatskeuze van aansluitpunten, tunnels en bruggen biedt vervolgens mogelijkheden om bewust de mate van bereikbaarheid van delen van de Buitenruimte vanaf een vroeg stadium van ontwikkeling te beïnvloeden.

Ook het radiale openbaar vervoers-systeem levert een aantal specifieke condities op: wat de Buitenruimte betreft met name als het gaat om de interkernverbindingen. De nadruk welke er bij de planvorming voor Almere wordt gelegd op het functioneren van het openbaar vervoer, geeft aanleiding om dit aspect een bijzonder gewicht te geven. Het per bus bereikbaar zijn van de Buitenruimte-gebieden tussen de kernen, onderscheidt deze gebieden duidelijk van de overige delen van de Buitenruimte. Dit onderscheid wordt nog benadrukt door het tevens goed bereikbaar zijn van deze gebieden per fiets en per auto.

(Kern-ontsluitingswegen sluiten juist hier aan op het tangentiële hoofdontsluitings-systeem; bovendien treffen we in deze gebieden de hoofd-fietsverbindingen van kern naar kern aan.) Als voorbeelden van dergelijke gebieden kunnen worden aangegeven:

- het gebied tussen Almere-Haven en Almere-Stad;
- het gebied tussen Almere-Stad en Almere-Pampus;
- het gebied tussen Almere-Stad en Almere-Buiten enz..

Concluderend mag worden gesteld dat de eerder genoemde "plankeuzen" een aantal specifieke condities opleveren voor bepaalde delen van de Buitenruimte. Deze condities hebben vooral invloed op de mogelijke intensiteit van het gebruik van de diverse delen van de Buitenruimte.

Tot zover een aantal overwegingen die direct te maken hebben met de ruimtelijke opzet van het stadsgewest Almere als geheel. Vervolgens spelen een rol:

- de specifieke eigenschappen van het totale plangebied en van delen daarvan;
- de in hoofdstuk 2 geformuleerde doelstellingen m.b.t. de gewenste samenhang tussen Buitenruimte en woongebieden en de gewenste verscheidenheid aan milieus.

Wat betreft de genoemde specifieke eigenschappen van het plangebied, mag worden geduoid op een aantal landschappelijke gegevens die (uitgaande van de situatie in 1978) als bijzondere potenties en/of belemmeringen van invloed zijn op de toekomstige gebruiksmogelijkheden van de Buitenruimte.

Genoemd kunnen worden:

- de aanwezigheid van uitgestrekte meren tussen het oude en het nieuwe land, meren met tal van aantrekkelijke gebruiksmogelijkheden, zowel op als langs het water;
- de aanwezigheid van een systeem van vaarten en tochten in het poldergebied, voor recreatief gebruik aantrekkelijk, maar ook een bijdrage leverend aan de opbouw van een gedifferentieerd natuurlijk milieu;
- de aanwezigheid van gebieden waar vanaf het prilste stadium van de polderontginning een min of meer natuurlijke ontwikkeling plaats heeft kunnen vinden (het gebied rond het gemaal "De Blocq van Kuffeler" en de Oostvaardersplassen);
- de aanwezigheid van gebieden waar, vooruitlopend op de planvorming van Almere, inrichtingsmaatregelen zijn genomen ten behoeve van toekomstige (voornamelijk recreatieve) gebruiksmogelijkheden (stranden nabij de Hollandse brug, een moeraspark tussen de Hollandse brug en Almere-Haven en boscomplexen ten noorden en ten oosten van Almere-Haven);
- de aanwezigheid van een omvangrijk agrarisch produktiegebied met een ruim en open karakter, in het hart van Zuidelijk Flevoland;
- de aanwezigheid van, zij het relatief geringe, verschillen in de fysische situatie van het plangebied (bodem en water, zie hoofdstuk 2).

In het in eerste instantie vrij uniforme landschap van Almere, geven deze karaktertrekken een aantal aanknopingspunten waar op ingespeeld kan worden. In het bijzonder geldt dit wel voor het water: de uitgestrekte randmeren met verre uitzichten op het Gooi, Amsterdam en de Noord-hollandse kust, stranden, een toekomstige sluis met alle activiteit die erbij hoort, kanalen, zuigerplassen en stadsgrachten. Stuk voor stuk aanleidingen om de draad op te pakken!

Met deze overwegingen als achtergrond, is het goed wat dieper in te gaan op de in het tweede hoofdstuk, als leidraad voor de planvorming van de Buitenruimte, geformuleerde doelstellingen.

Als trefwoorden kwamen hierbij naar voren de begrippen samenhang en verscheidenheid.

Samenhang als het gaat om de toekomstige relaties tussen Buitenruimte en woongebied; verscheidenheid als het gaat om de milieu-ontwikkeling in de Buitenruimte.

De samenhang tussen de kernen en de Buitenruimte uit zich o.a. in het feit dat de Buitenruimte een duidelijke functie heeft voor de nederzetting als geheel. Rijkswegen, stadsautowegen, geluidszones, leidingenstraten, waterafvoer en waterberging, vuilverwerking, zandwinning, reserveruimte enz. enz., zijn stuk voor stuk voorbeelden daarvan.

Voor al deze bestemmingen zal plaats moeten zijn, maar ze betekenen op zich nog niet dat daarmee de Buitenruimte een bijzondere betekenis zal krijgen voor de individuele Almere-bewoner.

Anders wordt dat al wanneer de zandwinning een plas oplevert waar het goed spelevaren en vissen is, waar vogels kunnen worden bespied of waar alleen al het ervaren van ruimte een kwaliteit toevoegt aan het woongebied van duizenden mensen.

Zo zijn er natuurlijk meer voorbeelden te geven waarbij typisch

functionele gegevens kunnen krijgen voor bewoners. Het inplanten van bossen, het realiseren van recreatie-terreinen als stranden, tuinen-complexen, e.d. voegt daar evenzovele directe mogelijkheden aan toe. Deze laatste voorbeelden maken duidelijk dat door bewust, voor de bewoners van belang zijnde, bestemmingen in de Buitenruimte te situeren, de gewenste betrekkingen tussen woonkernen en Buitenruimte worden gehonoreerd.

In dezelfde sfeer ligt nog een aantal andere middelen:

- het goed bereikbaar maken van de Buitenruimte vanuit de woongebieden (te land per bus, per fiets en bromfiets, te voet en per auto; te water met kano's, roei- en visboten, kleine motor- en zeilboten);
- het scheppen van samenhang (continuïteit) tussen in de kernen te realiseren stedelijke parkgebieden en de Buitenruimte;
- het waar mogelijk scheppen van harde grenzen tussen woongebieden en Buitenruimte. Hiermee wil gezegd zijn dat de overgang tussen woongebieden en Buitenruimte beslist niet overal gestalte moet krijgen via woongebieden met lage woning-dichtheden. Juist de dichtheid van de woongebieden langs de stadsrand zal van grote invloed zijn op het functioneren van de aanliggende delen van de Buitenruimte als parkgebied.

Bovendien roepen geleidelijke overgangen te veel een soort "achterkant"-sfeer op in de Buitenruimte. Van een benadrukken van de Buitenruimte als belangrijk functioneel en karakterbepalend onderdeel van Almere, zou dan weinig terechtkomen.

Door van deze middelen gebruik te maken, is een aantal ruimtelijke voorwaarden te scheppen voor een zo groot mogelijke betrokkenheid van de Buitenruimte op de woongebieden.

De ontwikkeling welke hierdoor in gang gezet kan worden, roept echter bij voorbaat al een aantal vraagtekens op. Het scheppen van optimale betrekkingen tussen kernen en buitengebied zou nl. kunnen leiden tot het ontstaan van een "schil" van gefixeerde, intensief te gebruiken Buitenruimte-bestemmingen direct rond de woonkernen. De consequentie daarvan zou zijn dat de meest "zwakke" bestemmingen (zie 5.1) al te gemakkelijk verdrongen worden naar verderweg gelegen gebieden. Bovendien zou het openhouden voor zich pas op langere termijn aandienende bestemmingen tot de onmogelijkheden gaan behoren. Dat betekent dat ook vanuit deze doelstelling de behoefte tot ordening zich opdringt. Een mogelijkheid daartoe ligt in het bewust vrijwaren van bepaalde delen van de toekomstige randen van de woonkernen van intensief te gebruiken "harde" bestemmingen en het tegelijkertijd stimuleren van ontwikkelings-mogelijkheden in daarvoor primair in aanmerking komende delen. Een dergelijke vorm van zoneren vergt uiteraard een duidelijke samenhang in beleid m.b.t. de ontwikkeling van de kernen, de hoofdinfrastructuur en de landschapsontwikkeling in de Buitenruimte. Zo zal een zoneringsplan een duidelijke grondslag moeten vinden in de eerder in deze paragraaf gememoreerde condities m.b.t. centraliteit en bereikbaarheid.

Het gebruik maken van de specifieke condities van de inter-kerngebieden dringt zich daarbij duidelijk op. Bovendien geeft een aantal van de aan de orde gekomen landschappelijke gegevens aantrekkelijke aanknopingspunten.

Op deze manier is een aantal gebieden te markeren die in aanmerking komen voor ontwikkelingen ten behoeve van intensieve gebruiksmogelijkheden. De samenhang van deze gebieden met de woonkernen zal vooral kunnen worden bewerkstelligd door een grote mate van continuïteit

na te streven waar het gaat om de relatie met de grotere parkgebieden in de woonkernen (de zgn. groene wiggen). Van groot belang is primair het optimaliseren van de bereikbaarheid via langzaam verkeerswegen en fietsverbindingen. Met betrekking tot deze samenhang kan ook het water een rol spelen. Vanuit hun functie zijn waterlopen te vinden in zowel het stedelijk gebied als de Buitenruimte. Gezamenlijk vormen zij een stelsel met "tap-punten" naar het buitenwater van de randmeren: alle aanleiding om erwaars mogelijk ook in recreatieve zin als vaarroute gebruik van te maken.

Als zodanig biedt het stelsel van waterlopen een groot aantal mogelijkheden om de Buitenruimte te vervlechten met het stedelijk gebied, zeker wanneer de ontsluiting van de Buitenruimte te land (in het bijzonder voor langzaam verkeer, fietsers en voetgangers) het stelsel van waterwegen in grote lijnen volgt. Hierdoor zal sprake kunnen zijn van een doorlopend geheel van onbebouwde en bebouwde ruimten, gekenmerkt door zowel een grote mate van verscheidenheid, als een zekere mate van ordening, door koppeling aan een gemeenschappelijk thema: het water.

In dit verband is het van belang te bedenken dat kruisingen tussen waterwegen en het, de kernen ontsluitende, tangentiële hoofdontsluitingssysteem, ruime onderdoorgangen opleveren. Deze zullen van grote betekenis kunnen zijn voor het ontstaan van functionele en ruimtelijke relaties tussen de woongebieden en de Buitenruimte.

Een tweede doelstelling betreft het scheppen van voorwaarden voor het ontstaan van een duidelijke verscheidenheid van het Buitenruimte-landschap.

De verscheidenheid van de Nederlandse landschappen is voor een groot deel te danken aan het ingrijpen van mensen. De omstandigheden moesten worden benut, werden waar mogelijk aangepast en waren mede daardoor aanleiding voor tal van initiatieven.

Het ontstaan van complexe cultuur-landschappen is hier het gevolg van geweest. Onder andere door het tempo waarin zich dergelijke processen voltrokken, werden steeds nieuwe levensvoorwaarden geboden voor een rijk planten- en dierenleven.

In onze tijd voltrekken zich de veranderingen veel sneller. Bovendien zijn ze vaak van een geheel andere aard, waardoor de consequenties veel ingrijpender zijn. Wij zijn er dan ook aan gewend geraakt dat menselijk ingrijpen in het landschap gepaard gaat met tal van nivelleringsverschijnselen. Wat wil zeggen dat de verscheidenheid eerder af dan toeneemt. Een van de gevolgen daarvan is dat de roep om behoud en bescherming groter is dan ooit.

In de praktijk van de ruimtelijke ordening betekent dit dat de mens op z'n plaats wordt gezet: dáár wordt gewoond, dáár gewerkt en dáár de vrije tijd doorgebracht. De natuur wordt verwezen naar speciale gebieden, het oude cultuurlandschap gefixeerd in landschapsreservaten.

Hoe noodzakelijk deze maatregelen vaak ook zijn, de uitwerking is tamelijk uitzichtsloos. De positieve kanten van de relatie tussen mensen en hun omgeving komen steeds meer op de achtergrond; de vervreemding wordt eerder gestimuleerd dan bestreden. Het zou van een tekort aan werkelijkheidszin getuigen om te denken dat dit in Almere nu opeens allemaal anders kan. Toch is de situatie in de polder natuurlijk te bijzonder om wat dit aangaat kansen onbenut te laten. De ideeën achter Almere: de meerkernige opzet, de "groene" ruimten rondom de kernen als onderdeel van de stad als geheel e.d., vormen hiertoe op z'n minst een uitdagend gegeven.

Deze ideeën zijn terug te voeren tot een zekere behoefte om de kwaliteiten van het landelijk gebied een rol te laten spelen binnen de stad. Of dat kan is natuurlijk zeer de vraag. Zeker wanneer we daarbij zouden denken aan het nostalgisch beeld van de boer-onder-de-koe of het hutje-op-de-hei. Als het al mogelijk was, dan zou het opbouwen van een dergelijk decor van illusies rondom de woongebieden al even weinig perspectieven bieden als de eerder geschetste ontwikkeling op het oude land.

Het uitdagende in het gegeven zullen we meer moeten zoeken in het opbouwen van een nieuw samenspel tussen mensen en hun omgeving.

Op dit moment betekent dat ruimte bieden voor het opvangen van initiatieven en tegelijkertijd d.m.v. inrichting en beheer daadwerkelijk werken aan de opbouw van gevarieerde ruimtelijke omstandigheden als "onderlegger" of als "frame" voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling.

Om de tijd een differentiërende rol te kunnen laten spelen zullen zowel in de directe woonomgeving als daarbuiten "de stad" en "de mensen" voorwaarden moeten aantreffen voor ontplooiing en ontwikkeling.

Het opbouwen van gevarieerde ruimtelijke omstandigheden zal in de eerste plaats tot doel moeten hebben, het waarborgen van bestaans- en ontwikkelingsmogelijkheden van de diverse, aan de Buitenruimte toegedachte functies en daarbij behorende bestemmingen (hoofdstuk 4). In ecologische zin zijn deze waarborgen globaal terug te voeren tot maatregelen gericht op verscheidenheid in de mate van milieu-beïnvloeding door mensen. Deze verscheidenheid komt b.v. tot uitdrukking in de volgende reeks:

stadscentrum	grote mate van beïnvloeding
woongebied	
bedrijventerrein	
hoofdwegen	
tuinbouw	
intensieve recreatie	
akkerbouw	
veeteelt	
bosbouw	
extensieve recreatie	geringe mate van beïnvloeding
natuurgebied	
natuurreservaat	

Het scheppen van omstandigheden voor een optimale ontwikkeling van met name de extremen in deze reeks, vormt een belangrijke bijdrage tot de ontwikkeling van de tussenliggende overgangsmilieus. In de praktijk betekent dit veelal dat gestreefd moet worden naar het zoveel mogelijk ruimtelijk uitéén leggen van genoemde extreme milieus, tenzij andere adequate middelen kunnen worden aangewend om de mate van milieu-beïnvloeding te reguleren (b.v. door gebruik te maken van barrières in de vorm van stadsautowegen, vaarten, plassen e.d.).

Een zoneringsplan kan mogelijkheden hiertoe aandragen.

Welke overgangsreeksen zijn nu in de specifieke situatie van het plangebied Almere te onderscheiden?

Wat dit aangaat mag worden geduid op:

- de situatie in het hart van Almere, waar het stadscentrum van Almere-Stad direct raakt aan de Buitenruimte en waar in zuidoostelijke richting een reeks is te ontwikkelen via het omvangrijke Buitenruimte-gebied tussen Almere-Haven en het oostelijke kernencomplex, tot aan de kustlijn van het Gooimeer;

- de situatie ten noorden van Almere-Stad, waar via een intensief te gebruiken stadsrand-zone langs het in ontwikkeling zijnde plassen-gebied, boeiende mogelijkheden aanwezig zijn voor een overgangsreeks naar het gevarieerde gebied met een spontane pioniervegetatie en zuigerplassen nabij het gemaal "De Blocq van Kuffeler";
- de situatie ten noordoosten van Almere-Buiten, waar de overgang naar het "Oostvaardersplassengebied" een uitdagend gegeven vormt;
- de oostflank van Almere, waar vorm zal moeten worden gegeven aan de overgang van het stedelijk gebied naar het grote agrarische hart van Zuidelijk Flevoland en het in de Zuidoost-lob van de polder gelegen Horsterbos;
- de diverse overgangen van de woongebieden naar het Gooi- en IJmeer: de buitendijkse oeverlanden, stranden en jachthavens;
- de overgangssituaties die aan de orde komen bij het vormgeven aan de relaties tussen de stedelijke parkgebieden binnen de woonkernen en de Buitenruimte.

Elk van deze overgangssituaties vraagt uiteraard een genuanceerde aanpak als het gaat om de wijze waarop vorm gegeven kan worden aan de ruimtelijke ontwikkeling. In het kader van deze nota, waarin de nadruk wordt gelegd op het aangeven van de hoofdlijnen voor de ontwikkeling van de Buitenruimte, is het van belang voorwaarden te scheppen voor een dergelijke aanpak.

Bij de behandeling van de "leidraad voor de ontwikkeling van de Buitenruimte" (2.3) werd ten aanzien van het thema "verscheidenheid" gewezen op het belang van het scheppen van een duidelijke variatie van de samenstellende delen qua omvang en karakter. In het voorgaande is vanuit een aantal gezichtshoeken reeds ingegaan op de factoren die van invloed zijn op het karakter van de verschillende delen van de Buitenruimte. Het zal duidelijk zijn dat vooral ook de omvang in dit verband een belangrijke rol speelt.

Daarover tot slot van deze beschouwingen het volgende:

De in samenhang met het structuurplan voor geheel Almere ontwikkelde ideeën over de Buitenruimte, hebben geresulteerd in een drietal gebieden van relatief grote (van 1000 tot 1300 ha) omvang, naast interkerngebieden van kleinere omvang (van 150 tot 300 ha). De grote deelgebieden betreffen:

- het gebied tussen Almere-Pampus, Almere-Stad, bedrijventerpark "De Vaart" en de Oostvaardersdijk (1200 ha);
- het gebied tussen Almere-Haven, Almere-Stad, het oostelijk kerncomplex en de Gooimeerdijk (1300 ha);
- het gebied tussen Almere-Pampus, Almere-Stad en de Gooi- en IJmeerdijk (1000 ha).

Gezien de ligging van het laatstgenoemde gebied (ten opzichte van de Hollandse brug en de Flevospoorlijn) is voor dit gebied gekozen voor een reservering met een bijzonder karakter; dat wil zeggen dat hier ruimte wordt vrijgehouden voor een zgn. "bijzondere bestemming". Daarop vooruitlopend zullen tijdelijke landbouwbestemmingen naast een aantal op de randmeren geïoriënteerde ontwikkelingen, dit gebied voorlopig kenmerken.

De beide overige gebieden hebben de kans zich te ontwikkelen als de meest kenmerkende "groene ruimten" binnen het stedelijk verband van Almere.

"Bijzondere bestemmingen" als hierboven genoemd, spelen hier slechts een ondergeschikte rol.

Beide gebieden kunnen een eigen karakter krijgen door duidelijke keuzen te doen m.b.t. de te situeren functies en daarbij behorende bestemmingen.

Bij deze keuze spelen de in dit hoofdstuk besproken overwegingen een duidelijke rol. Deze overwegingen geven aanleiding om wat betreft het noordelijk gebied te kiezen voor een ruim en open karakter.

Het zuidelijk gelegen gebied daarentegen heeft, mede gezien de aanzetten daartoe, vooral mogelijkheden tot ontwikkeling van een omvangrijk bosgebied. Hier is openheid, in de zin van "van je af kunnen kijken", vooral zinvol en aantrekkelijk in het hart van Almere-Stad en langs de kustlijn van het Gooimeer.

Een belangrijke karakteristiek van de grote gebieden wordt ongetwijfeld gevormd door de differentiatie die mogelijk wordt m.b.t. de intensiteit van het gebruik door mensen. Drukke gebieden zullen kunnen worden onderscheiden van relatief stille gebieden.

Van geheel andere orde zijn de, ook al eerder besproken, delen van de Buitenruimte die tussen de kernen gelegen zijn: de inter-kerngebieden. Deze gebieden zijn relatief klein van omvang. Door ligging en ontsluiting is de druk op deze gebieden groot. Het karakter van deze gebieden zal vooral worden bepaald door de bebouwing van de aangrenzende woongebieden en de hier te situeren bestemmingen voor intensief gebruik. Deze bestemmingen zullen voor een belangrijk deel recreatief van aard zijn. Gezien de ontsluitingsmogelijkheid van deze gebieden, zullen de hier te situeren bestemmingen deels bovenlocaal (dat wil zeggen, op het niveau van geheel Almere) van belang kunnen zijn (goede bereikbaarheid per openbaar vervoer).

De verschillende inter-kern-gebieden zullen een specifiek eigen kleur krijgen door qua programma duidelijke accent-verschillen aan te brengen.

Uit de bovenstaande beschouwingen komt een groot aantal factoren naar voren die van invloed zijn op de planvorming voor de Buitenruimte van Almere. De invalshoeken daarbij zijn:

- centraliteit;
- bereikbaarheid;
- de specifieke eigenschappen van het plangebied en de directe omgeving;
- de samenhang tussen woongebieden en Buitenruimte;
- de verscheidenheid aan milieus.

Als instrument om richting te geven aan de planvorming van de Buitenruimte wordt een zoneringsprincipe geïntroduceerd. De nadruk komt bij hantering van dit principe te liggen op het aanleggen van verschillen in gebruiks-intensiteit.

Waarborgen lijken daardoor te worden verkregen om (ook op langere termijn) de meer "zwakke" functies aan bod te laten komen.

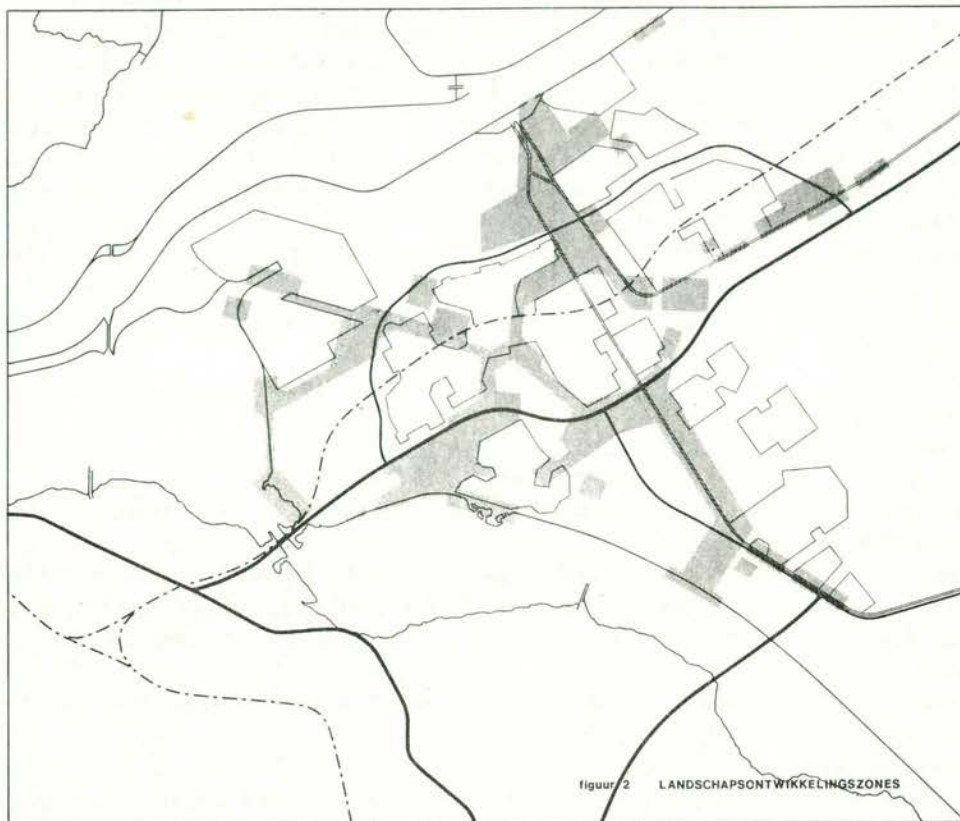
5.3. Het zoneringsplan

Op basis van de in de vorige paragraaf gehouden beschouwingen is een zoneringsplan ontwikkeld dat richting kan geven aan de gewenste ontwikkeling van de Buitenruimte.

De kenmerken van dit plan zijn:

- de ontwikkeling van een samenhangend, radiaal stelsel van intensief te gebruiken, openbare gebieden;
- de ontwikkeling van gebieden waar de nadruk kan worden gelegd op extensieve vormen van gebruik.

De in de toekomst intensief te gebruiken gebieden zijn landschapsontwikkelingszones genoemd om aan te geven dat vroegtijdige ontwikkeling van infrastructuur, beplantingen, vestigingen e.d. hier een belangrijke rol speelt. Binnen de kernen zijn deze zones terug te vinden in de locale groenstructuur (de "groene wiggen").

Buiten de kernen vormen de inter-kern-gebieden belangrijke elementen; bovendien is hier aansluiting gezocht bij een aantal aantrekkelijke landschappelijke gegevens van het plangebied. Een hoofdmoment in het stelsel wordt gevormd door het punt van aankomst van een aantal zones ter plekke van het centrum van de hoofdkern Almere-Stad. Hier raakt de stad direct aan de Buitenruimte! Dit vormt een reden de stadsrand hier een bijzondere zwier te geven door de situering aan een ruime waterplas (de door middel van zandwinning te graven zgn. "centrale plas"). De samenhang in het stelsel van landschapsontwikkelingszones zal moeten worden bereikt door de aanleg van een doorlopend stelsel van verbindingen voor fietsers en bromfietzers, verbindingen voor (langzaam) gemotoriseerd verkeer, waterverbindingen, lange afstands-wandelroutes en waar mogelijk ruiterroutes. Deze verbindingen vormen een essentieel thematisch gegeven van het stelsel. Naast dit thematische (algemene) kenmerk, spelen m.b.t. de opbouw van de landschapsontwikkelingszones een rol:

- Binnen de kernen:

- . de aanleg van lokale recreatieve bestemmingen,
- . de aanleg van later deels tot woon- en/of recreatiegebied te bestemmen bosgebieden,
- . realisering van woongebieden met op het karakter van de zones (water + verbindingen naar het buitengebied) afgestemde bebouwing,
- . scheppen van mogelijkheden voor de ontwikkeling van oever- en watervegetaties,
- . realisering van bijzondere schakels in het netwerk van vaarverbindingen (aanlegmogelijkheden e.d.);

- Buiten de kernen:

- . de aanleg van boven-locale recreatieve bestemmingen (t.b.v. Almere en het oude land),
- . de aanleg van later deels door instellingen, landbouw en/of recreatie te occuperen bosgebieden,
- . scheppen van mogelijkheden voor vormen van agrarisch grondgebruik (ten behoeve van sterk op bezoekers en consumenten ingestelde vormen van agrarische bedrijvigheid als tuincentra en kwekerijen),
- . scheppen van mogelijkheden voor de ontwikkeling van oever- en watervegetaties,
- . realisering van bijzondere schakels in het netwerk van vaarverbindingen, t.w. - zandzuigplassen
 - aanlegplaatsen
 - visplekken e.d.

In de buiten de landschapsontwikkelingszones gelegen delen van de Buitenruimte wordt de nadruk gelegd op extensieve vormen van gebruik. Hier vinden we:

- landbouw-produktiegebieden, deels met akkerbouw als tijdelijke bestemming (en daarmee ruimte latend voor toekomstige bestemmingen) en deels als permanente bestemming (akkerbouw, weidebouw, tuinbouw en fruitteelt). In beide gevallen zal de landinrichting gericht moeten zijn op meervoudig gebruik, zo min mogelijk zal echter afbreuk moeten worden gedaan aan de primaire functie;
- landbouw (met accent op natuurbeheersaspecten);
- bossen (met accent op natuurbeheersaspecten);
- natte gebieden (als b.v. nabij het gemaal De Blocq van Kuffeler; eveneens met accent op natuurbeheersaspecten).

In hoofdlijnen zijn de landschapsontwikkelingszones als radialen gedacht vanuit het centrum van Almere-Stad en voorts parallel aan de Hoge en Lage Vaart.

s zijn te benoemen:

hting van het ten westen van Almere-Haven gelegen
eerkust,

hting van een aantal gebieden langs de IJmeerkust,
le ooststrand van de "centrale plas" en de Hoge Vaart

ing van het Gooimeer (met verbindingen in de rich-
telijke groene wig van Almere-Haven, de Lage Vaart
oosten van Almere gelegen poldergebied),

ichting van het gemaal "De Blocq van Kuffeler" (via
14 en de beide vaarten),

- de zone die via het gebied rond de zuigplas BZ 14 en het gebied tussen de Hoge en Lage Vaart verloopt in de richting van Lelystad (langs de zuidrand van Almere-Buiten en daarmee langs de Lage Vaart),
- de zone tussen het gemaal "De Blocq van Kuffeler" en de Lage Vaart via het bedrijvenpark "De Vaart" en Almere-Buiten.

De begrenzing van deze zones heeft uiteraard in eerste instantie een indicatief karakter; ook binnen de zones zullen zich verschillen voordoen m.b.t. de intensiteit van het gebruik.

5.4. De ontwikkelingsstrategie

Het creëren van een woonmilieu in een nog maar zo kort geleden drooggelegde polder, vergt een actief landschapsontwikkelingsbeleid.

De landschapsontwikkeling zal op z'n minst gelijk op moeten lopen met het gereedkomen van de nieuwe woongebieden. De voorkeur gaat echter uit naar het scheppen van aantrekkelijke ruimtelijke voorwaarden voor de landschapsvorming in een stadium zo ver mogelijk vóór de woongebieden tot ontwikkeling komen.

Wat ontwikkeling in de Buitenruimte betreft, zal het accent in de eerste plaats moeten komen te liggen op de zgn. "landschapsontwikkelingszones": de gebieden die eerder gekenschetst zijn als de toekomstige intensieve gebruiksgebieden.

Met het inplanteren van bossen, het graven van watergangen en plassen, het scheppen van bereikbaarheid voor fietsers, voetgangers en gemotoriseerd verkeer (infrastructuur als "trekker" van de ruimtelijke ontwikkeling) en de vestiging van mogelijk als kristallisatie-punten functionerende voorzieningen, zal moeten worden getracht in deze gebieden vroegtijdig het geheel van ruimtelijke voorwaarden te richten op deze toekomstige ontwikkeling. Daarbij gaat het primair om het scheppen van een kader, de plannen zullen het karakter moeten hebben van "aanvangsplannen". Alhoewel dergelijke "aanvangsplannen" wel degelijk een eigen karakter kunnen en moeten opleveren, zijn deze plannen toch bij voorkeur eenvoudig en flexibel van opzet.

Bossen en beplantingen spelen in de landschapsontwikkeling een belangrijke rol.

De aanleg daarvan draagt niet alleen bij tot de klimaatvorming en de vergroting van de recreatieve gebruiksmogelijkheden van de Buitenruimte, maar ook tot landschappelijke structurering en oriëntatie.

De bijdrage voor de landschapsvorming is sterk afhankelijk van:

- het type beplanting (opgaand bos, lanen, heggen, losse boomgroepen),
- de groeisnelheid en omloopduur van de gekozen houtsoorten,
- de structuur van de open ruimte in het gebied waar de beplanting zich bevindt.

De wens, de aanleg van bossen en beplantingen vooruit te laten lopen, maakt dat daarbij zo goed mogelijk ingespeeld moet worden op de (deels onzekere) toekomst. Daarom is het zaak, afhankelijk van de plaats in het stedelijk gebied, een grote of kleine mate van flexibiliteit (aanpasbaarheid, invulbaarheid, omvormbaarheid, vervangbaar-

heid) na te streven. Juist de landschapsontwikkelingszones vragen om een relatief grote mate van flexibiliteit (zie bijlage 7). Bossen en beplantingen worden op vele plaatsen in Almere aangelegd en zijn daarbij steeds onderdeel van een meer omvattende inrichting. Van plek tot plek zijn er grote verschillen in ligging, situatie en toekomstverwachtingen. Daardoor zullen de ruimtelijke vraagstukken steeds per plek specifiek zijn. In het ruimtelijk ontwerp zal steeds het bijzondere van de plek op zich en in samenhang met een wijdere omgeving, bepalend zijn voor de ontwerpkeuzen. Op grond van de ligging (in of buiten de landschapsontwikkelingszones) en de mogelijke rol in de ontwikkelingsstrategie (functieperspectief en termijn) worden de ontwerpdoelen gekozen. Na uitvoering van een plan bepaalt het beheer de realisatie van de ontwerpdoelen. Het wordt van groot belang geacht om vanaf de beginfase grote aandacht te besteden aan de verbindingen die als "draggers" en "trekkers" van de landschapsontwikkelingszones moeten functioneren. Van belang hierbij zijn:

- de aanwezige en te realiseren verbindingen voor het landbouwverkeer (deze zijn ook van belang voor b.v. fietsers en bromfietzers);
- de aanwezige en te realiseren verbindingen voor fietsers en bromfietzers;
- de te realiseren onderdoorgangen en bruggen in en over het tangentiële hoofdontsluitingssysteem, m.n. daar waar de landschapsontwikkelingszones vroegtijdig verbindingen vragen van "deze naar gene zijde";
- de busverbindingen en halteplaatsen in de inter-kerngebieden;
- de vaarten, grachten en tochten;
- de weg-aansluitingen op het hoofdontsluitingssysteem t.b.v. het bereikbaar maken van m.n. de hoofdmomenten in het stelsel van landschapsontwikkelingszones.

Waar dat mogelijk is, verdient het aanbeveling deze verbindingen reeds in een vroegtijdig stadium te realiseren. Hierdoor worden duidelijke randvoorwaarden opgeleverd voor de toekomstige ontwikkeling, in zowel de woonkernen als de Buitenruimte.

Het richten van de ontwikkeling van delen van de Buitenruimte op een toekomstig intensief gebruik, wordt mede mogelijk wanneer, naast het scheppen van min of meer algemene condities, aandacht wordt besteed aan een vroegtijdige vestiging van bestemmingen. Deze bestemmingen geven inhoud en karakter aan plekken en kunnen tevens een zekere kristalliserende functie vervullen.

Met al deze middelen, kortweg aan te duiden met de trefwoorden "beplantingen", "verbindingen" en "vestigingen", is een bijdrage te leveren aan het concreet gestalte geven aan het stelsel van landschapsontwikkelingszones. Daarmee wordt het stelsel tot een aanzet voor een structuur, in hoofdlijnen vastleggend op welke wijze de bouwstenen van het landschap zich in tijd en ruimte laten ordenen en daarmee de wijze waarop het landschapsbeeld zich aan ons gaat voordoen. Met andere woorden: een soort "onderlegger" of "frame" voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling.

Buiten de landschapsontwikkelingszones is de landbouw voorlopig hoofdbestemming. In deze gebieden is uitbouw van de infrastructuur alleen gewenst wanneer nodig voor de agrarische bedrijfsuitoefening of wanneer het gaat om een enkel fiets- en/of voetpad. Barrières in de vorm van auto- of waterwegen tussen de woonkernen en de extensieve Buitenruimte-gebieden, kunnen hier garanties bieden om het extensieve karakter ook op langere termijn te handhaven.

Buiten de landbouw speelt ook "de natuur" een rol in deze gebieden. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van een bosgebied van formaat in het gebied tussen Almere-Haven en het oostelijk kernen-complex en een tweetal bijzondere gebieden. Eén daarvan ligt nabij het gemaal "De Blocq van Kuffeler", het andere maakt deel uit van het moeras-park ten westen van Almere-Haven (het zgn. "Kromslootpark").

5.5. Het ontwikkelingsproces

Deze nota vormt een uitwerking van het (concept-)structuurplan voor geheel Almere.

Deze uitwerking beperkt zich in hoofdzaak tot de gebieden die niet op korte termijn bestemd zijn voor woonbebouwing en de daarbij behorende bestemmingen. Daartoe worden in principe ook gerekend de bestemmingen zoals sportvelden, wijk- en buurtparken, begraafplaatsen en nutstuinen, die in de stedelijke parkgebieden binnen de woonkernen worden gesitueerd (de zgn. "groene wiggen").

Ook het bedrijvenpark "De Vaart" is buiten beschouwing gebleven.

(Hiervoor is, evenals voor de kernen, een afzonderlijk structuurplan in voorbereiding.)

In de opzet van Almere als een stad, bestaande uit een aantal op elkaar aangewezen kernen, vervult de Buitenruimte een duidelijke functie voor de stad als geheel.

In dit kader gezien, is het vanzelfsprekend dat de ontwikkeling van de Buitenruimte niet los kan worden gezien van de ontwikkeling van de kernen, de bedrijvenparken en de hoofdinfrastructuur. Dit heeft geleid tot het in samenhang met de andere ontwikkelingen in kaart brengen van het ontwikkelingsproces van de Buitenruimte.

De jaren 1978, 1981, 1985, 1990 en 2000+ zijn hiervoor gekozen als peiljaren. De bevolkingsaantallen in de vóór ons liggende peildata zullen globaal zijn als volgt:

1981	-	25.000	} per jaar 6250
1985	-	50.000	
1990	-	85.000	
2000+	-	250.000 (eindsituatie)	} per jaar 7000
			} per jaar 16.500

De stand van de inrichting per 1 april 1978 is als uitgangssituatie gekozen, het kaartbeeld van 1990 is, binnen het kader van deze nota, te beschouwen als een ontwerp-structuurplan.

Ten einde de kaartbeelden eenvoudig en overzichtelijk te houden, zijn alleen de topografische ontwikkelingen weergegeven voor woon- en werkgebieden, bos en beplantingen (waaronder ook de meer natuurlijke terreinen), landbouw, verkeer en vervoer en water.

In de opeenvolgende kaartbeelden komt derhalve de ruimtelijke ontwikkeling van de in hoofdzaak primaire functies van het gebied tot uiting. Ook blijkt hieruit hoe via ontginning en tijdelijke landbouw-exploitatie de gebieden geleidelijk hun definitieve functie krijgen.

Uit de kaartbeelden blijkt niet hoe het gebied wordt gebruikt, welke andere functies aan de primaire functies worden toegevoegd, hoe een integratie van functies plaatsvindt en hoe het accent in de tijd kan worden verlegd. Zo kan een bosgebied met aanvankelijk slechts een extensief recreatief gebruik zich in de tijd ontwikkelen tot een gebied met zeer intensief te gebruiken plekken, kan in open ruimten in het bos aanvankelijk een tijdelijke vorm van landbouw worden bedreven die desgewenst kan overgaan in een definitieve vorm of worden vervangen door een recreatieve functie; kan in landbouwgebieden beplanting worden aangebracht met daarin weer recreatieve gebruiksmogelijkheden.

Dit gehele scala van mogelijkheden is moeilijk in kaart te brengen

en de uiteindelijke keuze is nu ook niet zozeer van belang. (Bovendien wordt een dergelijke uitwerking t.z.t. in bestemmingsplannen geregeld.) Het zal een wisselwerking zijn tussen de omgeving die op een gegeven moment wordt aangeboden en de mensen die hiervan bezit nemen en deze verder invullen en afstemmen op hun eigen wensen.

Juist met het ongewisse als één van de kenmerken van het plan voor de Buitenruimte, zal vervolgens worden aangegeven in welke richting het proces zal verlopen op grond van:

- het beeld dat voor ogen staat (hoofdstuk 2);
- de situatie en fysische kenmerken (hoofdstuk 3);
- de zo goed mogelijk ingeschatte behoefte aan functies en daarbij behorende bestemmingen (hoofdstuk 4);
- de ordenings-principes (hoofdstuk 5).

Het kaartbeeld van 1978 is daarbij uitgangspunt geweest. Dit kaartbeeld geeft de stand van inrichting en gebruik weer per globaal 1 april. Op dat moment is het gebied vrijwel geheel ontgonnen en voor het grootste gedeelte (ca. 9.000 ha) in gebruik als landbouw.

De niet ontgonnen gebieden bij het gemaal "De Blocq van Kuffeler" en het waterrijke parkgebied bij de Hollandse brug (het Kromslootpark) beslaan gezamenlijk ca. 400 ha.

De oppervlakte aan water bedraagt ca. 100 ha, buiten de tochten en kanalen.

De landbouwexploitatie vindt plaats door het grootlandbouwbedrijf (R.I.J.P.). De gewassen betreffen in hoofdzaak koolzaad en granen. Kleinere percelen en niet rendabel te bewerken open ruimten in het bos zijn ingezaaid met gras dat "op stam" wordt verkocht.

Concrete bestemmings-elementen zijn een nutstuinencomplex ten noorden van Almere-Haven, een recreatiestuinencomplex ten oosten van Almere-Haven en ca. 20 km wandel- en fietspaden rond Almere-Haven en tussen Almere-Haven en het Muiderzand.

Nabij de Hollandse brug ligt een strandgebied dat de naam draagt van "Muiderzand".

In het gebied tussen Almere-Haven en Almere-Stad is bos aangeplant als eerste aanzet voor de inrichting van deze ruimte. In de toekomst zullen in dit gebied een aantal bestemmingen een plaats krijgen die voortvloeien uit het typische inter-kern-karakter. Bos ingeplant op een ten westen van Almere-Haven gelegen, opgespoten, reservegebied, is bedoeld als kader voor een "bijzondere bestemming".

Het uitgestrekte boscomplex tussen Almere-Haven en de Hoge Vaart (de Almeerder Hout) zal voorshands een boskarakter behouden met slechts extensieve gebruiksmogelijkheden. Mogelijk als voorloper voor het gebruik van de open ruimten in dit bos, is in dit gebied een eerste aanzet gegeven aan een voorlichtingscentrum op het gebied van milieu-vriendelijk tuinieren.

Aan de overkant van de Hoge Vaart heeft een bosgebied (de "Achtervaart") vorm gekregen als kader voor het aan te leggen golfterrein. Het bos achter het Muiderzand is bedoeld als een bos met een functie voor de dag-recreatie. Dit als aanvulling op het buitendijkse strand. In dit bosgebied wordt een klein toeristisch kampeerterrein aangelegd. De boskern in het toekomstige inter-kern-gebied tussen Almere-Stad en Almere-Pampus is de eerste fase van een groter complex: de Pampus-hout. In dit complex zal een open recreatiesportpark de meest karakter-bepalende bestemming gaan vormen.

Door het winnen van zand is een begin gemaakt met de aanleg van een uitgestrekt plassengebied ten noorden van Almere-Stad: de Noorderplassen.

Ten noorden van deze plassen ligt het enige nog niet ontgonnen gebied,

waar zich in de rietvelden een wilgenpionier-bos heeft ontwikkeld rond vroegere zuigputten: de Lepelaarsplassen. Ontwikkeling van de specifieke kwaliteiten, staat bij de planvorming voor dit gebied voorop.

Vergelijkbare kwaliteiten zijn aanwezig in een klein gebiedje ten zuidoosten van het gemaal "De Blocq van Kuffeler". Dit gebiedje ligt in een landschapsontwikkelingszone en is bedoeld als reservering van een "bijzondere bestemming".

De kaartbeelden voor de peiljaren 1978, 1981, 1985, 1990 en 2000+ geven globaal een inkrimping te zien van het areaal landbouwgrond ten behoeve van het stedelijk milieu. Zo laat b.v. het kaartbeeld van 1981 een aanzienlijke inkrimping zien van de oppervlakte landbouwgrond ten opzichte van de situatie in 1978: van ca. 9.000 ha naar 6.000 ha, als gevolg van de uitbreiding van de bebouwing en de daarvoor benodigde zandophogingen, als gevolg van het graven van plassen en tevens als gevolg van de inplant van bos: van ca. 1.500 ha naar ca. 3.000 ha in dit tijdsbestek. Dit laatste is een enigszins vertekend beeld omdat de netto inplant in bepaalde gebieden slechts een klein deel zal zijn van de bruto-oppervlakte. Dit in verband met de in de toekomst daarin te realiseren bestemmingen. Voorbeelden hiervan zijn: de tweede fase van de Pampushout, het gebied tussen Almere-Stad en Almere-Buiten en het Golfterrein. De open ruimten kunnen voorshands in landbouwkundig beheer worden gelaten.

De kaartbeelden laten zien hoe in samenhang met de ontwikkeling van de hoofdinfrastructuur en van de woon- en werkgebieden, in de loop der jaren vorm wordt gegeven aan het netwerk van landschapsontwikkelingszones. De met name binnen deze zones te realiseren bestemmingen zullen met de groei van Almere ten minste gelijke tred moeten houden en hierop bij voorkeur vooruit moeten lopen.

Zo ligt in de jaren '78-'81 een duidelijk accent op de ontwikkeling van de toekomstige inter-kern-gebieden en de daarmee in belangrijke mate samenhangende stedelijke parkgebieden:

- de Buitenruimte tussen Almere-Stad en Almere-Haven (inclusief de "Centrale plas"),
- de Pampushout met aangrenzende gebieden binnen het toekomstige gebied van Almere-Pampus en met het binnen Almere-Stad gelegen Ebenhezer Howard-park,
- de Buitenruimte tussen Almere-Stad en Almere-Buiten met het stedelijke parkgebied rond de binnen Almere-Stad gelegen zuigerplas (kavel BZ 14).

Na 1981 zet zich deze lijn in principe voort. Bovendien richt de aandacht zich dan vooral op de ontwikkeling van:

- het gebied rond de Noorderplassen,
- het gebied rond de Centrale Plas en het omvangrijke bos "de Almeerder hout",
- het gebied van Almere-Buiten en De Vaart,
- het gebied van het oostelijk kernencomplex.

Na 1990 komen met name Almere-Pampus en het oostelijk kernencomplex aan de orde.

De beschouwde kaartbeelden vormen in principe uitwerkingen van de in het (concept-)structuurplan voor Almere geformuleerde hoofdlijnen. In een alternatief voor 1990 is hiervan afgeweken wat betreft de ligging van Stadsautoweg 2 (tussen Rijksweg 6 en Rijksweg 27). In dit alternatief wordt doorsnijding van het bosgebied "De Almeerder hout" voorkomen door een tracé te kiezen voor Stadsautoweg 2 ten oosten van de Hoge Vaart. In het volgende hoofdstuk zal op dit alternatief nader worden ingegaan.

5.6. Literatuur

Bronvermelding:

- RPD, 1966 Tweede nota over de ruimtelijke ordening in Nederland, 's-Gravenhage
- Berends, J., W.A. Dieleman en L. Touwen
"Overgangsgebied tussen stad en platteland"
Heidemij-tijdschrift nr. 4, april 1978
(blz. 169)
- Constandse, A.K., 1976 Planning en vormgeving, bijdrage t.b.v. de United Nations Conference on Human Settlements in Vancouver, R.IJ.P.
- Feitsma, K.S., G.K.R. Polman en M.J.H.P. Pinkers, 1976
Het landelijk gebied van Flevoland, R.IJ.P.-
rapport 1976-26 Bbw
- Loenen, M., 1975 Natuur in de stad, programmering van woongebieden, deel 7, werkdocument 1975-378 Bf, R.IJ.P.
- Nip, J., 1973 Landschapsvorming in Zuidelijk Flevoland, R.IJ.P., Interne nota
- Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1974
Almere 1985, Aanzet tot een ontwikkelingsstrategie 1970-1085-2000, Flevobericht nr. 90
- idem, 1976 Bijdragen t.b.v. een concept-structuurplan voor de buitenruimte van Almere, intern R.IJ.P.
- idem, 1977 Bijdragen t.b.v. een structuurplan voor Almere, intern R.IJ.P.
- Werkgroep Helmond (afd. Landschapsarchitectuur Landbouw Hogeschool), 1974
"Landschapsonderzoek Helmond", Wageningen
- Werkgroep Veenkoloniën (afd. Landschapsarchitectuur Staatsbosbeheer), 1974
"Landschapsanalyse Veenkoloniën", Utrecht
- Zuiderzeewerken, Dienst der, 1961
Een structuurplan voor de Zuidelijke IJsselmeerpolders, 's-Gravenhage
- idem, 1965 Het verkavelingsplan voor het oostelijk deel van Zuidelijk Flevoland, nota 273, 's-Gravenhage

6. HET ONTWERP-STRUCTUURPLAN VOOR DE BUITENRUIMTE

6.1. Inleiding

Het hiervoor geschetste ontwikkelingsbeeld van de Buitenruimte is vooral gedachten-bepalend en richtinggevend.

Vervolgens wordt concreet uitgewerkt de situatie voor het jaar 1990. Dit jaar komt overeen met het gekozen peiljaar in de Verstedelijkingsnota; bovendien is de termijn van planvorming ten naaste bij gelijk aan de geldigheidsduur van een structuurplan.

Tot het ontwerp-structuurplan behoort een kaart (schaal 1:25.000) en een fasering in de vorm van een ontwikkelingsprogramma.

6.2. Planbeschrijving

Op de plankaart zijn weergegeven:

- de woonkernen (inclusief de lokale bedrijventerreinen);
- de extensieve bedrijvenparken;
- de hoofdinfrastructuur;
- de Buitenruimte.

Wat betreft de woonkernen wordt een onderscheid gemaakt tussen de in 1990 functionerende en de in ontwikkeling zijnde gebieden. De na 1990 tot ontwikkeling te brengen woonkernen zijn als locaties globaal aangeduid.

Binnen de woonkernen zijn de stedelijke parkgebieden, de belangrijkste waterwegen en de hoofd-fietsverbindingen apart aangegeven.

Ten aanzien van de, buiten de woonkernen gelegen, extensieve bedrijvenparken, zijn de kaartaanduidingen vergelijkbaar met die van de woongebieden.

De hoofdinfrastructuur is onderscheiden in hoofdontsluiting (rijksweg 6 en het stelsel van stadsautowegen), aanvullende ontsluiting (voor het gebruik en de ontwikkeling van de Buitenruimte van belang zijnde wegen), Flevospoorlijn, hoogspanningsleiding, leidingenstraten en openbaar-vervoersbaan (wat betreft de voor de Buitenruimte van belang zijnde gedeelten) en hoofd-fietsverbindingen.

Wat betreft het hoofdontsluitingssysteem en een mogelijk aanvullend systeem van spoorverbindingen zijn t.b.v. na 1990 reserveringen aangegeven.

In de Buitenruimte wordt onderscheid gemaakt tussen intensief en extensief te gebruiken bestemmingen.

De eerstgenoemde zijn de landschapsontwikkelingszones. Deze landschapsontwikkelingszones zijn als abstracte aanduiding over een meer concrete ondergrond weergegeven. Deze ondergrond geeft informatie over het eigenlijke grondgebruik.

In de gebieden waar het intensieve gebruik op de voorgrond staat, wordt het grondgebruik gekenmerkt door:

- bos en beplanting (inclusief op korte zowel als op langere termijn voor specifieke bestemmingselementen te benutten open ruimten);
- open ruimten (plassen en vaarten);
- landbouw (deels als tijdelijke bestemming, deels als permanente bestemming ten behoeve van sterk op bezoekers en consumenten ingestelde vormen van agrarische bedrijvigheid, als tuincentra en kwekerijen).

Wat betreft de activiteiten gaat het om plaats- en routegebonden vormen van recreatie en om landbouw.

De plaatsgebonden recreatievormen zijn aangegeven met een cirkelvormig symbool, waarin de segmenten de globale verdeling aangeven in:

- landgebonden;
- oevergebonden en
- watergebonden

vormen van recreatie. Deze symbolen zijn aangegeven in die gebieden waar in de periode tot 1990 op intensief gebruik gerichte maatregelen worden voorzien.

De routegebonden vormen van recreatie zijn op kaart moeilijk als zodanig aan te geven. Een rol spelen hierbij de hoofd-fietsverbindingen en de vaarroutes, maar ook b.v. niet op de kaart voorkomende hoofdroutes voor de ruitersport en de wandelsport (voetsporen). Ook deze routes krijgen een plaats in de landschapsontwikkelingszones. Ten aanzien van landbouw-activiteiten is reeds gewezen op tuincentra, kwekerijen e.d. Deze zijn voornamelijk gesitueerd in de als "landbouw" aangegeven gedeelten van de landschapsontwikkelingszones. In de gebieden waar het extensieve gebruik op de voorgrond staat, wordt het grondgebruik gekenmerkt door:

- landbouw (deels tijdelijk, deels permanent);
- bos en beplanting;
- open water;
- natuurterreinen.

De tijdelijke landbouw vinden we ter plaatse van de toekomstige woon- en werkgebieden en de bijzondere bestemmingen.

De permanente vormen van landbouw betreffen enerzijds veeteelt en akkerbouw en anderzijds fruitteelt, tuinbouw en kwekerijen.

De meer bedrijfsintensieve vormen van landbouw (fruitteelt, tuinbouw en kwekerijen) zijn gesitueerd in de stadsrandgebieden die buiten de landschapsontwikkelingszones zijn gelegen.

De bedrijfs-extensieve vormen van landbouw (veeteelt en akkerbouw) zijn gesitueerd in de twee grote aaneengesloten gebieden die de Buitenruimte sieren, te weten

- het gebied ten noorden van Almere-Stad en
- het gebied tussen Almere-Haven en het oostelijk kernencomplex.

In dit laatste gebied gaat het vooral om het gedeelte tussen de Waterlandseweg en de Gooimeerdijk.

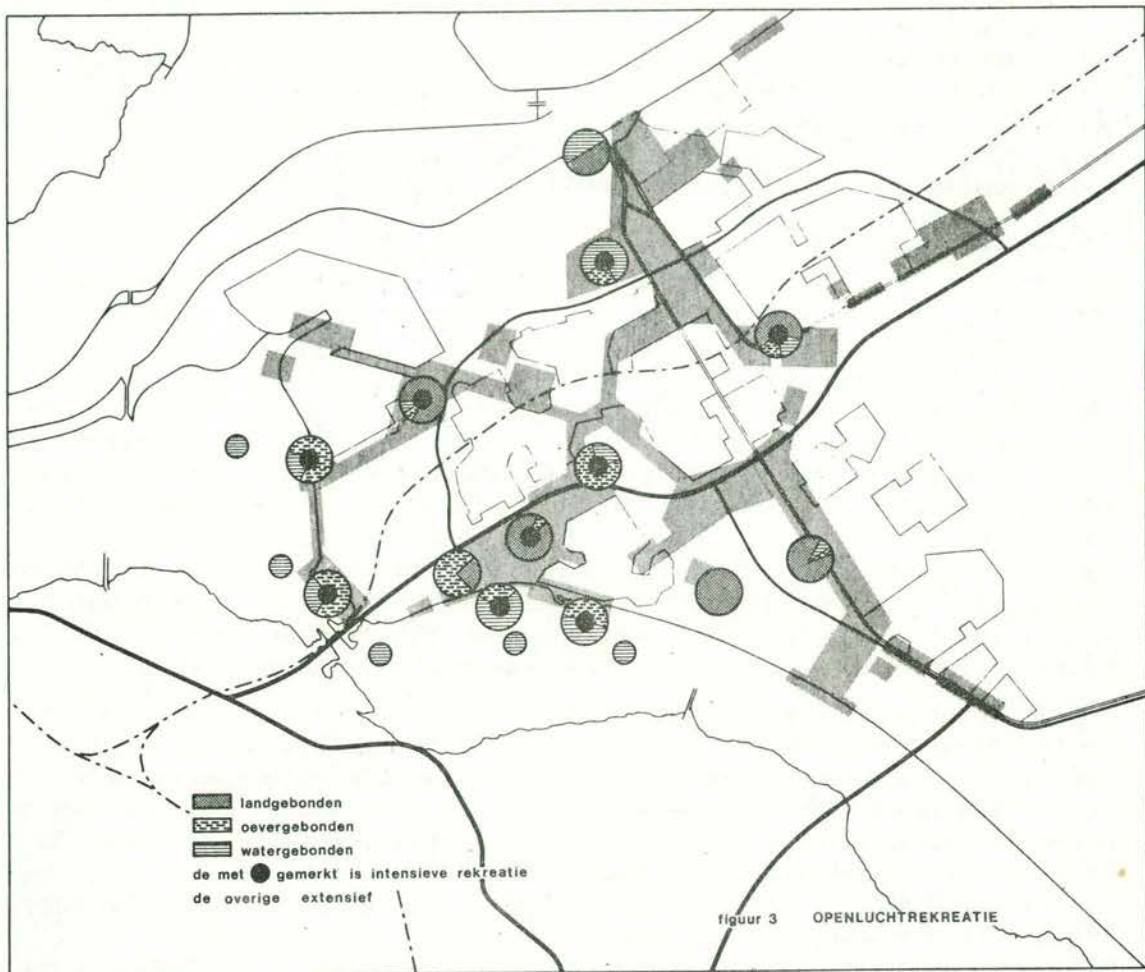
Bovendien bepalen deze bedrijfs-extensieve vormen van landbouw in grote mate het karakter van de voor het grootste gedeelte buiten het plangebied gelegen oostflank van het Almere-gebied.

Een groot bosgebied (de "Almeerder Hout") is gesitueerd in de Buitenruimte tussen Almere-Haven, Almere-Stad en het oostelijk kernencomplex. Een groot deel van dit gebied heeft vooralsnog een extensief gebruikskarakter.

De in het concept-structuurplan Almere dwars door dit bosgebied getraceerde stadsautoweg 2 (verbinding tussen de A6 en de A27) is, evenals een in aanmerking komend alternatief tracé ten oosten van het kernencomplex, aangegeven als zijnde in studie..

Natuurgebieden zijn ontstaan resp. gepland nabij het gemaal de Blocq van Kuffeler en in het moeraspark ten westen van Almere-Haven (het Kromslootpark). Deze gebieden zijn als natuurgebieden op de plankaart aangegeven, ten einde - zeker in de periode tot 1990 - deze gebieden kansen te geven voor een ontwikkeling tot kwalitatief hoogwaardige, natuurlijke terreinen. Het beheer wordt op deze ontwikkeling afgestemd.

In de op extensief gebruik afgestemde delen van de Buitenruimte zullen in 1990 op een beperkt aantal plekken maatregelen zijn getroffen ten behoeve van extensieve vormen van recreatie. Op de plankaart zijn deze plekken aangegeven met de cirkelvormige symbolen.

Een bijzonder aspect vormen de lange-termijn-reserveringen in de Buitenruimte. Deze zijn als "bijzondere bestemmingen" op de kaart aangegeven. De locaties voor deze bestemmingen zijn:

- een gebied gelegen aan de Flevospoorlijn, tussen de Hollandse brug en stadsautoweg 1;
- een gebied ten zuidoosten van het gemaal de Blocq van Kuffeler;
- een gebied ten noordoosten van Almere-Haven ter hoogte van de vaarroute naar de Hoge Vaart;
- een gebied aan het Gooimeer ten westen van Almere-Haven;
- een gebied aan het Gooimeer ten westen van de Stichtse brug.

6.3. Ontwikkelingsprogramma

In 1990 is Almere-Haven volgebouwd en zijn Almere-Stad, Almere-Buiten en mogelijk een vierde kern in het oosten van Almere in aanbouw. Almere zal in totaal dan ca. 85.000 inwoners tellen, waarvan het grootste deel in de centrale kern Almere-Stad (40.000). Dit betekent dat, afgezien van specifieke recreatieprojecten aan de oevers van de randmeren (stranden en jachthavens) vooral recreatieterreinen zullen moeten functioneren in de noord-zuid-zone tussen Almere-Haven en Almere-Buiten en routes zullen functioneren in de landschapsonwikkelingszone.

Indien de zandwinning in de Noorderplassen en Centrale Plas ten behoeve van terreinophoging en infrastructuur in het geplande tempo plaatsvindt, zal ca. 480 ha water zijn ontstaan mede ten behoeve van de openluchtrecreatie (oeverrecreatie, watersport, vissen e.d.).

Bij de berekening van de terreinbehoefte t.b.v. de lokale vraag van de recreanten kan een deel in mindering worden gebracht op gerealiseerde waterpartijen, onder meer omdat juist die wateroppervlakte dwingt tot bestemming van oevergronden voor recreatief gebruik. Om de gedachten te bepalen wordt 200 ha als recreatieterrein gerekend. De locale Buitenruimte-terreinbehoefte omvat derhalve bij een totale behoefte van 100 m²/inwoner nog (850-200-) 650 ha, waarvan 535 ha voor specifieke recreatievoorzieningen.

Met het oog op de noodzaak vooruit te lopen met een aantal voorzieningen maar ook met de beplanting t.b.v. toekomstige bewoners, wordt een extra oppervlakte verantwoord geacht. Deze wordt op de kaart aangegeven in de vorm van stedelijk parkgebied of bosgebied. Hierin zijn evenwel ook diverse niet-recreatieve voorzieningen ondergebracht (zie bijlage 6).

De regionale vraag bestaat uit 32 ha strand buitendijks en met bijbehorende voorzieningen binnendijks. Daarnaast zullen recreatietuinen en enkele aanvullende oppervlakten met diverse objecten (recreatiesportpark, golfterrein, watersportgebied, Noorderplassen, bosbad e.d.) voor een beperkt gedeelte tot de regionale behoefte kunnen worden gerekend.

Voor de jachthavens aan Gooi- en IJmeer wordt 23 ha buitendijks aangehouden. Van de oppervlakte bijzondere bestemmingen kan niet precies bekend zijn welk deel in 1990 is geoccupeerd; gezien de huidige belangstelling lijkt het mogelijk dat eenderde deel van het gereserveerde areaal al een definitieve bestemming heeft (215 ha); de rest is in landbouwkundige of bosbouwkundige exploitatie. Met het geoccupeerde deel is dit vermoedelijk gedeeltelijk het geval.

Een groot deel van de Buitenruimte heeft rond 1990 nog een landbouwkundige bestemming, waarbij 2.500 ha een definitieve landbouwbestemming zal behouden en ca. 800 ha nog een tijdelijke landbouwkundige functie vervult.

Het gebied aan de Lepelaarsplassen omvat tezamen met het tussen de Vaarten (ten noorden van S.A.W.1) te realiseren biezenveld 425 ha. Rekening houdend met het vooruitlopen op de groei van Almere (infrastructuur, het ophogen van bouwterreinen, het aanplanten van bos in en rond de kernen) ontstaat ruwweg het ruimtegebruik zoals in tabel 3 aangegeven.

Voor meer gedetailleerde gegevens wordt verwezen naar hoofdstuk 4 en de beschrijving van de deelgebieden.

6.4. De ontwikkeling in de deelgebieden

Ter toelichting en illustratie van het Ontwerp-Structuurplan voor de Buitenruimte, zal in het navolgende nader worden ingegaan op de ontwikkelingen in de diverse deelgebieden, zoals die tot het peiljaar 1990 worden voorzien.

Als deelgebieden zijn onderscheiden:

- I. Het gebied rond Almere-Haven
(tussen de Hollandse brug, RW 6, de Hoge Vaart en RW 27).
- II. Het gebied rond Almere-Stad
(ten noorden van RW 6 en ten westen van S.A.W. 5).
- III. Het gebied rond Almere-Buiten
(ten oosten van S.A.W. 5 en ten noorden van RW 6).
- IV. Het gebied rond het oostelijk kernencomplex
(tussen de Hoge Vaart, RW 6 en RW 27).

6.4.1. Het gebied rond Almere-Haven

Het karakter van de Buitenruimte rond Almere-Haven wordt in grote trekken gekenmerkt door het Gooimeer in het zuiden, het deels beboste reservegebied voor bijzondere bestemmingen en het "Kromslootpark" in het westen, de bossen van het inter-kerngebied tussen Almere-Haven en Almere-Stad, de "Almeerder Hout" in het noordoosten en oosten en de landbouwgebieden van de "Meerlanden" welke zich langs de Gooimeerdijk uitstrekken in de richting van de Stichtse brug.

Het Gooimeer zal tegen 1990 verder zijn ingericht als watersportgebied. Eilanden en buitendijkse oeverlanden, rond Almere-Haven en rond de Hollandse brug, zullen hieraan een belangrijke bijdrage leveren, evenals een tweetal jachthavens: één nabij het centrum van Almere-Haven en één nabij de aansluiting van de Muiderweg op de Gooimeerdijk. Tussen de Hollandse brug en de jachthaven nabij de Muiderweg ligt een dijkstuk dat in samenhang met het hier binnendijs aangrenzende Kromslootpark ontwikkeld wordt. Hier ligt de nadruk op natuurbouw t.b.v. de ontwikkeling van een rustig wandelgebied. Eenzelfde samenhang staat voor ogen wat betreft de bijzondere bestemming ten westen van Almere-Haven en het aangrenzende kustgebied van het Gooimeer. Het reservekarakter van dit gebied maakt het uiteraard niet mogelijk om uitspraken te doen over ontwikkelingen ter plaatse voor het jaar 1990.

Een bijzonder aspect van de samenhang tussen het Gooimeer en het aangrenzende stedelijk gebied van Almere vormt de sluis tussen het buiten- en het binnenwater in Almere-Haven. Recreatie-vaart zal via deze sluis en een aansluitende vaarroute de vaarten en plassen van Flevoland kunnen bereiken.

De Gooimeerkust ten oosten van Almere-Haven blijft gekenmerkt door de dijk en achterliggende landbouw- en bosgebieden. Een enkel watersportsteunpunt heeft een plaats gekregen nabij de Stichtse brug. Binnendijs vraagt in de eerste plaats het gebied tussen Almere-Haven en Almere-Stad de aandacht. Dit sterk onder de druk van zowel de beide

kernen als de regio komende gebied, krijgt een relatief grote opvangcapaciteit. Een sportpark, een wandelbos, nutstuinen e.d. zullen in combinatie met een dicht net van fiets- en wandelpaden leiden tot een intensief te gebruiken stadsrandgebied, waarin bos en beplanting een vooral structurerende rol spelen. Een concentratiepunt wordt gevormd door een oeverpark (met o.a. een bosbad) langs de Centrale Plas.

Het gebied tussen de A 6 en de vaarroute tussen Almere-Haven en de Hoge Vaart maakt deel uit van het bosgebied "De Almeerder Hout". In dit gebied ligt een reservering voor een bijzondere bestemming. Langs de vaarroute heeft zich dan een aantrekkelijk gebied ontwikkeld als schakel tussen het oostelijke stedelijk parkgebied (groene wig) in Almere-Haven en de bossen rond de Hoge Vaart. Fiets-, voet- en ruitersporen leveren hiertoe een belangrijke bijdrage.

Het omliggende, grotere bosgebied is karakter- en beeldbepalend voor dit deel van de Buitenruimte. De open ruimten binnen dit bos zijn bedoeld voor agrarisch gebruik. Slechts langs de randen van dit bosgebied, en wel vooral langs de kanalen, zullen meer intensief te gebruiken recreatieve bestemmingen een plaats hebben gevonden. Hier liggen ook de doorgaande fietsverbindingen.

In het bosgebied is voorts een gecontroleerd bouwpuin- en vuilstortterrein opgenomen. Afwerking van deze stortplaats tot een heuvelachtig terrein kan in samenhang met de oever van de Hoge Vaart op lange termijn leiden tot een dagrecreatief object van betekenis voor geheel Almere.

Een in het bos gelegen ontginningsbedrijf heeft tevens de functie als voorlichtingscentrum. Dit centrum, "De Kemphaan", kan uitgroeien tot een natuur-educatie-centrum.

De oevers van de Hoge Vaart bieden mogelijkheden voor activiteiten die voortkomen uit het gebruik van de vaart als vaarroute, doorgaande fiets- en ruiterroutes langs het kanaal voegen daar extra gebruiksmogelijkheden aan toe.

Langs de oevers zijn plaatselijk aanlegplaatsen voor de doorgaande recreatievaart (met overnachtingsplaatsen, kamperen) en visplekken gesitueerd.

Oostelijk van Almere-Haven strekt zich langs de Gooimeerdijk een gebied uit dat voor het grootste deel gekenmerkt is door landbouwkundig gebruik. Op grond van de fysische kenmerken van dit gebied is grasland het meest passend. Dichter bij Almere-Haven hebben meer intensieve vormen van landbouwkundig gebruik een plaats gevonden. De directe rand van Almere-Haven wordt gevormd door een recreatietuinencomplex (ca. 350 tuinen), een nutstuinencomplex (ca. 400 tuinen), een beeldentuin, een pony-manege en een woonwagenterreintje.

6.4.2. Het gebied rond Almere-Stad

Almere-Stad wordt in tegenstelling tot b.v. Almere-Haven, vrijwel geheel omsloten door autowegen. Aan de zuidkant strekt de Buitenruimte zich echter uit tot ver in de stad: tegen het stadscentrum ligt hier de Centrale Plas. Deze plas vormt het meest noordelijk gelegen deel van het omvangrijke gebied tussen de kernen Almere-Haven, Almere-Stad en het oostelijk kernencomplex.

Ook ten westen en ten noorden van Almere-Stad komen dergelijke grote (Buitenruimte-)gebieden voor. Deze strekken zich uit tot aan de kustlijn en zijn gekenmerkt door open karakter en voornamelijk landbouwkundig gebruik.

Tussen deze gebieden van relatief grote omvang liggen de grotendeels beboste inter-kerngebieden, tussen Almere-Stad en resp. Almere-Haven, Almere-Pampus (Pampushout) en Almere-Buiten.

De ontwikkeling van de Buitenruimte rond AS is in grote lijnen als volgt te kernschetsen. De Centrale Plas is vooral bedoeld voor de watersport met kleinere boten. De aangrenzende oevers vormen een parkachtig wandelgebied, een kristallisatiepunt vormt het parkgedeelte dat aansluit op het interkerengebied tussen Almere-Haven en Almere-Stad. In 6.4.1 is hierop reeds nader ingegaan.

Tussen de A 6, de IJmeerdijk, Almere-Pampus en Almere-Stad wordt voor een belangrijk deel gereserveerd voor een bijzondere bestemming. Zeker gezien een aantal aan de randen gelegen definitieve landbouwbestemmingen, is dit gebied in 1990 nog vrijwel geheel in landbouwkundig gebruik. Een uitzondering vormt de omgeving van het "Muiderzand". Het hier gelegen strand speelt met de achterliggende wandelbossen een belangrijke rol voor de dagrecreatie. T.b.v. bezoekers die korte tijd hier willen verblijven, is in het bosgebied een toeristisch kampeerterrein gesitueerd.

Vooruitlopend op de ontwikkeling van Almere-Pampus is in het toekomstige inter-kerengebied tussen deze kern en Almere-Stad een aanvang gemaakt met de ontwikkeling van het bosgebied "De Pampushout". Dit gebied speelt een belangrijke rol in de landschapsontwikkelingszone tussen Almere-Stad en de IJmeerkust. Een hoofdkenmerk van de Pampushout wordt gevormd door het openbare recreatie-sportpark dat in dit gebied is gesitueerd. Sport en spel staan hierbij centraal. In het bosgebied is tevens een manege opgenomen.

Via de Pampushout verlopende verbindingen voor langzaam verkeer, fietsers, voetgangers en ruiters maken het kustgebied bereikbaar vanuit Almere-Stad. Vooruitlopend op ontwikkelingen vóór de kust zijn enkele bosgebieden binnendijs gesitueerd daar waar de genoemde verbindingen aansluiten op de dijk. In het direct westelijk van de Pampushout aan het IJmeer gelegen bosgebied is een tweede recreatie-tuinencomplex opgenomen. Naast het Muiderzand en Pampushaven is dit een plek welke in aanmerking komt voor de situering van een jachthaven aan het IJmeer. Met de ontwikkeling van deze havens zal de inrichting van het IJmeer gelijke tred moeten houden. Dit betekent met name de aanleg van eilandjes, voorlanden e.d. ter vergroting van de aanlegcapaciteit.

In groter verband vormt de Pampushout en de daarbij behorende ontsluitingsstructuur de eerste fase in de ontwikkeling van het gebied waarin t.z.t. Almere-Pampus van de grond zal kunnen komen.

Ter weerszijden van de Pampushout liggen landbouwgebieden. De delen daarvan die direct aansluiten op de Pampushout, lenen zich voor meer ruimte- en kapitaalsintensieve vormen van landbouw. De nadruk ligt hierbij op functies die samenhangen met de stad (fruitteelt, kwekerijen e.d.). Het landbouwgebied ten noorden van de Pampushout is onder meer geschikt voor grasland en het stichten van veebedrijven.

Voor de planuitwerking van dit laatste gebied vormt de op het Ontwerp-Structuurplan Almere voorkomende stadsautoweg 3 een onzekere factor. Ten einde versnippering te voorkomen zal omtrent het uiteindelijk te verkiezen tracé voor S.A.W. 3 nader onderzoek moeten worden verricht. (Om dezelfde reden is de eveneens op het Concept-Structuurplan Almere in dit gebied gelocaliseerde bijzondere bestemming verplaatst naar het gebied ten noordoosten van Almere-Haven.)

Het hierboven besproken landbouwgebied vormt één van de componenten van het direct ten noorden van Almere-Stad gelegen deel van de Buitenruimte. De beide overige componenten worden gevormd door de Noorderplassen en de Lepelaarsplassen.

Het uitgestrekte plassengebied "De Noorderplassen" (150 ha water) wordt evenals b.v. de Centrale Plas, door het winnen van zand gere-

liseerd. De recreatieve ontwikkeling van het gebied is vooral gericht op de samenhang met Almere-Stad; het accent qua inrichting ligt daarmee op de zuid- en oostoever. Als aanvangsvoorzieningen komen een jachthaven en zeilschool voor jongeren, mogelijk in combinatie met een kampeerboerderij en/of kampeerterrein in aanmerking.

Op grond van de fysische en ruimtelijke kenmerken van het gebied grenzend aan de noordoever van de plassen, ligt aldaar een inrichting en beheer voor de hand dat gericht is op de ontwikkeling van een natuurrijk terrein. Dit gebied, de "Lepelaarsplassen", krijgt een functie voor natuurrecreatie en -educatie.

Dezelfde fysische kenmerken en daaruit voortvloeiende mogelijkheden voor ontwikkeling vormen de reden om het westelijk gelegen landbouwgebied (grasland) voor een deel bij de planvorming voor de Lepelaarsplassen te betrekken.

Het inter-kerngebied tussen Almere-Stad en Almere-Buiten wordt in belangrijke mate gekenmerkt door de aanwezigheid van de Hoge en de Lage Vaart. In het Structuurplan Almere is een deel (het meest zuidelijke) bestemd voor stedelijke bebouwing en een deel voor stedelijk parkgebied. Dit parkgebied vindt in westelijke richting een voortzetting in het gebied rond de zuigerplas op kavel BZ 14.

Het parkgebied tussen de vaarten is grotendeels bestemd voor sportvelden.

Diverse verbindingen tussen Almere-Stad en Almere-Buiten maken dit gebied bereikbaar, zij het dat vanuit Almere-Buiten niet alleen de Lage Vaart, maar ook de hieraan parallel liggende stadsautoweg 5 moet worden overbrugd.

Gezien het feit dat de Hoge Vaart zeker tot 1990 een belemmering vormt voor de ontwikkeling van het (overigens ook excentrisch liggende) stadsdeel ten oosten van de Vaart, is het voorshands aantrekkelijk om (vergelijkbaar met de Pampushout) de landschapsontwikkeling vooruit te laten lopen op de ontwikkeling van de woongebieden.

Afwerking en inrichting van de oevers van de vaarten staat hierbij voorop.

6.4.3. Het gebied rond Almere-Buiten

Met Almere-Buiten wordt ook het direct aangrenzende bedrijvenpark "De Vaart" in beschouwing genomen.

In grote lijnen wordt de omgeving van Almere-Buiten en De Vaart gevormd door het gebied tussen de vaarten, de wilgenbossen ten oosten van de Lage Vaart (reservering voor een bijzondere bestemming), het Oostvaardersdiep, de Oostvaardersplassen en het grote agrarische gebied van Zuidelijk Flevoland.

In het westen en zuiden speelt de aanwezigheid van de Lage Vaart een belangrijke rol, in het noorden en oosten van Almere-Buiten bovendien de stadsautoweg (S.A.W. 1).

Voor zowel het bedrijvenpark De Vaart als Almere-Buiten zijn structuurplannen in voorbereiding. Beide structuurplannen hebben uiteraard consequenties voor de stadsrandontwikkelingen in dit gebied.

Uitgangspunt bij de planvorming voor De Vaart is de opbouw van een interne groenstructuur die vorm en inhoud kan geven aan de gewenste samenhang tussen de bosgebieden rond het gemaal "De Blocq van Kuffeler" en de openbare terreinen op De Vaart en binnen Almere-Buiten.

In de richting van de Oostvaardersplassen wordt (althans binnen het plangebied van Almere) een bosgebied met een aantal functies gerealiseerd. De relatie met het landbouwgebied ten noorden en ten zuiden van de Lage Vaart krijgt zowel in visuele als functionele zin (verbindingen o.a.) vorm door b.v. tussen de Lage Vaart en RW 6 voor het

grootste gedeelte een landbouwkundige bestemming te handhaven. Slechts in het meest westelijke deel is in aansluiting op het gebied tussen de vaarten een bosgebied gesitueerd. Locale en bovenlocale bestemmingen kunnen hierin een plaats krijgen.

De Lage Vaart speelt, evenals de Hoge Vaart, een rol als vaarroute. Ook hier zijn verbindingen parallel aan de vaart getraceerd ten einde het gebruik van de oevers ook vanuit het land mogelijk te maken. Onderzocht wordt of het direct ten zuiden van Almere-Buiten gelegen deel van de Lage Vaart te ontwikkelen is als roeibaan.

6.4.4. Het gebied rond het oostelijk kernencomplex

In het Ontwerp-Structuurplan Almere wordt voor het oostelijk kernencomplex uitgegaan van enkele kleinere, meer als landelijk te typeren woonkernen en een bedrijvenpark met een voornamelijk tertiair karakter ter plaatse van de kruising van RW 27 met de Hoge Vaart.

Aan de Hoge Vaart is een bosgebied gerealiseerd dat vooruit loopt op de te ontwikkelen woonkernen. In een deel van dit boscomplex wordt een open golfterrein ontwikkeld. Het open karakter van dit terrein komt tot uitdrukking in de openbaarheid t.a.v. de gebruiksmogelijkheden. In het gebied zijn wandel- en fietsmogelijkheden opgenomen. De open ruimten in en rond het boscomplex "De Achtervaart" zullen lange tijd in landbouwkundig gebruik zijn.

Verbindingen langs de Hoge Vaart ontsluiten de kanaalzone zowel vanuit Almere-Stad als vanaf de Vogelweg. De eerste voorzieningen worden hieraan gekoppeld.

Het oostelijk kernencomplex grenst aan het agrarisch middengebied van Flevoland. Hierin ligt een aanleiding om de relatie wederzijds te versterken. Een verweving van woon-, recreatie- en agrarische functies zal aan dit gebied een eigen karakter kunnen geven.

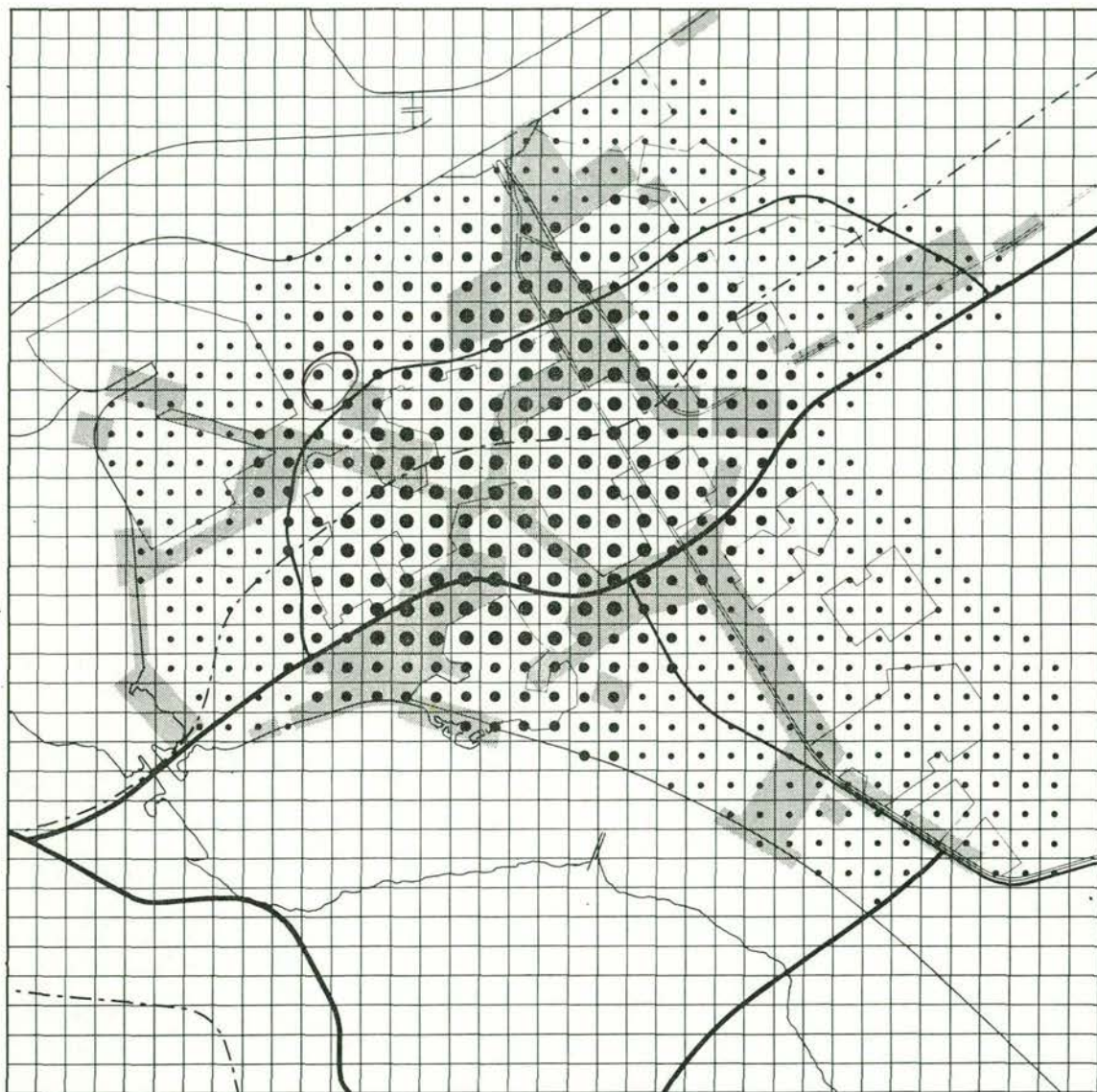
In dit verband verdient het tracé van RW 27 een nadere studie; met name zal aandacht moeten worden geschonken aan barrièrewerking van een dergelijke weg gelegen tussen enerzijds een woongebied en anderzijds een agrarisch gebied.

BIJLAGE 1.

RUIMTEGEBRUIK ALMERE/BUITENRUIMTE 1979

Object	Eenh.	Opp./ Eenh.	Oppervlakte
	(km)	(m ² /m ¹)	(ha)
Natuur			514
Bos			725
Park			382
Strand			35
Zandbaan: A6	14,6		
Muiderhoek	0,7	90	144
Hollandse brug	0,7		
S.A.W. 1 (excl. kunstwerken)	7,5	40	30
kunstwerken			37
K.H.W.	1	25	2,5
Busbaan	1,5	15	2
			215,5
Leidingstraat	25,5	27,5	70
Wegen + dijken: dijk (excl. de Blocq +A'Haven)	27,2	60	163,2
verkeersplein (incl.opritten)			5
wegen klasse 1 + 2	15,5	25	38,8
klasse 3 + 4	57	15	85,5
fietspad	14	7	9,8
			302,3
Zandopspuiting + slibdepots			35
			36
			40
			48
			40
			29
			19
reservering A'Haven-west			115
			362
Stortplaatsen			3
Water: Noorderplassen			43
Hoge Vaart } + 10 ha "hoekjes"	12,2	60	
Lage Vaart }	10,1	60	143,8
Afwateringskanaal	2,5	40	10
			196,8

Object	Eenh.	Opp./ Eenh.	Oppervlakte
	(km)	(m ² /ml)	(ha)
(Kernen + Bedrijvenpark):			
Almere-Haven			520
Almere-Stad		waarvan:	1.760
Almere-Buiten		1.747 ha landbouw	905
De Vaart			250
			(3.435)
Overig:			
			35
de Blocq van Kuffeler			10
			4
			10
			4
			13
Oostrand Almere-Haven			54
			4
S.A.W. 1	5,2	40	20,8
A 6	5,8	90	52,2
Stichtse brug			35
			242
Landbouw Bruto (dus incl. sloten e.d.)			7.453
Totaal Buitenruimte			10.501
Totaal oppervlakte Plangebied Almere			13.936
=====			

aantal personen woonachtig binnen 3750 m.

- < 20 000
- 20 000-40 000
- 40 000-70 000

BIJLAGE 3. VOORKEURSLOCATIE RECREATIEVE VOORZIENINGEN

	in bebouwing	in directe stadsrand			in de Buitenruimte		
		stedelijk park- gebied	tot 300 m uit bebouwing	300-750 m uit bebouwing	750-1200 m uit bebouwing	>1200 m uit bebouwing	
- diverse veldsporten		-	.				
- tennis	-	.	-	-			
- schoolsport	.	-					
- golf					-	.	
- midget-golf		-	-	.	-		
- trimbaan			.	-	-		
- wielervedbaan		-	.	-			
- stadion		-	.	-			
- recreatiesport		-	.	-			
- maneges	}			-	.	-	
- wedstrijdcross					-	.	
- cycle-cross				.	-	-	
- auto-/motorcross							.
- manifestatieterrein/klein	.	-	-				
groot		-	.	-			
- speelgelegenheid	-	-	-	-	-		
- ligweiden	-	.	-	-	-		
- ijsbaan		.	-				
- dagcamping				-	.	-	
- openlucht-theater		-	.				
- horeca	-	.	-	-	-	-	
- kampeerterrein/natuur					-	.	
stad	.	-	-				
toeristisch			-	.	-		
- jeugdherberg		-	.	-	-		
- padvindersterrein		-	.	-	-	-	
- volkssterrenwacht					-	.	
- verkeerstuin		-	-	.	-		
- kynologisch terrein				.	-	-	
- natuureducatiecentrum	-	.	-	-	-	-	
- dierenweide		.	-	-			
- kinderboerderij		.	-	-			
- schooltuinen	-	.	-				
- volkstuinten/mini-tuin	.	-					
nutstuin			.	-	-		
recre. tuin				-	.	-	
- natuurpark					-	.	
- verblijfsrecreatieterrein						.	
- strand		-	.	-	-	-	
- oevers	-	-	-	.	-	-	
- jachthaven	-	-	-	-	-		
- roeibaan			-	.	-	-	
- waterskibaan						.	
- openlucht-zwembad		-	.				
- bosbad				-	.	-	
- visplaatsen	-	-	-	-	-	-	
. eerste voorkeur							
- geschikt							

Bijlage 4

Eisen en eigenschappen van landbouwbedrijven met betrekking op de buitenruimten van Almere

Bedrijfstype	Bodemgeschiktheid van het gebied	Eisen t.a.v. het polderpeil	Watervoorziening	Bedrijfsgrrootte	Perceelsgrrootte	Landschappelijke schaal	Bijdrage tot landschapsvorming
Akkerbouw	Geschikt	1,4 m-m.v.	Polderwater is voor de meeste akk.bouwgewassen geschikt voor beregening	40-80 ha	> 10 ha	Grootschalig	Redelijk, Vrij open gebied, per seizoen wisselend Hoogtepunten goudgeel graan en bloeiende gewassen (mozaiek)
Rundveehouderij	Geschikt	1,3m-m.v.	Polderwater is geschikt voor beregening en veedrenking	40-60 ha	> 5 ha	Grootschalig	Redelijk. In de weideperiode meer afwisselend (grote eenheden vee, 100 stuks en meer) dan in de stalperiode
Schapenhouderij	Geschikt	1,3m-m.v.	zie rundveehouderij	combineren met veehouderij	5 ha	n.v.t	Grote bijdrage
Intensieve veehouderij	Geschikt, is minder grondgebonden	1,3m-m.v.	n.v.t.			Kleinschalig	Nauwelijks een bijdrage
Tuinbouw onder glas	Minder grondgebonden	1,4-1,6m-m.v.	Aanvoer van zoetwater (cl/l 150) is noodzakelijk	1-3 ha	bedrijfsgrrootte	Kleinschalig	Matig tot slecht. Sterk afhankelijk van de inrichting en beplanting
Tuinbouw Open gronds	Redelijk geschikt	1,4m-m.v.	Voor de meeste open grond tuinbouwgewassen is het polderwater geschikt	15-30 ha	> 5 ha	Kleinschalig	zie akkerbouw
Bloembollenteelt	Minder geschikt, infiltratie op de zware gronden is niet mogelijk	1,4m-m.v.	Polderwater, voor beregening waarschijnlijk voor bollenteelt geschikt. Bolbloemtrekkerij, zie tuinbouw onder glas			Kleinschalig	Hoge bijdrage tijdens de bloei. Overigens matig tot slecht
Fruitteelt	Zeer geschikt	1,6m-m.v.	n.v.t.	15-30 ha	> 5 ha	Kleinschalig	Sterke invloed op de schaal
Boomkwekerij	Matig geschikt, voor bepaalde teelten ongeschikt	1,6m-m.v.	zie tuinbouw onder glas	5-15 ha	> 5 ha	Kleinschalig	Sterke invloed op de schaal
Champignon-teelt	Niet grondgebonden	-	n.v.t.	0,5 ha	Is bedrijfsgrrootte	Kleinschalig	Nauwelijks een bijdrage
Houtteelt	Voor de meeste teelten geschikt	1,4m-m.v.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Groot en kleinschalig is mogelijk	Sterke invloed op de schaal

Bedrijfstype	Mogelijkheden voor recreatief gebruik	Functionele verbanden	Conflicten stadsgebieden- landbouw	Conflicten, landbouwbedrijfstakingen onderling	Aanvullingen landbouwbedrijfstakingen onderling	Economische aspecten en vooruitzichten
Akkerbouw	Extensieve recreatie is mogelijk bij aanleg van fiets/wandelpaden, ruiterspaden, vis- en picknickplaatsen (rust en ruimte)	Gering, verkoop van produkten.	Vogelschade in graan en zaadteelt. Bespuiting van gewassen kan als hinderlijk worden ervaren.	Beschaduwning en luwte bij nauwe begrenzing met fruitteelt en houtteelt. Vergroot de kans op plantenziekten en het oogst risico.	Landruil, afzet ruwvoeder aankoop organische mest aan en van veehouderij bedrijven.	Zeer goede bedrijfsresultaten haalbaar. Vooruitzichten voorlopig goed.
Rundveehouderij	Zie akkerbouw	Gering. Verkoop van produkten (boerenkaas).	Stankoverlast matig.	Luwte achter beplantingen, bevordert de kans op wrang bij niet melkgevend vee.	Landruil, aankoop ruwvoeder en afzet van organische mest aan akkerbouw. Tevens afzet van org. mest aan tuinbouw.	Goede bedrijfsresultaten haalbaar. Vooruitzichten minder zeker dan bij akkerbouw.
Schapenhouderij	Zie akkerbouw.	Geen	I.v.m. overlast die honden kunnen veroorzaken is wel enige afstand tot woonkernen gewenst.	Geen	Combinatie rundveehouderij, intensieve veehouderij en schapenhouderij is mogelijk.	Goede bedrijfsresultaten sterke uitbreiding in de laatste jaren.
Intensieve veehouderij	Weinig mogelijkheden	Matig. Verkoop aan huis (eieren). Levering van produkten aan verkoopapparaat.	Veel stankoverlast.	Stankoverlast op omliggende bedrijven.	Afzet org. mest aan akkerbouw bedrijven.	Alleen bij grote eenheden goede bedrijfsresultaten te verwachten. Vooruitzichten wisselend.
Tuinbouw onder glas	Weinig mogelijkheden	Vrij groot. Verkoop aan huis (groenten, shijbloei, potplanten). Seizoenarbeid, veel vaste arbeidsplaatsen. Benutten van afvalwarmte.	Luchtverontreiniging van stookinstallaties. Verhindering van lichtval in kassen naast hoge gebouwen en beplantingen.	Bij nauwe begrenzing met fruitteelt, houtteelt en boomkwekerijen wordt de lichtval in kassen minder.	Aankoop org. mest en stro van rundveehouderij en akkerbouw. Centrumfunctie met fruitteelt, boomkwekerijen en bloembollensector.	Bedrijfsresultaten kunnen goed zijn; gevoelige bedrijfstak. Bij voorkeur geen sterke uitbreiding van deze bedrijfstak.
Tuinbouw Opengronds	Zie akkerbouw	Vrij groot. Verkoop aan huis. Seizoenarbeid.	zie akkerbouw.	zie akkerbouw.	zie tuinbouw onder glas Landruil met akkerbouw en weidebouw	zie glastuinbouw.
Bloembollenteelt	Buiten de bloeiperiode weinig mogelijkheden	Vrij groot. Verkoop aan huis. Seizoenarbeid.	Geen.	zie akkerbouw	Aankoop stro van akkerbouw, zie voor centrumfuncties bij tuinbouw onder glas	Redelijke bedrijfsresultaten, geen sterke uitbreiding te verwachten.
Fruitteelt	Geschikt voor fiets, wandel en ruiterspaden en picknickplaatsen	Vrij groot. Verkoop aan huis levering aan verkoopapparaat. Seizoenarbeid.	Geen	Beschaduwning door hoge windsingels kan overlast geven op aangrenzende akkerbouw- en tuinbouwbedrijven.	zie voor centrumfuncties bij tuinbouw onder glas	In Flevoland goede bedrijfsresultaten haalbaar, maar zijn nogal wisselend. Uitbreiding bedrijfstak afhankelijk van inkrimping elders.
Boomkwekerij	Zie fruitteelt	Vrij groot. Verkoop aan huis levering aan verkoopapparaat. Arbeidsintensief. Grond verwarming met afvalwarmte.	Geen.	zie fruitteelt	zie voor centrumfuncties bij tuinbouw onder glas.	Bedrijfsresultaten goed, sterke uitbreiding in de laatste jaren.
Champignonenteelt	Weinig of geen mogelijkheden.	Verkoop aan huis.	Geen.	Mestopslag op veehouderij bedrijven kan funest zijn i.v.m. champignonvliegen. Tevens is de teelt gevoelig voor ammoniakdampen.	Afzet van organische afvalprodukten.	Redelijke bedrijfsresultaten de teelt loopt echter terug.
Houtteelt	Zeer veel mogelijkheden.	Geeft gelegenheid tot recreatie ontwikkelingen.	Verhindering van lichtval in de kassen.	Zie fruitteelt.	-	Economisch niet aantrekkelijk.

BIJLAGE 6

- natuur
- water
- stedelijke bebouwing
- infrastructuur

Directe
stadsrand

Buitenruimte

[illegible]

BIJLAGE 7

DE BIJZONDERE ROL VAN BOS EN BEPLANTINGEN IN DE LANDSCHAPSONTWIKKELING

Bossen en beplantingen spelen in de landschapsontwikkeling een belangrijke rol. De aanleg van bossen en beplantingen draagt niet alleen bij tot de klimaatvorming en de vergroting van de recreatieve gebruiksmogelijkheden van de Buitenruimte, maar ook tot landschappelijke structurering en oriëntatie.

De bijdrage voor de landschapsvorming is sterk afhankelijk van:

- het type beplanting (opgaand bos, lanen, heggen, losse boomgroepen)
- de groeisnelheid en omloopduur van de gekozen houtsoorten
- de structuur van de open ruimte in het gebied waar de beplanting zich bevindt.

De wens, de aanleg van bossen en beplantingen vooruit te laten lopen, maakt dat daarbij zo goed mogelijk ingespeeld moet worden op de (deels onzekere) toekomst. Daarom is het zaak, afhankelijk van de plaats in het stedelijk gebied een grote of kleine mate van flexibiliteit (aanpasbaarheid, invulbaarheid, omvormbaarheid, vervangbaarheid) na te streven. Juist de landschapsontwikkelingszones vragen om een relatief grote mate van flexibiliteit.

Op een aantal plaatsen in de landschapsontwikkelingszones wordt gestreefd naar een ontwikkeling van intensief en veelsoortig gebruik. Om de toekomstige bestemmingselementen - deels gepland, deels onvoorzien - op korte termijn een plaats te kunnen geven, is op die plaatsen zoveel en zodanig gelede open ruimte gewenst, dat daarvoor mogelijkheden ontstaan.

Ter plaatse dient bovendien het bos en de beplanting op korte termijn voldoende te "werken" om beschutting en afwisseling te kunnen bieden. Verschillende vormen van (tijdelijk) beheer van de open ruimten in het bos zijn mogelijk, waarbij het grondgebruik betrekkelijk eenvoudig te wijzigen is. Afhankelijk van de plaats, maat en vorm van de open ruimte valt te denken aan gebruik als:

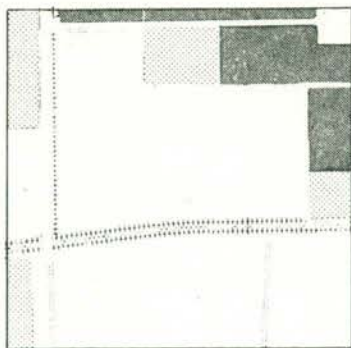
- akkerland; eventueel ook definitief te handhaven als onderdeel van een groter bedrijf
- hooi- of weiland; tijdelijk hooi- of weiland kan ook blijvend dienst doen, b.v. voor een manege, als speelweide of als dagcamping
- ruigte; functie als foerageergebied en dekking voor dieren.

Voor ander grondgebruik b.v. tuinen, tuinderijen, recreatieve voorzieningen, instituten, dienstwoningen o.i.d. liggen zo de mogelijkheden voor vestiging op korte termijn open. Op iets langere termijn bieden de aanwezige opstanden met korte omloop de mogelijkheid de ruimtelijke opbouw van een gebied aan te passen naar de wensen vanuit een nieuw, eventueel ander gebruik.

Op plaatsen buiten de landschapsontwikkelingszones, waar een meer extensief gebruik voor ogen staat, is open ruimte in de inplantgebieden als mogelijke vestigingsplaats voor bestemmingen op korte termijn alleen incidenteel nodig. Dit hangt vooral af van de gedachte functieontwikkeling in het gebied. Voor het bos en de beplanting kunnen als doelen op lange termijn gelden:

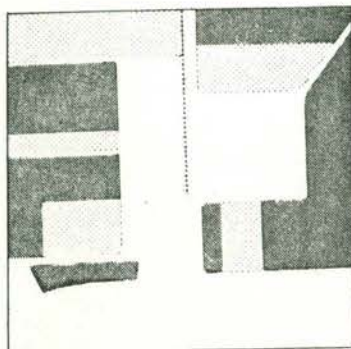
- duurzame bosvorming op grote of kleine schaal
- houtproductie
- natuurbeheer.

Houtsoorten met lange omloop krijgen dan een grote betekenis. Kortlopende houtsoorten hebben hierbij vooral zin voor een snellere structurering van het landschapsbeeld en route-geleiding en op plaatsen waar op iets langere termijn aan ruimtelijke herinrichting wordt gedacht.

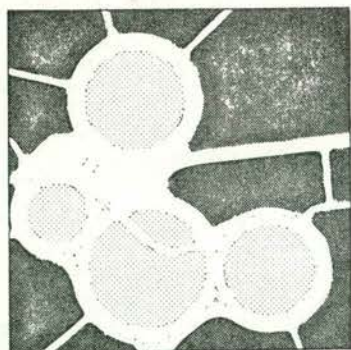
Situatie I. ROL DIRECT (t=0)

- lanen, boomgroepen en ruigten van jong bos direct beeldbepalend (zichtbaar over grote afstand)
- verbindingen (primaire inrichting) worden verduidelijkt
- bosvakken met snelgroeiende houtsoorten na enkele jaren ruimtevormend
- open ruimten direct invulbaar met bestemmingselementen; aanvulling beplantingsstructuur in samenhang daarmee uit te bouwen
- landschappelijke structurering zeer snel

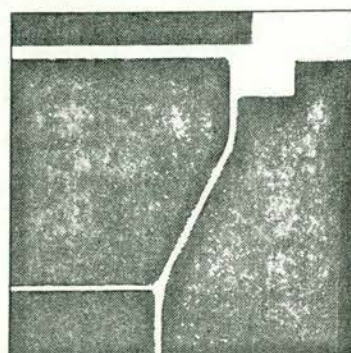
Situatie II. ROL OP KORTE TERMIJN (t=0-10 jr.)

- na enkele jaren duidelijke open ruimte structuur, bepaald door opgaand bos (randen), heggen, lanen
- biedt snel vestigingsmogelijkheid voor beschutte situering vereisende bestemmingen
- op iets langere termijn herinrichting mogelijk door vrijkomen van ruimte (kap kortlopende houtsoorten) en aanleg nieuwe beplanting
- landschappelijke structurering snel

Situatie III. ROL OP MIDDELLANGE TERMIJN (t=8-40 jr.)

- na ruigtefase in eerste instantie ontwikkeling als gesloten bos
- kortlopende houtsoorten op plekken waar toekomstige incidentele bestemmingen gedacht zijn; ook ten behoeve van route-geleiding
- normaal of aangepast bosbeheer
- landschappelijke structurering tamelijk geleidelijk

Situatie IV. ROL OP LANGE TERMIJN (t=30 jr.)

- na ruigtefase jong bos lange tijd beeldbepalend
- onduidelijk beeld door schijnbaar willekeurige verspreiding aandeel snelgroeiende houtsoorten (vakken)
- op langere termijn aandeel snelgroeiende houtsoorten geleidelijk vervangen door duurzame houtsoorten
- pas op lange termijn stadium van gedifferentieerd bos
- bos blijvende bestemming; doelen houtproductie en/of natuurbeheer
- ander gebruik slechts in de marge en extensief
- landschappelijke structurering zeer geleidelijk

LEGENDA:

lanen

duurzaam bos

bos, op termijn om te vormen tot open ruimte

Ter illustratie kunnen de vorenstaande vier situaties dienen. Daarbij gaat het erom:

- vanaf welk tijdstip (t) bos- en beplantingselementen betekenis krijgen (herkenbaarheid, afleesbaarheid ruimtelijke opbouw van het gebied)
- vanaf welk tijdstip vestiging van bestemmingen mogelijk is, uitgaande van de kenmerken van de aanwezige beplanting.

Opvallend zijn de verschillen in het aandeel van de samenstellende elementen (open ruimte, lanen, duurzaam bos en op termijn om te vormen bos) per situatie. De situaties I en II zijn zeer veranderlijk (hoge dynamiek, zowel fysiek als visueel) terwijl de situaties III en IV relatief veel minder aan verandering onderhevig zijn (lage dynamiek). Het bos is in de situaties III en IV over het algemeen hoofdbestemming, terwijl het bos in de situaties I en II nevenbestemming of onderdeel van andere bestemmingen is.

Situaties I, II en III zullen in de landschapsontwikkelingszones veel voorkomen, situatie IV in hoofdzaak daarbuiten.

Bossen en beplantingen worden op vele plaatsen in Almere aangelegd en zijn daarbij steeds onderdeel van een meer omvattende inrichting. Van plek tot plek zijn er grote verschillen in ligging, situatie en toekomstverwachtingen. Daardoor zullen de ruimtelijke vraagstukken steeds per plek specifiek zijn. In het ruimtelijk ontwerp zal steeds het bijzondere van de plek op zich en in samenhang met een wijdere omgeving, bepalend zijn voor de ontwerpkeuzen.

Op grond van de ligging (in of buiten de landschapsontwikkelingszones) en de mogelijke rol in de ontwikkelingsstrategie (functie-perspectief en termijn) worden de ontwerpdoelen gekozen. Na uitvoering van een plan bepaalt het beheer de realisatie van de ontwerpdoelen.

BIJLAGE BIJ CONCEPT-STRUCTUURPLAN BUITENRUIMTE ALMERE

Vanuit de commentaren zijn enkele voorstellen geformuleerd voor de verdere voortgang van de planvorming en inrichting van de Buitenruimte.

Deze zijn:

1. Herzien van de tekst en plankaart op basis van het commentaar en het geheel afronden tot een Nota Buitenruimte welke, zodra gereed, ter goedkeuring aan ALBEST wordt voorgelegd.
2. Starten van verder onderbouwend en uitbouwend onderzoek door de Onderzoeksafdelingen in overleg met het PbA. Op basis van de onderzoeksresultaten en gewijzigde inzichten over 2 à 3 jaar plan eventueel herzien. Op dat moment te besluiten of alsnog een structuurplan Buitenruimte wordt opgesteld en in procedure gebracht of globale bestemmingsplannen voor deelgebieden.
3. De in te stellen Projectgroep Buitenruimte belasten met de planvoorbereiding van het uitvoeringsprogramma 1979-1982; dit betekent dat de aandacht met name wordt gericht op deelgebieden (c.q. objecten) waarvoor op de kortere termijn beslissingen voor de verdere inrichting moeten worden genomen.

Commentaar op het ontwerp-structuurplan Buitenruimte met een eerste reactie

I. Inleiding

Op de nota en het ontwerp-structuurplan Buitenruimte Almere is commentaar geleverd door H.C.R., H.S.O.W., S.E.H.A., plangroep Almere-Haven, plangroep Almere-Stad en werkgroep Almere-Buiten.

Daarnaast zijn persoonlijke reacties op tekst en inhoud ontvangen. Het aantal gemaakte opmerkingen is groot en varieert van zuiver redactioneel, aanvullend, informatief tot meer principieel en inhoudelijk. Vele slaan op het detail; een aantal op veelomvattende inhoudelijke zaken.

In deze eerste verwerking van het commentaar wordt ingegaan op de meer principiële en inhoudelijke aspecten. De voorstellen tot redactionele wijzigingen en aanvullingen die een verduidelijking van de tekst en verbetering van de redactie beogen, worden overgenomen. Ditzelfde geldt voor de meeste opmerkingen bij de plankaart.

De meer inhoudelijke opmerkingen zijn hierna zoveel mogelijk onderwerpsgewijs gebundeld en samengevat weergegeven. Ten einde het commentaar beknopt en overzichtelijk te houden zijn opmerkingen van vrijwel dezelfde teneur als de aangehaalde niet herhaald, maar is slechts de steller medegenoemd. Door het samenvatten van opmerkingen en soms samenvoegen kan het voorkomen dat de bedoelingen van de opsteller niet geheel tot hun recht komen.

De eerste reactie op het commentaar is probleem-oplossend gericht en is bedoeld de weg te effenen voor een afronding van het rapport, het aanvaarden van nog noodzakelijk onderzoek en het verkrijgen van een uitspraak over bepaalde, soms nogal uiteenlopende, opvattingen.

II. Programmatische aspecten

II. 1. Recreatie

II. 1.1. Lokale voorzieningen

- Opstellen van een inventarisatie van mogelijke bestemmingen en vestigingen alsmede een systematische benadering van de plaatskeuze; d.w.z. in de groene wig, in de stadsrand of in de Buitenruimte. Een systema-

tiek, zoals opgesteld voor agrarische bestemmingen, kan ad hoc situeringen vermijden (Almere-Haven).

- Welke recreatieve voorzieningen van lokaal belang kunnen in de Buitenruimte worden gevestigd? Het alleen vestigen van boven-lokale voorzieningen wordt niet reëel geacht, te meer omdat de afstand tussen wijk en Buitenruimte vaak slechts enkele honderden meters bedraagt (Almere-Stad).
- Onvoldoende komt naar voren hoe de stadsrandontwikkeling zal moeten plaatsvinden en wat goed en wat fout is (Wezenaar).
- Meer aandacht zal moeten worden besteed aan de behoeften van het deel van de bevolking (60-65%) dat de stad voor recreatie niet verlaat. De oppervlakten groen zouden wel eens minder bepalend kunnen zijn dan het ontwerp, de sfeer en de kleinschaligheid (Smits, De Jong).

Reactie

Een systematische benadering van groen, recreatie, sport en diverse hiermee samenhangende vestigingen in de stad (buurt en wijk), in de groene wiggan, in de stadsrand en in de Buitenruimte, zal inderdaad veel duidelijkheid scheppen en beter zicht geven op de gewenste stadsrandontwikkelingen, ook wat betreft de kwantiteiten op korte en langere termijn. Een nadere toetsing van de gebruikte normen voor de trek naar buiten is daarbij gewenst. In de nota zal aan dit aspect ruimere aandacht worden gegeven en zal worden getracht de hoofdlijnen aan te geven. Een nadere uitwerking daarvan zal op basis van nader onderzoek dienen plaats te vinden. Het verdient aanbeveling aan dit onderzoek hoge prioriteit te geven.

II. 1.2. Regionale voorzieningen

- Een nadere afweging van de plaatskeuze voor de opvang van de recreatieve druk uit de regio (zowel voor de intensieve als extensieve recreatie) is noodzakelijk. Daarbij dient zowel het Almere-gebied als de rest van Zuidelijke Flevoland te worden betrokken (Smits, Alberts, Biewinga, De Jong).
- De regionale functie van de Buitenruimte mag niet als bijkomend iets of als hulpmiddel voor realisering van plannen worden gebruikt; een afweging van regionale en lokale functies dient plaats te vinden (S.E.H.A.).
- Over de regionale functie van de Buitenruimte wordt geen duidelijkheid verschaft (Almere-Buiten).
- Bij de benadering van de regionale druk is onvoldoende aansluiting gezocht bij de ontwikkelingsvisie Randmeren met als belangrijke verschillen: andere dichtheid op de stranden, prioriteit voor het gebied ten noorden van de Hollandse brug in plaats van de Oostermeent, weinig begrip voor bijzondere positie Almere-Haven, afwijken van regionale prognose en ruimtelijke verdeling van de watersport en voorbijgaan aan de basisgedachte omtrent de concentratie-punten-hiërarchie (S.E.H.A.).

Reactie

De regionale druk openbaart zich zodra voorzieningen voor gebruik gereed zijn (Muiderstrand en stranden aan de randmeren in het algemeen). Door het wel of niet maken van voorzieningen en de keuze van de lokatie kan zowel doserend als sturend worden gewerkt. In de Buitenruimte-nota is gekozen voor opvang bij de Hollandse brug en gepleit voor onderzoek naar mogelijkheden van een eventuele uitbreiding van de strandaccommodatie ten noorden hiervan (t.b.v. Almere en de regio). De druk vanaf de Stichtse brug zou in eerste instantie moeten worden afgeleid naar de Zuidlob (Laaksestrand e.v.) en zo nodig en zo mogelijk zouden later nog voor-

zienen kunnen worden getroffen nabij deze brug. Daarnaast zal onontkoombaar zijn, dat bepaalde objecten in de Buitenruimte ontdekt gaan worden door de regio, (b.v. Pampushout en Noorderplassen) en daar sprake zal zijn van zowel lokaal-, bovenlokaal- als regionaal gebruik met mogelijk accentverschuivingen in de tijd. Voor bepaalde dure voorzieningen (jachthaven, manege en golfbaan) kan de regio in een vroeg stadium bijdragen aan een voldoende draagvlak om exploitatie mogelijk te maken. In afwijking met het Ontwerp-Structuurplan Almere wordt de daarin genoemde 400 ha reservering voor extensieve recreatie in de Buitenruimte-nota opgenomen als een bijzondere bestemming waarvan het karakter van zowel recreatieve- als andere aard kan zijn.

Het inbouwen van dergelijke reserveringen, welke voorshands landbouwkundig of bosbouwkundig beheerd kunnen worden, geeft ruimte voor toekomstige niet bekende ontwikkelingen. Het lijkt zinvol deze reserveringen op de plankaart van 1990 aan te duiden.

Samenvattend kan derhalve worden gesteld, dat voorgesteld wordt om mogelijkheden voor de regio te bieden voor zover potenties daarvoor aanwezig zijn en deze worden voorshands voornamelijk gevormd door de Randmeren (stranden, jachthavens, e.d.).

II. 2. Landbouw

- De mogelijkheden van intensieve agrarische bedrijvigheid zoals vollegronds groenteteelt, teelten onder glas, behoeven nader onderzoek (Smits).
- De oppervlakte landbouw in Almere is niet afhankelijk van de verdeling van de rest van Zuidelijk Flevoland over de verschillende bestemmingen (Van Kampen, Smits, Bargerbos).

Reactie

Ten einde de landbouw in de stadsrand meer planologische hardheid te geven en ook uit landschappelijke en ordeningsoverwegingen is gekozen voor arbeids- en kapitaal-intensieve bedrijven. Ook fruitteelt kan daartoe worden gerekend.

In het kader van het (uitgifte-)beleid in geheel Zuidelijk Flevoland zal moeten worden gezien in hoeverre deze mogelijkheden reëel zijn. Onderzoek naar de mogelijkheden van glastuinbouw in Almere wordt door de W.A. reeds verricht. Uitbreiding van dit onderzoek naar de mogelijkheden van kleinschalige agrarische bedrijvigheid in de stadsrand verdient aanbeveling. Een inrichtingsvoorstel voor een dergelijk gebied in de stadsrand met duidelijk recreatief medegebruik vanuit de stad kan het inzicht in deze materie zeker vergroten. Voorgesteld wordt derhalve de W.A. nader onderzoek te doen laten verrichten naar de mogelijkheden van kleinschalige agrarische bedrijvigheid in de stadsrand (b.v. ten noorden of westen van Almere-Stad of ten oosten van Almere-Haven) en uit te werken in een inrichtingsplan uitgaande van recreatief medegebruik (paden voor wandelaars en fietsers door het gebied).

II. 3. Natuur

- Natuur wordt te veel behandeld als reservaatachtige gebieden en niet als essentieel onderdeel van de gevarieerde stedelijke omgeving (Almere-Buiten).
- De ordening van de Buitenruimte vindt plaats op basis van menselijke activiteiten; mogelijk zijn de intensieve zone's vanuit natuurgerichte planning duidelijker te motiveren (Nip).
- Verdediging van de wenselijkheid van het natuurgebied "de Lepe-laarsplassen" ontbreekt (Smits).
- De doelstellingen: "het brengen van de natuur dicht bij de woon-

gebieden en het maken van een brede reeks van milieus" zijn niet waar te maken met 400 ha (5%) aan de rand, maar vragen aanzienlijk meer oppervlak (Berger).

- De bestemming der Lepelaarsplassen ware te wijzigen in bos, beplanting en veeteelt met intensieve en extensieve recreatie. Het plan voor de Noorderplassen ware zodanig aan te passen dat een duidelijke ontsluiting tussen Almere-Stad en de Lepelaarsplassen alsmede het grote water aanwezig blijft, door handhaving van de Klipperweg en/of Galjootweg (H.C.R.)

Reactie

De waarde van meer natuurlijke gebieden in een sterk verstedelijkt milieu wordt (subjectief?) algemeen hoog aangeslagen. Er wordt bepaald niet gedacht aan reservaatachtige gebieden; zeer de vraag is of wel van echte natuurgebieden kan en mag worden gesproken in een gebied waar zoveel mensen wonen, werken en recreëren. Van hieruit geredeneerd moet eerder worden gedacht aan gebieden van een zekere omvang waar een betrekkelijke rust heerst (weinig mensen) en waar sprake is van spontane en door de mens weinig beïnvloede ontwikkelingen; waar natuurrecreatie en natuur-educatie mogelijk is. Het Kromslootpark en de Lepelaarsplassen e.o. voldoen aan deze criteria (in het Kromslootpark worden vanuit Almere-Haven reeds natuurwandelingen georganiseerd). Het "grote" bosgebied ten noordoosten van Almere-Haven zal binnen afzienbare tijd ook aan deze criteria kunnen voldoen en met de aanleg van weilanden tussen Pampushout en Noorderplassen/Lepelaarsplassen kan het totale scala aan milieus nog worden verbreed.

Het voorstel is derhalve, afgezien van de naamgeving van deze gebieden, te streven voor bepaalde onderdelen van de Buitenruimte naar een meer natuurgericht beheer en daarop afgestemde (recreatieve) ontsluiting. Het rapport "Natuur en Stad" kan daarbij een goed hulpmiddel zijn.

II. 4. Infrastructuur

- Uit de filosofie van de landschapsontwikkelingszones blijkt de hoofdrol van de infrastructuur, waarom dit onderdeel ruimere aandacht in de nota verdient. Meer duidelijkheid moet worden verschaft over de verhouding fiets- en bromfietsverkeer (Almere-Buiten).
- Het traceren van voetsporen is een structurerend element en dient onderdeel van het structuurplan uit te maken (prof. Van Duin).
- Merkwaardig zou het zijn indien vanuit de Buitenruimte-benadering geen kritiek valt te geven op de wegenstructuur (S.E.H.A.).
- Het voorgestelde alternatief m.b.t. de S.A.W. 2 is een aanmerkelijke verbetering voor de juiste ontwikkeling van de Buitenruimte en een snelle besluitvorming is dienaangaande gewenst (Biewinga).

Reactie

De opmerking van Almere-Buiten wordt onderschreven. In de nota zal hieraan ruimere aandacht worden besteed; mede aan de hand van de inmiddels opgestelde nota's over fietspaden en bromfietsverkeer. Daarnaast wordt een ontwikkelingsplan (in de tijd gezet) voor het verkeer en vervoer in de Buitenruimte (landbouw, recreatie) als verdere uitbouw gewenst geacht. Het voetspoor in de Buitenruimte als onderdeel van het Flevospoor wordt als onderdeel van het structuurplan op de plankaart opgenomen. Aangezien het plan voor de Buitenruimte een nadere uitwerking is van een deel van het ontwerp-structuurplan Almere, is de hoofdinfrastructuur als een gegeven aanvaard. Overigens zijn de conflicten vanuit de Buitenruimte-benadering wel naar voren gekomen (S.A.W.2-S.A.W.3). Nader onderzoek wordt reeds verricht naar alternatieve tracé's van de S.A.W.2

II. 5. Afweging van functies

- De afweging van de oppervlakten landbouw, recreatie, natuur en bos vindt onjuist plaats. De berekeningen van de benodigde recreatie-oppervlakte bieden onvoldoende houvast. Voorgesteld wordt om uit te gaan van bosrecreatie in de zuidlob en ten noordoosten van Almere-Haven en de overige Buitenruimte relatief intensief te benutten en de afweging als volgt te benaderen:
 - a. Vaststellen van de benodigde beplanting van de infrastructuur en van de recreatie-objecten. De behoefte aan recreatie-objecten te bepalen door na te gaan in welke mate recreatievormen gemaximaliseerd moeten worden. Regionale druk opvangen langs de dijk en in de zuidlob.
 - b. Na te gaan welke toepassing gewenst is van relatief intensief te gebruiken natuurterreinen en -parken van beperkte oppervlakte (uitgezonderd alleen het onontgonnen gebiedje langs de Lage Vaart ten noorden van de Blocq van Kuffeler dat als natuurlijk terrein dient te worden behandeld). Het Kromslootpark wordt niet als natuurlijk terrein gezien.
 - c. Het bepalen welke vormen het land- en tuinbouwkundig gebruik van de Buitenruimte moet krijgen om zodanig voor de bewoners te kunnen functioneren. Geëigende beheers- en gebruiksvormen zullen geleidelijk moeten worden ontwikkeld. Door een gelijker-tijd goede landschappelijke vormgeving komt dit gebied ook voor recreatief gebruik beschikbaar. De oppervlakte van de landbouw zal daarvoor relatief groot kunnen zijn en daarmee duidelijker onderdeel van de stad (Biewinga).
- Nadere studies dienen te worden gericht op het vergroten van het inzicht in de relaties tussen de verschillende functies die de Buitenruimte zal moeten vervullen, de criteria voor afweging van functies en de beheerbaarheid van de te realiseren functies (H.C.R.).
- Het gehele plan zou nog eens zorgvuldig moeten worden nagelopen op de duidelijke functionele relatie tussen recreatie, landbouw, natuurbouw, mobiliteitsprincipes en infrastructuur (S.E.H.A.).

Reactie

In het pleidooi van Biewinga voor een bepaalde afweging van functies, blijft open hoe moet worden vastgesteld de behoefte aan en de mate van maximalisering van recreatievormen en de toepassing van natuurgebieden. Merkwaardig is het pleiten voor een afweging enerzijds en het reeds duidelijk kiezen (dus zonder afweging) anderzijds. Evengoed kan worden verkondigd en verdedigd dat veel bos en veel natuurterreinen een grote bijdrage zullen leveren aan een wervend woonmilieu voor Almere en de landschappelijk aantrekkelijke landbouw beter iets verder weg kan worden gerealiseerd. Overigens zou het voor de R.I.J.P. en de W.A. een uitdaging moeten zijn om met eigen ervaring met inrichtingsmodellen voor gebieden als Grevelingen, Lauwerszee, Markerwaard en met de ervaringen van elders (Middenrandstadstudie) de inrichtings- en beheersproblematiek van stadsrandgebieden als die van Almere aan te pakken. Het voorstel is derhalve om de inrichting van stadsrandgebieden in het onderzoeksprogramma van de W.A. hoge prioriteit te geven.

III. Landschapsontwikkeling en ordening

- De motivering van bepaalde gebieden die bestemd zijn voor intensieve resp. extensieve recreatie is niet duidelijk; op bepaalde punten is het omgekeerde te veronderstellen (S.E.H.A.).

- De landschapsontwikkelingszones als verbindingszones worden loodrecht gekruist door zowel infrastructuur als andere functionele elementen tussen twee kernen en de vraag is derhalve of de ruimtelijke structuur is te handhaven (S.E.H.A.).
- Motivering van inhoud en situering van landschapsontwikkelingszones ontbreekt.

Gesuggereerd wordt, dat met de landschapsontwikkelingszones reeksen worden gevormd in de zin van stedelijk - landelijk, intensief - extensief, voorkant - achterkant. De zones zijn echter geheel als intensief opgevoerd als dynamische voorkant van de Buitenruimte t.o.v. achterkant natuur - landbouw. Dwars op de landschapsontwikkelingszones zijn intensief - extensief reeksen denkbaar. Vraag is ook waarom sommige delen van de intensieve stadsranden niet tot de landschapsontwikkelingszones worden gerekend. Ditzelfde geldt voor intensief gebruikte en goed ontsloten delen van de Buitenruimte. Is de plaats van de zones dan bepaald door recreatieve doelen alleen; terwijl de inhoud toch veelzijdiger is volgens omschrijving (Biewinga).

- De landschapsontwikkelingszones vanuit het landbouwgebied in het oosten niet situeren langs S.A.W.5, maar langs de Hoge Vaart. Gelet op de mogelijkheden wordt de landschapsontwikkelingszone Pampushout te sterk aangezet (Almere-Stad).
- De landschapsontwikkelingszones vormen de kern van het plan en verdienen het dan ook meer centraal te staan in de nota. Indien deze centrale filosofie meer aandacht zou krijgen, wordt wellicht ook een aantal vragen beantwoord die nu nog leven.

Zo wordt de langzaam-verkeersstructuur opgevoerd als "trekker" van de landschapsontwikkelingszones. Hoe dit in zijn werk zal gaan bij b.v. een fietsroute, is nog niet geheel duidelijk. Ook het verloop van intensief naar extensief in de zones zelf en loodrecht op de zones roept vragen op. De functie van stadsrandgebieden in de zones is ook niet geheel duidelijk. Zolang deze duidelijkheid niet is verschaft, bestaat het gevaar dat - zeker op langere termijn - de filosofie niet in al zijn facetten verwerkt wordt. Ook een uitgebreidere motivering van de situering van de zones zou een goede toevoeging zijn (Almere-Buiten).

Reactie

De bedoeling van de zonering in de vorm van landschapsontwikkelingszones is het aangeven van verschillen in intensiteit van gebruik van diverse onderdelen van de Buitenruimte.

De uitwerking is gebaseerd op:

- de ligging van de plekken t.o.v. de bevolkingsconcentraties
- de bereikbaarheid vanuit Almere en het oude land
- het aansluiten op bijzondere plekken die nu al iets betekenen
- de wens om waar zinvol duidelijk de barrièrewerking van tangentiële ontsluitingssystemen te doorbreken
- het oppakken van het binnenwater met de randmeren als thema.

De invulling van de zones omvat meer dan alleen een recreatieve.

Bedoeld is het onderscheiden van gebieden met een meer intensief gebruik tegenover gebieden met een extensiever gebruik. De grenzen daartussen zijn niet altijd scherp te trekken en veelal zal er sprake zijn van overgangen en overgangsgebieden zowel in de richting van de zones als loodrecht daarop. Uit het kaartbeeld komt dit inderdaad onvoldoende tot uiting.

Op basis van de gemaakte opmerkingen zullen de landschapsontwikkelingszones kritisch worden nagelopen en worden voorzien van een motivering

van de situering en nadere aanduiding van de inhoud. Het kaartbeeld zal indie zin worden gewijzigd, dat de zones minder hard overkomen en tevens zal worden getracht gradaties en mate van intensiteit van gebruik aan te geven.

IV. Plankaart

- Ruimtelijke reserveringen van typische nationale bestemmingen dienen op de kaart te worden aangegeven (S.E.H.A.).
- Gewenst is steeds het grootste plangebied te hanteren en daarvan de grenzen duidelijk aan te geven (Biewinga, H.S.O.W., S.E.H.A., Almere-Buiten).
- Op de plankaart ontbreekt een aantal verbindingen, de hoogspanningsleiding, de leidingenstraten, zijn aansluitpunten verkeerd aangegeven en moet de vorm van de centrale plas worden aangepast (Almere-Stad).
- Onderscheid dient te worden gemaakt tussen tijdelijke en permanente landbouw (S.E.H.A.).
- Gebied ten zuiden van Almere-Buiten in overeenstemming brengen met ontwerp-structuurplan Almere-Buiten (Almere-Buiten).

Reactie

Met alle daarover gemaakte opmerkingen zal de kaart worden gescreend.

V. Beheersaspecten

- De kosten moeten mede basis zijn van het plan en een idee zal moeten worden gevormd over verdeling van de kosten over gemeente, eventueel provincie en rijk (Smits).
- De oppervlakte landbouw is van groot belang voor het kosten-baten evenwicht van de stad (Bargerbos, Biewinga).
- De hardheid van bestemmingen kan slechts voortkomen uit hoge (mentale en/of materiële) opbrengst. Een beheersverhaal waarin betrokkenheid van alle belanghebbenden en relevante exploitatieaspecten aan de orde komen, is noodzakelijk (Wezenaar).
- Nadere studies zullen gericht moeten zijn op het vergroten van het inzicht in de relaties tussen de verschillende functies, de criteria van afweging van functies en de beheerbaarheid van de te realiseren functies. Bij het laatste aspect dient de rentabiliteit, in zeer ruime zin bedoeld, mede in beschouwing te worden genomen (H.C.R.).

Reactie

Op basis van het voorliggende plan zou het mogelijk zijn een kostenberekening (aanleg en beheer) op te stellen alsmede een berekening van de materiële baten. Aangezien veelal nog niet precies is aan te geven in welke vorm iets zal worden gerealiseerd, kunnen de berekeningen slechts uitgevoerd worden met globale normen en de uitkomsten zullen in datzelfde beeld moeten worden gezien. Berekeningen zijn zinvol als deze kunnen worden vergeleken met uitkomsten van soortgelijke gebieden. Over de verdeling van de kosten kan iets meer worden gezegd als er meer inzicht bestaat in de toekomstige beheersorganisatie. Voor de Buitenruimte als geheel zou gedacht kunnen worden aan een constructie als b.v. Spaarnwoude; maar dit zou ook beperkt kunnen worden tot onderdelen met vooral bovenlokale en regionale functies. Het inslaan van deze weg zal onder meer betekenen dat reeds in de planvoorbereidingsfase het overleg verbreed zal moeten worden. Gelet op de vele onzekerheden en vraagpunten die in deze problematiek bestaan, lijkt nader onderzoek gewenst opdat ten tijde van het actueel

worden van dit aspect b.v. ten tijde van gemeentewording van Almere en/of overdracht van (delen) Buitenruimte meer inzicht in deze materie is verkregen. Dit onderzoek zou het beste door de W.A. en de S.E.H.A. kunnen plaatsvinden.

VI. Voorstellen

- In tweede instantie zal worden gepoogd op bepaalde aspecten nader in te gaan. Het zal duidelijk zijn dat dit ook van de zijde van de S.E.H.A. nadere studie verlangt (S.E.H.A.).
 - Met betrekking tot de noodzakelijke voortgang van de werkzaamheden van de inrichting van de Buitenruimte wil ik het volgende voorstellen:
 - a. Een plan te maken van de in de eerstekomende twee jaren uit te voeren werken.
 - b. Vast te stellen welke studies in die jaren zullen worden verricht voor de verdere uit- en onderbouw van het plan.
 - c. Door de projectgroep op de verzamelde reacties te laten reageren en vervolgens het Albest laten vaststellen welke in tekst en kaarten van het ontwerp-structuurplan zullen moeten worden verwerkt.
- a, b en c te realiseren voor eind 1978 (H.C.R.)

Reactie

- ad a. Uitvoering: als basis voor het uitvoeringsplan kan dienen kaart 1981 van de ontwikkelingsserie met een nadere uitwerking per deelgebied van voorzieningen welke door de R.I.J.P. worden gerealiseerd (zie bijlage).
- ad b. Onderzoek: in de reactie op het commentaar zijn voorstellen daarvoor gedaan, welke hierna kort worden herhaald:
- systematische benadering van bestemmingen en vestigingen in de stad (incl. groene wig), stadsrand en Buitenruimte
 - nader onderzoek naar de mogelijkheden van kleinschalige agrarische bedrijvigheid in de stadsrand en het opstellen van inrichtingsplannen
 - nader onderzoek naar alternatieven voor S.A.W.2 en S.A.W.3, alsmede naar de verplaatsing van de bijzondere bestemming bij Almere-Pampus
 - onderzoek naar methodieken en modellen voor de inrichting van stadsrandgebieden, waarvan onderdeel dient te zijn de relaties tussen de verschillende functies, de criteria voor afweging en de beheerbaarheid
 - onderzoek naar de beheersaspecten van multifunctionele gebieden.
- Voor de verdere uitbouw van het plan is een aantal facetstudies opgenomen in het werkprogramma 1979 voor de Buitenruimte, nl.:
- zwemmen in Almere (in concept gereed)
 - ruitersport in Almere (reeds aangevangen)
 - kamperen in Almere
 - sportvisserij
 - watersport op kanalen en plassen
 - nutstuinen met en zonder huisje
 - structuurschema verkeer en vervoer (recreatie en landbouw)
 - bosmodellen.
- ad c. De op basis van de gemaakte opmerkingen herziene tekst en plankaart zullen aan C.P.G. en Albest ter goedkeuring worden voorgelegd. Een termijn van ten minste drie maanden wordt daarvoor noodzakelijk geacht. Alhoewel het voorliggende plan dan de leidraad

voor de Dienst zal zijn voor de verdere planvoorbereiding en uitvoering van werken in de Buitenruimte, wordt niet uitgesloten dat gewijzigde inzichten en de resultaten van het nadere onderzoek voor verdere onderbouw en uitbouw van het plan er toe kunnen leiden dat het plan binnen een termijn van twee à drie jaren op bepaalde onderdelen wordt herzien en aangevuld.

In dit licht gezien verdient het een nadere overweging of het plan in dit stadium wel de officiële structuurplan-procedure moet volgen en een andere wijze van vastlegging en publikatie niet de voorkeur heeft. De voorzitter van het Albest duidde ook reeds hierop bij de eerdere behandeling van het Buitenruimte-plan.

Bijlage bij Commentaar op het ontwerp-
structuurplan Buitenruimte Almere

Uitvoeringsprogramma Buitenruimte Almere 1979 t/m 1981
=====

Als uitgangspunt voor het uitvoeringsprogramma 1979 t/m 1981 is genomen kaart 1981 van de ontwikkelingsserie. Aangezien deze kaart alleen het grondgebruik in Almere aangeeft, zijn hierna de uit te voeren werken zo goed mogelijk in de tijd gezet, nader omschreven. Evenals in de Buitenruimte-nota is de Buitenruimte daartoe in een viertal grote deelgebieden onderverdeeld.

I. Omgeving Almere-Haven (begrensd door RW 6, Hoge Vaart en RW 27)

- Kromslootpark

- * afwerking beplantingsplan (1979/1980; 1980/1981; H.C.R.);
- * bouw schuilhut (1979; H.C.R.);
- * aanleg fiets- en wandelpad (1981; H.C.R.);
- * eenvoudige visstekjes (1980, 1981; H.C.R.);

- Reservegebied Almere-Haven

- * riolering en nutsvoorzieningen naar jachthaven aan het Gooimeer (1980; H.S.O.W., Nutsvoorzieningen).

- Bosstrook langs Muiderweg

- * recreatieve inrichting zoals speelweide, wandelpaden, bankjes, picknickset (1979, 1980, 1981; H.C.R.);
- * beveiliging overgang Muiderweg; b.v. tijdelijke fiets-/voetbrug (H.S.O.W.);
- * aanvullende inplant (1980/1981; H.C.R.);
- * aanleg nutstuinen (afhankelijk besluitvorming).

- Noord en oost van Almere-Haven

- * aanleg nutstuinen FZ 25 (1979, 1980; H.C.R.);
- * inplant strook ten oosten van afwateringskanaal (1979/1980; H.C.R.);
- * aanvullende inplant bestaand bos (1979/1980; H.C.R.);
- * inrichting visplaats aan afwateringskanaal (1980; H.C.R.);
- * fiets- en onderhoudsbrug over afwateringskanaal (1980; H.S.O.W.);
- * recreatietuinen (p.m. H.C.R.);
- * voorzieningen t.b.v. ruitersport zoals ontsluiting, nutsvoorzieningen, buitenbak, tijdelijk onderkomen (afh. ontwikkelingen);
- * aanleg ruitersporen 1e fase (1981; H.C.R.);
- * expositie voorlichtingscentrum "De Kemphaan" (1979; H.C.R.);
- * kampeeraccommodatie "De Kemphaan" (1980; H.S.O.W.);
- * oeverafwerking Hoge Vaart 1e fase (1979; Z.Z.W.; H.C.R.);
- * uitbreiding oeverafwerking (1980, 1981; Z.Z.W.; H.C.R.);
- * aanleggelegenheid Gooimeer (1980/1981; H.C.R.; H.S.O.W.);
- * aanvullende recreatieve voorzieningen oostzijde afwateringskanaal (1981; H.C.R.).

II. Omgeving Almere-Stad

- Muiderzand

- * inrichting kampeerterrein (1979, 1980, 1981; H.C.R.; H.S.O.W.; afdeling Nutsvoorzieningen);
- * uitbreiding biezenveld (1979; H.C.R.);
- * parkeervoorzieningen binnendijs incl. ontsluiting (1979, 1980; Z.Z.W.; H.S.O.W.; H.C.R.).

- Pampushout

- * inplant dijkstrook ten zuiden van Almere-Pampus (1980/1981; H.C.R.);
- * inplant zone Pampushout-Pampushaven 1e fase (1980/1981; H.C.R.);
- * inplant zone Pampushout-Pampushaven 2e fase (1980/1981; H.C.R.);
- * afwateringskanaal Pampushout-Noorderplassen (1980; H.S.O.W.; Z.Z.W.);
- * inplant S.A.W.1-west (1979/1980, 1980/1981; H.C.R.);
- * recreatieve inrichting Pampushout; speelveld (1980; H.C.R.);
- * ontsluiting Pampushout vanaf S.A.W. 1-west (1981; H.S.O.W.).

- Omgeving de Blocq van Kuffeler

- * natuurkampeerterrein (1979, 1980; Z.Z.W.; H.C.R.; H.S.O.W.; afd. Nutsvoorzieningen);
- * kampeerterrein (1980; H.C.R.; H.S.O.W.; afd. Nutsvoorzieningen);
- * oeverafwerking Noorderplassen en inplant 1e fase (1980/1981; H.C.R.).

- Centrale Plas

- * oeverafwerking en inplant 1e fase (1981/1982; H.C.R.);
- * openluchtbad 1e fase (afh. besluitv.; 1980/1981; H.S.O.W.; afd. Nutsvoorzieningen).

III. Omgeving Almere-Buiten (begrensd door Lage Vaart, RW 6, S.A.W.1 en RW 27)

- * inplant langs Lage Vaart (1980/1981; H.C.R.);
- * inplant S.A.W. 1-oost (1980/1981, 1981/1982; H.C.R.);
- * inplant LO-zone De Vaart (1979/1980, 1980/1981, 1981/1982; H.C.R.);
- * aanleg visplaats Lage Vaart (1980; H.C.R.).

IV. Oostelijk kernencomplex (begrensd door RW 6, Hoge Vaart en RW 27)

- * inplant golfbaan 2e fase (1979/1980; H.C.R.);
- * grondwerk golfbaan (1980; H.C.R.);
- * inplant golfbaan 3e fase (1980/1981; H.C.R.).

- Algemeen

- * uitgegaan wordt van uitbreiding van het fiets- en bromfietspaden-net met in principe jaarlijks ca. 10 km (H.C.R.; H.S.O.W.);
- * aanpassing jaarlijks van het landbouwontsluitingssysteem (H.S.O.W.).

- Vermoedelijke vestigingen

Vestigingsaanvragen en honorering daarvan zullen werkzaamheden m.b.t. ontsluiting, aansluiting op nutsvoorzieningen en eventueel door de R.IJ.P. aan te brengen tijdelijke of blijvende voorzieningen met zich meebrengen. In verband met onzekerheden in deze wordt volstaan met een opsomming van vermoedelijke vestigingen:

- = manege
- = jachthaven
- = woonwagenterreintje ten oosten van Almere-Haven
- = wonen door de eeuwen heen
- = hondendressuurterrein
- = dierenhotel
- = fiets- c.q. bromfietscrossterrein
- = stockcar-raceterrein
- = modelvliegtuigen
- = stichting Christophorus

VERSLAG ALBEST-OVERLEG, GEHOUDEN OP DINSDAG 6 FEBRUARI 1979

Buitenruimte Almere

Na toelichting van Feitsma op en bespreking van de voorstellen tot verdere voortgang van de planvorming en de inrichting van de Buitenruimte, wordt geconcludeerd dat in de huidige omstandigheden dit het meest praktische voorstel is, nl. het geheel afronden tot een nota Buitenruimte en over 2 à 3 jaar op basis van de dan bekende gegevens en heersende inzichten te besluiten of alsnog een structuurplan Buitenruimte wordt opgesteld.

Frieling suggereert, omdat in Almere voor een niet onaanzienlijk deel aandacht aan de landbouw wordt geschonken, reeds in een vroegtijdig stadium in de Buitenruimte landbouwbedrijven uit te geven of als dienst "permanente" landbouwbedrijven te stichten. Zulks om naast het veilig stellen van de Buitenruimte ook het complete beeld van de Buitenruimte op te roepen. Volgens Van Kampen zijn hiervoor reeds plannen in ontwikkeling.

Besloten wordt het rapport Buitenruimte thans verder af te werken en voor 1 april 1979 ter goedkeuring aan het ALBEST voor te leggen.

Van Kampen merkt nog op dat de instelling van de Projectgroep gekoppeld is aan genoemd rapport. Hiervoor dient een voorstel ter goedkeuring aan de Directievergadering te worden voorgelegd.

